LETO XXI. ŠT. 20 (984) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 19. MAJA 2016

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

20 let NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

str. 10

Foto damj@n

Spoštovano uredništvo!

V prav ta čas, ko oblegajo "Novi glas" občuteni problemi, si upam nasloviti binkoštno pesem vsaj gospodu uredniku, ki jo po branju lahko mirno pusti zdrkniti v koš. Po pesmi bo ostal spomin močnejši, da je na Daljnem Vzhodu Slovenec, ki prosi Sv. Duha za Novi glas o Binkoštih, ki so praznik idealnega časnikarstva.

Vdani in za Novi glas hvaležni
Vladimir Kos

Ljubi Sv. Duh, za Novi glas Ti pojem

O azaléjah najprej bom zasviral
s to harfo svojo. Ptički jim pojo;
rdeče-modri cveti so kot lira,
ki nanjo brenka veter binkoštno.

Ker Svetega Duha je praznik sveti.
Z Očetom, s Sinom je edini Bog -
v krščanskih srcih si želi živeti
in kdo od nas si želel bi odlog?

Vsi zlati klasi z Njim se veselijo,
v zelén smaragd odeti smrekov gozd,
morjá valovi plešejo kvadriljo,
oblaki beli so molitvam most.

Jaz, pevec s harfo, šel po njem bom k Njemu:
za Novi glas upáje prosil bom:
modrost svetlí v naslovnem diademu,
ljubezni glas kot ptic nad travnikom.

Obraz revnih in bogatih je ustvarjen po Božji podobi

Revščina ima več obrazov

Zgodbe o 'lačnih otrocih' v Afriki so bile nekoč del različnih akcij, kjer smo sebe in naše otroke vzgajali za pomoč sočloveku. Vendar revščina je vedno bila tu in tam. Pa kljub temu različna, drugačna, vsekakor pa izziv ali bolje orodje, da si izprašamo vest. Sama pri svojem karitativnem delu srečujem različne ljudi. V večini revne. Ko mi kdo omeni ime vplivnega ali premožnega človeka, navadno odgovorim, da jaz poznam samo reveže. Zakaj? Ker reveži se ustavijo, bogatini hodijo mimo. Pa vendar, obraz enih in drugih je ustvarjen po Božji podobi, dejanja enih in drugih se bodo merila z istimi vatli.
Samostojna Slovenija ni izjema. Že podatki o pomoči, ki jo preko Karitas dobijo pomoči potrebni, pričujejo o tisočih ljudeh, ki jih je socialna stiska prisilila, da priznajo svoje stanje in prosijo pomoč. In prav to je za mnoge najtežje. Večkrat mi kdo reče, da nas nekateri izkoriščajo, vendar moj odgovor je vedno enak: "Ni mi toliko hudo za tiste, ki pomoč izkoriščajo, kot za tiste, ki si ne upajo vprašati in trpijo".
Morda samo nekaj podatkov Karitas v Sloveniji: preko 100.000 oseb (20.000 družin) prejema pomoč v hrani, nekateri tudi finančno pomoč pri plačilu nujnih stroškov; v različne oblike pomoči je vključenih preko 40.000 ostarelih in bolnih, 4.500 brezdomcev in tujcev, 13.000 otrokom pomagamo s šolskimi potrebščinami.

/ str. 3
Jožica Ličen

POGOVOR Rudi Pavšič in Walter Bandelj

Sodelujmo za skupno dobro!

Tiskovna konferenca, ki sta jo sklicala predsednika krovnih organizacij (Slovenska kulturno gospodarska zveza SKGZ in Svet slovenskih organizacij SSO) Rudi Pavšič in Walter Bandelj v petek, 13. maja, na sedežu SKGZ v ulici sv. Frančiška v Trstu, je imela v naših medijih velik odmev, tudi obiskana je bila zelo dobro. Predsednika sta že v kratkem sporočilu najave dogodka napovedala, da bosta na tiskovni konferenci razložila tesnejše sodelovanje v sedanjem in prihodnjem času, do katerega je prišlo po določenem času, predvsem pa zato, ker so izzivi in zahteve pred krovnima organizacijama danes take, da se ne more več naprej brez usklajenega sodelovanja, ki pa ne pomeni, da bi kdorkoli komurkoli odvzemal ali ga pogojeval, temveč gre za boljše reševanje skupnih težav in nalog, ki so pred našo slovensko narodno skupnostjo v Italiji.

/ str. 3
Jurij Paljk

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE Lanza

• KOZMETIKA ZA LASE
• PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

POSEBNA PONUDBA SUŠILCEV ZA LASE!
Če prinesete ta kupon,
ugodnosti se ne seštevajo,
do 30. junija 2016
boste imeli pri nabavi kakršnega
koli profesionalnega sušilca za lase,
ki stane najmanj 29.50 evrov,
POPUST 8 EVROV.

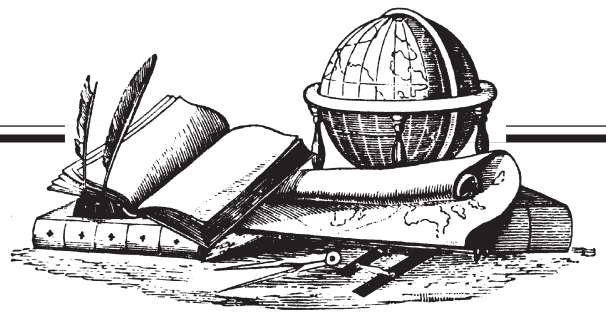

Sporočilo upravnega odbora Zadruge Goriška Mohorjeva

Obvestilo o volilnem oglaševanju

V skladu z določili zakona št. 28 z dne 22.2.2000 in odloka št. 223/13/CONS Oblasti za jamstva v komunikacijah (AGCOM) z dne 14.03.2013, ki je bil objavljen v Uradnem listu št. 70 z dne 23.3.2013, na podlagi predpisov na področju političnega komuniciranja med volilno kampanjo in enakih možnosti dostopa do medijev, Zadruga Goriška Mohorjeva kot založnik tednika Novi glas sporoča, da namerava Novi glas objavljati volilna politična sporočila in oglase za administrativne, občinske volitve v Furlaniji Julijski krajini, ki bodo potekale 5. junija letos, z možnostjo balotaže dne 19. junija 2016, vse do predzadnjega dne pred datumom volitev in nato pred morebitnim drugim krogom.

Volilno oglaševanje bo možno v tiskani in spletni izdaji Novega glasa.

Volilna sporočila bo možno naročiti na našem uredništvu v Gorici (Travnik 25, tel. 0481 550330, mail gorica@noviglas. eu) ali v Trstu (Ul. Donizetti 3, tel. 040 365473).

Prostor za volilna politična sporočila morajo naročniki rezervirati najkasneje do petka zjutraj (za objavo naslednji četrtek).

Pri določitvi prostora bomo upoštevali kronološki vrstni red sprejema naročil.

Objavljamo izključno v slovenskem jeziku.

Sporočila naj bodo v barvah, po možnosti v digitalnem formatu.

Objava je možna na vseh straneh, razen na prvi.

Volilna politična sporočila morajo imeti pripis "Volilno politično sporočilo", ki mora biti vključen v oglas.

Oglaševanje mora biti opremljeno z imenom naročnika s pripisom "Odgovorni naročnik".

Volilni oglasi morajo biti plačani na upravi Zadruge Goriška Mohorjeva (Travnik 25, Gorica) pred vsako objavo.

Cene za volilno oglaševanje so enake za vse naročnike in niso dovoljeni popusti, niti brezplačna objava.

Cene in mere oglasov na tiskani izdaji Novega glasa so:

1 modulo (44 x 44 mm) – 37,00 evrov
2 modula (92 x 44 mm) – 72,00 evrov
3 moduli (92 x 66 mm) – 103,00 evrov
4 moduli (92 x 88 mm) – 132,00 evrov
8 modulov (92 x 176 mm) – 203,00 evrov
četrt strani (140 x 215 mm) – 258,00 evrov
pol strani (284 x 213 mm) – 515,00 evrov
cela stran (284 x 430 mm) – 858,00 evrov

Na spletni izdaji Novega glasa sta možna dva oglasna prostora, in sicer:
728x90 px in 300x250 px. Cena obojnih oglasov je 20,00 evrov na dan.

Cenam je treba dodati DDV.

XIV. nagradni natečaj za diplomska, magistrska in doktorska dela

Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu je nagradil zaslužne mlade

V sredo, 11. maja 2016, je Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu zaključil svoj XIV. nagradni natečaj za diplomska, magistrska in doktorska dela na temo Slovencev v zamejstvu in v izseljenstvu.

Na zaključni slovesnosti v Vili Podrožnik v Ljubljani je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc podelil priznanja oziroma nagrade najboljšim.

V nagovoru je minister poudaril pomen čezmejnega kroženja (slovenskih) možganov in orisal prizadevanja Urada za tovrstno povezovanje slovenskega intelekta po vsem svetu.

Na letošnji natečaj je prispelo 17 nalog, na vse natečaje doslej pa skupno že 242 - nagrajenih je bilo skupno 85.

Prireditev je popestril glasbeni vložek kitarskega dua Konservatorija za glasbo, balet in likovno umetnost v Ljubljani.

Slovesnost je bilo mogoče prvič spremljati tudi v živo na portalu www. slovenci. si., tam pa bo na ogled tudi posnetek dogodka.

Nagrade so letos prejele:

IZSELJENSTVO:

1. nagrada: **Marija Prelc TRATNIK** (diploma, predbolonjski program), *Organizacije in identiteta Slovencev v Švici*

2. nagrade komisija ne podeli;

3. nagrada (dve dobitnici):

Tina BLATNIK, (magisterij znanosti), *Angleško-slovenski jezikovni stik: primer ameriških Slovencev v Minnesoti*

Eva BATISTA, (doktorat), *Načini pripovedovanja o izkušnji druge svetovne vojne med Slovenci in argentinskimi Slovenci.*

ZAMEJSTVO:

1. nagrada: **Miša GLIŠIČ** (diploma nižja stopnja bolonjskega študija), *Literarni diskurz in konstrukcija kulturne identitete: Maja Haderlap (Angel pozabe) in Peter Handke (Še vedno vihar);*

2. nagrada: **Andrejka ŽEJN** (doktorat), *Določitev poteka izoleks v slovenskih narečjih na Avstrijskem Koroške;*

3. nagrada (dve prejemnici): **Vida FORČIČ** (magisterij), *The Changing Role of Slovenian Schools in Italy: a Dynamic Path Towards the European Interculturality?*

Karen ULIAN (magisterij), *La testimonianza d'amore nelle poesie di Ljubka Šorli: vita, opere e il progetto didattico* ***(na sliki)*** .

SloMaK / Hrvaška

Vloga narodnih skupnosti postaja vse bolj pomembna v novih evropskih scenarijih, na žalost se o tem premalo zavedajo evropske institucije, ki tem tematikam ne posvečajo zadostne pozornosti. S tem se v glavnem z načelno-moralnega vidika ukvarja Svet Evrope, ki pa nima institucionalnih instrumentov, da bi lahko bistveno vplivali na evropsko zakonodajo in smernice.

S temi vprašanji se bo Slomak ukvarjal letos jeseni, ko bo priredil mednarodni posvet s predstavniki Sveta Evrope iz držav, kjer slovenske manjšine živimo, ter kasneje v Strasbourgu, kamor bo na obisk parlamenta in samega Sveta Evrope odšla delegacija manjšinske koordinacije.

V pripravah na ta dogodka se je koordinator Slomaka Rudi Pavšič v Zagrebu srečal s predsednikom Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darkom Šoncem. Skupaj sta ocenila zdajšnji položaj v Koordinaciji in si bila edina, da ji je treba posvetiti večjo pozornost in to tako same krovne organizacije kot tudi institucije v Sloveniji. Šibek Slomak pomeni šibko povezanost slovenskih manjšin in manj dorečeno njihovo vlogo do matične države.

V premislek

Ko črički čirikajo

Gora ali hribček, ki je nam vsem poznana z imenom Kokoš, je lani doživela svojstveno atrakcijo. Lahko bi rekli kriminalko brez scenarija. Nepridipravi so se lotili razbijanja napisa TITO, ki je tu ovekovečen. Zalotil jih je lovec. Dejanje je skušal preprečiti, pa so poredneži stekli za njim s kamni v rokah. Bili so ovadeni, ker naj bi to bilo kaznivo dejanje. Možje postave so razsodili, da napis ni nikjer registriran pod oznako "uradno spominsko obeležje". Tako so bili ti korajžni mladeniči oproščeni. Mož, ki jih je ovadil, se je lahko obrisal pod nosom, lahko tudi brez robčka! Vse to pa smo lahko gledali in poslušali na RTV Slovenija, kjer je dogodek opisal domačin iz Lokvi, ki je tudi član organizacije TIGR Primorska. Tudi tokrat so na TV Slovenija dobili ponovno klofuto, češ s kakšnimi dogodki obveščajo gledalce.

Solkanski znanec, ki vsako jutro po telovadbi zapre okno in pokuka tudi na Sabotin, je po 1. maju zapazil na gori rdeč napis OF. Ob obisku me nagovori: "Ma poslušaj, kaj sploh čemo s to rdečo farbo, ki so jo ponucali na Sabotinu?" Odgovorim mu: "Vprašaj tiste, ki so to napisali!" Tudi o tem podvigu smo na dolgo in široko brali. Nekdo je celo imel predavanje, kje vse so bili podobni napisi, in verjetno je povedal, da je nekaj podobnega počenjal tudi fašizem. – Starejši se boste gotovo še spominjali. Obstajajo tudi fotografije tedanjih podobnih napisov, kot je sedanji 'NAŠ TITO'. Nekateri so skoraj ali celo na istih mestih, kot sedanji NAŠ TITO, ali samo TITO.

Moja beograjska znanka je tudi letos prve dni maja obiskala Goriško. Najprej je odšla na grob none in nonota. Vaščanki, ki skrbi za njun grob, se je zahvalila, da ga tako lepo ureja, in se ustavila na kavi ter poklepetala še z drugimi vaščani, saj Beograd ni več glavno mesto skupne države, ampak inozemstvo, kot so Pariz, Berlin, London ... Midva pa sva se dobila v prestižni novogoriški kavarni "Dolce vita". Po obujanju spominov in pogovoru o vsem mogočem se zopet njen pogled zaustavi najprej na konkatedralnem zvoniku, ki ga je ona pred leti opisala kot Titova štafetna palica – asociacije so asociacije, brez njih ni življenja, potem pa na ljubem Sabotinu s svežimi napisi. – Ko jo tolažim, da so v zgodovini vedno bili neki nostalgiki, ki pač niso mogli mimo lepih starih časov, ji omenim tudi naše starše, ki so hvalili cesarsko Avstro-Ogrsko in celo prepevali: "Bog obvaruj, Bog ohrani nam cesarja Avstrije ...!" Nekaj podobnega je tudi sedaj in tako bo ... Ona pa: "Pa ti, ki vse zagovarjaš, povej mi, kaj ti veš o Titu?" "To, kar je dr. Pirjevec napisal. Saj je dovolj debela knjiga, da se prebiješ skoznjo. Nekatera poglavja so napisana tako živo, da misliš, da bereš zgodbice, recimo tisto o Titovih ženah, ki sem je prvo prebral ..." Ona pa, čisto po srbsko, čeprav se po njenih žilah pretaka tudi t'-minska kri: "Si gledal oddajo Goli život, kjer je bil pogovor s Savko Čolić TV HAPP-2013?"

"Da, sem, in?" "Si zvedel, kako je drug maršal znal pospraviti vse, kar mu je bilo na poti?" "Pa, to so stare zgodbe! Le kateri monarh ni pometal praga, da je bil čist? Spomni se samo Stalina. Se še spominjaš, ko smo prepevali: Volga, Volga ..., jaz sem jo pozabil. Ti jo že znaš? Peli pa smo, da se je tresel strop v učilnici. Ona pa: "Tito je pospravil tudi tetico, ko ga je obiskala in rekla: "Jožek, kako pa to, da imaš prst, saj ti ga je odsekala mašina?" Nikoli več je nihče ni videl! Vidiš, tako je! Tu pa na veliko obujate spomine na čase, ki so odšli ... Mi v Beogradu tega ne počenjamo. Oj, Bože, pa daj malo pameti ovim mojim Slovencima!" Zamomljal sem: "Pa tako je – ovako ili onako bude i dalje..."

Ambrož Kodelja

Sporočilo in izjava Nadškofije Maribor

Nadškofija Maribor je danes v okviru izvajanja sporazuma z upniki podpisala prodajno pogodbo za cerkev sv. Alojzija v Mariboru, in sicer s kupcem Hrvaško katoliško misijo v Mariboru. S tem bo cerkev sv. Alojzija še naprej služila kot sakralni prostor Hrvaški katoliški misiji v Mariboru in Nadškofiji Maribor. Zahvaljujemo se vodstvu hrvaške škofovske konference in vsem članom konference za razumevanje in sodelovanje. Upamo, da nas bo cerkev sv. Alojzija še naprej povezovala v blagor Cerkve v Sloveniji in na Hrvaškem.

Maribor, 13. maja 2016
Nadškofija Maribor

Povejmo na glas

Le otroci pomagajo drugim?

Predno osvetlimo vprašanje, ali so otroci tisti, ki najraje pomagajo drugim, se posvetimo drugi mladi osebi, ki se aktivno ukvarja z dobrodelnostjo oziroma prostovoljstvom. Ne nazadnje je tudi Žan, star dvajset let in študent prvega letnika univerze, prepoznal plemenita čustva otrok, ki z odraščanjem navedeno odliko razmeroma hitro izgubijo. Torej Žan je deloval dobrodelno že v gimnaziji, ko je po osnovnih šolah promoviral dobrodelnost in pojasnjeval škodljivost tobaka in alkohola. Istočasno je s somišljeniki zbiral rabljena oblačila in jih po simbolični ceni prodajal, da bi z izkupičkom prispeval trem otrokom obolelim za rakom za dodatne terapije. Njegova družina ga je v tej njegovi dejavnosti ves čas podpirala in ga podpira še danes. Sam je do kraja prepričan, da se "občutljivost za težave sočloveka" rodi že v družinskem okolju, čeprav podatki kažejo, da vendar na način od primera do primera: nagnjenje za dobrodelnost se lahko rodi tudi v družini, ki tega odnosa do ljudi ne spodbuja, kot niso v vsaki dobrodelni družini otroci enako usmerjeni. Naj bo tako ali drugače, Žan je prepričan, da bi za uvajanje v dajanje pomoči drugim še več, kot se to dogaja doslej, lahko storile šole, ko prav v času osnovnega izobraževanja in nekoliko kasneje prihaja v otrocih do temeljne spremembe, nad katero se velja seveda zamisliti. Spoznal je namreč, ne nazadnje z nekaterimi splošnimi ugotovitvami, da so otroci do tretjega razreda osnovne šole zelo sočutni in so pripravljeni pomagati sovrstnikom in drugim nasploh. Štiri ali pet let kasneje pa v njih ta vrlina bolj ali manj ugasne. Žan to dejstvo komentira zelo odkrito in ostro: današnja ali ne samo današnja logika sveta tudi otroke individualizira, se pravi, da vidijo le še sebe, sočutja pa premorejo vedno manj. Po njegovem mnenju vede ali nevede ustvarjamo iz oseb individualiste, kar pomeni v skrb zgolj zase, pri čemer je osrednje sredstvo tega procesa spodbujanje k tekmovalnosti. Tekmovalnost vedno in za vsako ceno, pri čemer bi lahko rekli, da imamo opravka z lepšo besedo za boj človeka proti človeku. Za vse to prav gotovo ne more biti kriva le šola, niti ne družine, pač pa dejstvo, da je sedanji čas s svojimi krizami, predvsem pa z vse večjo vladavino kapitala in hitrim spreminjanjem vsega, človeka pravzaprav podredil, oziroma ga skuša podrediti in ga spremeniti v bolj ali manj brezčutno številko svobodnega trga. Ob vsem tem se je mogoče spomniti, kako skrb in že strah zgolj zase vse bolj prevladuje v odnosu na begunsko vprašanje. Storiti je treba vse, da ta strah ne bi prevladal, saj se iz njega v skrajnih primerih kaj hitro porodi želja po zelo trdem ukrepanju, ko družbe čez noč postanejo brezčutne in nasilne celo do lastnih ljudi, se pravi nas samih. Druga in verjetno edino dobra možnost pa je dobrodelnost in še več dobrodelnosti, dejavno sočutje do vseh v stiski, se pravi več otroškega srca, na katerega smo že skoraj pozabili.

Janez Povše

S 1. STRANI Pogovor / Rudi Pavšič in Walter Bandelj

Sodelujmo za skupno ...

"Gre za skupno reševanje težav. Ustanovili bomo več skupnih delovnih komisij za različna področja, da bo delo lažje in hitreje steklo"! je bil jasen predsednik SKGZ Rudi Pavšič, medtem ko je bil predsednik SSO Walter Bandelj že v začetku zelo poveden, ko je dejal, da je tesnejše sodelovanje med krovnima organizacijama znamenje in potreba sedanjega časa, predvsem pa zadeva, ki jo zahtevajo ljudje na terenu.

Oba sta na tiskovni konferenci naglasila predvsem dejstvo, da se bosta sama - seveda skupno s krovnima organizacijama - v prihodnje morala bolj posvečati življenju in delu, reševanju problemov na Videmskem, kar pomeni, da bo osrednja pozornost namenjena predvsem tistemu delu slovenske narodne skupnosti, ki je najbolj pod udarom tako izseljevanja in demografskega padca kot tudi vse večjemu umikanju prebivalcev v zasebnost, o čemer zgovorno priča naš intervju z novim predsednikom Inštituta za slovensko kulturo Giorgiom Banchigem na dvanajsti strani.

Najti nove prijeme, to je tudi eden od izzivov za obe krovni organizaciji; zato bosta predsednika 20. maja v Čedadu, kamor bo prišla karavana kolesarjev dirke Giro d'Italia. Slovenska narodna skupnost, obe krovni organizaciji sta zakupili posebno stran v najbolj razširjenem italijanskem športnem dnevniku Gazzetta dello Sport, na kateri bomo Slovenci pozdravili kolesarje in tako opozorili vso javnost v državi, da na Videmskem živimo Slovenci.

Predsednika sta spregovorila tudi o šolstvu, stavbah, gospodarstvu, našem območju, dejansko o vseh perečih težavah naše skupnosti, kar nas je napotilo, da smo jima predlagali pogovor, na kar sta rada pristala. V naše uredništvo sta prišla v torek, tik pred zaključkom redakcije.

Vajina tiskovna konferenca je bila odmevna. Lahko za naše bralke in bralce strneta v nekaj stavkov potrebo po tesnejšem sodelovanju?

Walter Bandelj: *Tega si nisva izmislila sama, skupnih težav je veliko. Pobuda pravzaprav prihaja neposredno od ljudi na terenu. Sam sem od vedno iskalec dialoga, ker drugače ne moremo naprej. Gre za boljše reševanje skupnih težav, ki jih je veliko. V čast in veselje mi je to sodelovanje, predvsem pa iskanje dobrega za vse Slovence, ki živimo na tem območju, za to gre.*

Rudi Pavšič*: Mislim, da je to edina pot, ki jo imata krovni organizaciji, saj sta tu zato, da iščeta najboljše rešitve za vse ljudi in vse organizacije. In eden od pogojev je, da se na nivoju krovnih začne ne samo dialog, ampak stvarno reševanje. Veliko časa smo porabili za najavljanje sodelovanja, na ravni operative smo bili manj prisotni. Danes moramo reševati skupne probleme, delovati moramo kot neke vrste sindikat, ne smemo si zatiskati oči, se požvižgati. Nehati moramo s tem, da ne sodelujemo zaradi preteklosti. Ta je bila taka, kot je bila, poznamo jo, imamo različne ocene, vse to je lepo in prav, a danes moramo delati skupaj za skupno dobro. Tu bi rad povedal, da skrb SKGZ-ja ne sme biti samo do lastnih organizacij, ampak do vseh. Če bomo znali to udejanjiti, pomeni, da smo zares na začetku nove poti.*

Walter Bandelj*: Če smem dodati, bi rekel, da se strinjam s tem, da moramo biti operativno zelo hitri in učinkoviti, tudi zaradi današnje gospodarske krize, ki je prizadela tudi naše ljudi in organizacije. Skupno si prizadevava, da bi zares čim hitreje in bolj učinkovito pomagala vsem našim ljudem in organizacijam, kolikor pač lahko, seveda. Vsaka zamujena minuta je zamujena.*

V Trstu sta povedala, da bosta v začetku posvetila največjo pozornost Slovencem na Videmskem. Zakaj tako?

Walter Bandelj*: Beneško Slovenijo poznamo zaradi njene odmaknjenosti od nas, zaradi njenih težav, poznamo pa tudi uspehe. V Benečiji je ostalo zelo malo ljudi zaradi ekonomskih odseljevanj, preveč so se umaknili v zasebnost, a vendar lahko povem, da je pojav dvojezične šole v Špetru veliko prispeval k temu, da je danes bolje. Žal se mladi premalo vključujejo v našo stvarnost, kar moramo spremeniti. Ljudi moramo ponovno privabiti v naše organizacije, tudi zato smo priredili Prešernove proslave v Ukvah in na Trbižu, saj se morajo ljudje družiti. Veliko dela bomo imeli še na šolskem področju.*

Odločitev za oglas v časniku Gazzetta dello Sport je lepa; naša velika napaka je namreč, da smo Slovenci v italijanskem svetu premalo prisotni, premalo prepoznavni. Tega se moramo odvaditi, saj mi živimo tu, morajo nas poznati in zato je pomemben Slofest v Trstu, zato je pomembna prisotnost "slovenske vasi", to so naša društva, na Okusih ob meji v Gorici, čeprav nam organizatorji nočejo še dati uradnega naziva Slovenska vas. Na tem področju moramo narediti še veliko! In to s skupnimi močmi, ker te javne predstavitve stanejo veliko in je prav, da nastopamo skupaj.

foto dpd

Rudi Pavšič*: Mislim, da je Videmska najbolj potrebovala skupen nastop krovnih, saj je to stvarnost, ki je v zadnjih letih najbolj napredovala. Temu je največ prispeval duh časa, ki ga je ustvarila dvojezična šola v Špetru. Uveljavljanje zaščitnega zakona, utrjevanje šolskega sistema in kot tretje: biti moramo prisotni v svetu v Benečiji, ki se ne čuti še slovenski, o čemer pričajo volitve, to so tri postavke za Videmsko. Manjka zelo malo, da spremenimo mišljenje tistih, ki se ne čutijo Slovence. Pomembno je, da nagovarjamo vse. Jasno pa je, da tu igra veliko vlogo tudi gospodarstvo. Prisotni moramo biti na celem področju. Pomembno je tudi, da nagovarjamo ljudi, ki živijo vse do Vidma, s temi ljudmi moramo iskati dialog.*

Stavbe. Govorim o reševanju in prenovi starih, dotrajanih stavb v slovenski lasti. Zakaj je to potrebno?

Walter Bandelj*: Seveda je potrebno, saj nam že o tem zgodovina govori, kako pomembne so bile, samo pomislite, koliko nam jih je fašizem vzel in kako težko smo nekatere dobili nazaj. Potrebne so, ker pričajo o nas in služijo potrebam naših ljudi, vseh nas in ne samo. Veliko dela nas čaka. Veliko delovnih omizij imamo, o tem redno poročamo javnosti in imamo tudi načrte za prihodnost. Lep primer dobrega dela in tudi prizadevanj Livia Semoliča je kulturni dom pri Svetem Ivanu v Trstu, za katerega vemo, da bo že leta 2018 dokončan in predan javni uporabi. O drugih še vedno govorimo, gre počasi, finančno kritje je večkrat vprašljivo, zato delamo preudarno.*

Rudi Pavšič*: Mislim, da je prostorsko vprašanje v tem trenutku najbolj vezano na mesto Trst. Na Goriškem imamo to urejeno, mogoče bi morali celo razmišljati o racionalizaciji prostorov. V Beneški Sloveniji je v redu. Za Trst bi rekel, da ne smemo gledati v preteklost, ampak moramo iskati take rešitve, ki bodo odgovarjale prihodnosti. Iskati moramo take prostore, v katerih bo več organizacij znalo živeti in sodelovati skupaj. So prioritete, imamo dva narodna domova, Stadion 1. maj in Kulturni dom, ki mora po mojem mnenju postati jedro slovenske kulture. Narodni dom v ulici Filzi lahko postane, prosto rečeno, hiša dialoga med različnimi kulturami v Trstu, ob slovenski seveda. Tretje vprašanje je seveda Stadion 1. maj, ki je po moje naša prioriteta, saj mora postati mladinsko-izobraževalni športni center, v katerem se bodo družili mladi iz Trsta in s Tržaškega. Vsi vemo, kaj pomeni to, da bi v mestu dobili center, v katerem bi se zbiralo na tisoče mladih. To so naše številke. Narodni dom pri Svetem Ivanu pa bo imel izobraževalno-strokovni značaj, saj bodo v njem Slori, knjižnica, zgodovinski odsek, arhiv. V Trstu manjka center za mlade, to, kar imamo že v Gorici. V Trstu je veliko več Slovencev, ki nima podobnih centrov.*

Na tiskovni konferenci sta oba vljudno, a odločno zavrnila podtikanja o netransparentnosti pri financiranju. Povedala pa sta tudi, da sta razočarana nad domovino Slovenijo, zakaj?

Walter Bandelj*: Sam sem prepričan, da se obljube mora držati. Velikokrat smo se srečevali, veselili smo se obetov, žal se je izkazalo, da niso držali obljub. Ne gre samo za denar, čeprav je 350 tisoč evrov denarja za našo manjšino še kako pomembnih. Bolj boli, da obljub niso izpolnili in se je sodelovanje bolj ohladilo.*

Rudi Pavšič*: Z vso dobro voljo te odločitve Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu nisem razumel. Vse je kazalo, da bomo tudi mi, kot vsa ostala zamejstva, ob povišanju sredstev deležni poviška. O tem smo veliko govorili, tudi o porazdelitvi teh sredstev. Potem smo čez noč izvedeli, da teh sredstev ne bo. Ne gre samo za denar, saj ne bomo umrli in ne preživeli zaradi teh 350 tisoč evrov, preživeli smo že hujše čase. Gre za koncept.*

Kje so razlogi, da moramo biti v tem kontekstu Slovenci v Italiji penalizirani? Nočem ustvarjati polemik in ne primerjav z drugimi manjšinami, tudi zaradi funkcije, ki jo imam v SLOMAK-u. To ustvarja nelagodje med nami. S težavo bomo sedaj verjeli obljubam. Upam, da bodo razumeli tudi pristojni v Ljubljani, da to ni v redu. Sam pa pogrešam veliko bolj strategijo, sodelovanje Slovenije s celotno manjšino.

Prihodnji teden bomo imeli prvo sejo sveta za manjšine pri predsedniku slovenske vlade. Resno se moramo vprašati, kaj smo naredili v 25 letih. Nismo razumeli potreb časa, saj se je sodelovanje ob državni meji zmanjšalo, obmejne občine so skoraj pozabile na našo navzočnost, očitno premalo je rednega, ustaljenega sodelovanja. Zakaj med Novo Gorico in Gorico ni nastala ena sama skupna organizacija? Kje so razlogi? Je dovolj slaba avtobusna povezava med mestoma? Zakaj EZTS ne deluje, kot bi moral? To so vprašanja, ki si jih moramo zastaviti. Da ne govorim o skupnem trgu pred novogoriško železniško postajo, ki je bil model sodelovanja za vso Evropo, so ga obiskali najvidnejši evropski predstavniki in je danes v bistvu pivnica! Je to koncept vseh vpletenih, ko pa vemo, da bi ta trg lahko bil vabljiv za veliko ljudi, saj sta tu tekla dva bloka? Ta trg ima zgodovino. Bomo sprejeli dejstvo, da bosta Nova Gorica in Gorica samo skupno umirali?

Za konec vaju vprašam, ali vesta, kdaj bo deželna komisija odločala o porazdelitvi dodatnih sredstev. V uredništvo smo namreč z veseljem in olajšanjem sprejeli vajino napoved, da si bosta prizadevala, da pride do rešitve finančne stiske našega tednika Novi glas.

Rudi Pavšič*: Da ne bo Walter vedno prvi odgovarjal, bom jaz povedal, da bo komisija zasedala v soboto, 21. maja. Odločali bomo tudi o rezervnih finančnih sredstvih; s predsednikom SSO-ja sva o tem govorila že pred meseci. Predvsem zato, da prideva na komisjo s konkretnim predlogom. Že takrat sva ocenila, da morava posebno pozornost nameniti kriznim stanje; nesporno je, da je Novi glas v finančni krizi. Če mi je dovoljeno, bi povedal, da bi se krizo pri Novem glasu lahko reševalo drugače in ne z rezi delovnih urnikov. Komisiji bova torej predlagala, da se pomaga Novemu glasu, da pride iz krize. Upam, da naju bodo upoštevali, ker smo mi posvetovalna komisija.*

Walter Bandelj*: Od vsega začetka krize pri Novem glasu sva povedala, da bova skušala pomagati po najboljših močeh. Osebno se ne strinjam z načinom reševanja, ker obstajajo drugi in boljši načini. Na finančna sredstva je vedno treba počakati, ker zamujajo, in bi se tudi tu lahko počakalo. Bojim se, da bodo zamude pri izplačilih tudi v prihodnje. Ko sva neuradno izvedela za krizo, sva se takoj angažirala in sva povedala, da bova skušala zadevo rešiti. Menim, da naju bodo vsi naši člani podprli. Vedno pa je seveda veliko odvisno od odbornika Torrentija.*

Najlepša hvala za pogovor in srečno!

S 1. strani

Revščina ima ...

Potem so tu specifični programi: letno dobi zatočišče 170 žensk in otrok v materinskih domovih in varni hiši, v komune in skupnosti je vključenih 200 odvisnikov. Preko celotne mreže karitas se letno razdeli 3.000 ton hrane, vrednost vseh oblik pomoči se giblje okrog 10 milijonov evrov. Večino dela je opravljenega prostovoljno, saj letno 10.000 prostovoljcev opravi preko 600.000 prostovoljnih ur. V celotni mreži Karitas je zaposlenih le 25 oseb, pri specifičnih programih pa 48. Ob teh podatkih je marsikomu jasno, da skladišča Karitas niso nikoli prazna, saj prostovoljno delo omogoča, da se večina zbranih sredstev nameni direktno pomoči ljudem v stiski.

To so številke, toda 'nismo le številke, smo ljudje', ljudje, ki pomagajo in ljudje, ki pomoč potrebujejo. Za vsako številko se skriva obraz človeka, za vsakim obrazom se skrivajo različne usode; materialna, finančna stiska je navadno le delček vsega. Zaradi tega je vsak človek zgodba zase.

Že dolgo govorimo o krizi vrednot in prav kriza vrednot je v večini primerov glavni krivec za duhovno, duševno in materialno stisko. Če so pred leti prihajali po pomoč in nasvet bolni in starejši ali ljudje, ki jih je doletela kakšna nesreča, je danes velika večina prejemnikov pomoči zdravih in za delo sposobnih. Toda dela ni, pravzaprav bom uporabila besede pokojnega psihologa Bogdana Žorža, sodelavca karitas, ki je večkrat rekel: "Služb res ni, dela pa je kolikor hočemo". In prav zato lahko z gotovostjo trdim, da je med revnimi tudi to vzrok, da smo tam, kjer smo.

V prvo in največjo skupino prejemnikov pomoči spadajo ljudje, ki se zaradi nizkih dohodkov težko prebijejo iz meseca v mesec. Nekateri so izgubili redno službo in poprimejo za vsako delo, vendar je marsikdaj izplačilo plač zamaknjeno za mesec ali več. Tem se pridružujejo tisti, ki službo sicer imajo, vendar so dohodki tako nizki, da kaj hitro zmanjka. Ti ljudje so 'naši' malo časa, večini uspe dobiti delo, ko se spet kaj zalomi, pa vedo, da lahko vedno potrkajo na naša vrata. Če je bilo to nekoč izjema, je to danes kruta realnost.

Drugo skupino sestavljajo ljudje, ki so na socialni pomoči že več let. Nekako so se sprijaznili z usodo, točno vedo kaj, kje in koliko jim pripada. Med njimi so taki, za katere bi rekli, da so odvisniki od socialnih pomoči in nič ne naredijo, da bi se njihovo stanje izboljšalo. So pa tudi taki, ki iščejo, prosijo, vendar nimajo niti sreče, niti zdravja in vedno izpadejo. Pri slednjih je stalna spremljevalka bolezen, saj vsi vemo, če trpi dostojanstvo, trpi tudi telo.

Velika, prevelika skupina je mater samohranilk, vse bolj pogosto se pojavljajo tudi očetje. Ne bi na glas razglabljala o vzroku, toda v vseh teh primerih so največja žrtev revščine nič krivi otroci. Svoboda, emancipacija so moderni izrazi dokler ne ugotoviš, da znotraj te svobode hitro zmanjka za vsakdanji kruh. V teh situacijah si marsikatera ženska zasluži naziv 'mati korajža', žal pa so tudi zapuščene in pozabljene kruta realnost. Če bi kdo potreboval večjo podporo družbe, so prav enostarševske družine, pa ne le materialno, kajti kmalu začnejo škripati vzgoja, zdravje, veselje.

Izterjave, deložacije, selitev, menjava partnerjev so klic v sili, ki mu je potrebno prisluhniti.

Že statistično se Slovenija, tako kot vse evropske države, stara. Ironija je že to, da so ljudje pri petdesetih že prestari, ko iščejo delo in pri petinšestdesetih še premladi za upokojitev. Kar se tiče pomoči upokojencem, pa je za enkrat sreča, da je starejša generacija navajena na skromnost, in dokler se mož in žena podpirata, še gre, ko pa ostane eden sam, je nizka pokojnina premalo za preživetje. Preveč je stark in starčkov po ljudskih kuhinjah. Izgovori ne pomagajo, potrebno se bo soočiti z dejanskim stanjem in razmisliti kako naprej.

Nekoga sem slišala, da je fakulteta in študentski dom največja socialna ustanova za mlade. Lahko le pritrdim. Dokler mladi hodijo v šolo, študirajo, je poskrbljeno vsaj za osnovne potrebe, kot so zavarovanje, štipendija, bivanje. Pride dan, ko z diplomo v roki ostane le 'mama hotel' ali tujina ali ulica. Prvo in drugo je še nekako sprejemljivo, vendar je 'kraljev ulice' vse preveč. Zaposlitev, stanovanje, družina so za mladega človeka in narod največje bogastvo. In prav te skrbi se v socialnih in političnih vodah ne čuti. Organizira se na tisoče delavnic in posvetov, rezultatov pa je le za vzorec. Osebno mislim, da je to največja rana naše tako opevane socialne države.

Dotaknila sem se različnih stisk, za številne pravimo, da je zanje kriva država. Tudi to je velika rana naše demokracije. Pričakovati, da bodo namesto nas kaj naredili drugi, je iluzorno. Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal, pravimo. Morda za marsikoga zveni tudi to iluzorno. Toda če vidiš cilj, obstaja tudi pot. Ena TV oddaja nosi naslov: "Bog ne daj, da bi crknu televizor". Jaz pa pravim, vsaj da bi. Veliko ljudi gleda, brez lastnega mnenja in kritične presoje, se poistoveti z junakom TV nadaljevanke ali pa vidijo vzrok za lasten neuspeh v raznih aferah. Iskanje krivca je že narodna folklora. Pred časom mi je učiteljica pripovedovala, da so se otroci v drugem razredu osnovne šole pogovarjali o usodi nekega tipa iz serije Big brother. A je vsebina in ura predvajanja primerna za otroke? Tudi to je obraz velike revščine, ki poneumlja družbo in ne pelje nikamor.

To so misli, ki odgovarjajo naslovu članka, v resnici pa je v Sloveniji mnogo, mnogo stvari lepih in pozitivnih. Veliko dobrih in poštenih ljudi je med nami, veliko dobrih misli in prijaznih obrazov, od nas je odvisno, kateremu mnenju bomo podlegli. Pesnica Ivana je zapisala: "Ko vsi trdili bodo eno, si bom vzela čas, razmislila, da dozori v meni odločitev prava: ostanem sama ali se pridružim čredi".

Poslanica papeža Frančička za 50. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

Komunikacija in usmiljenje: plodovito srečanje 2016

Dragi bratje in sestre!
Sveto leto usmiljenja nas vabi, da premišljujemo o odnosu med komunikacijo in usmiljenjem. Cerkev je namreč – združena s Kristusom, ki je živo in učlovečeno Božje usmiljenje – poklicana, da živi usmiljenje kot značilno potezo svoje celotne biti in delovanja. Kar povemo in kako povemo – vsaka beseda in vsako dejanje bi moralo izražati sočutje, nežnost in Božje odpuščanje do vseh. Ljubezen je po svoji naravi komunikacija in nas vodi k odpiranju, ne k samoti. Če naše srce in delovanje motivirata dobrota in Božja ljubezen, bo naša komunikacija nosilka Božje moči.

Poklicani smo, da kot Božji otroci komuniciramo z vsemi, brez izjem. Jeziku Cerkve in njenim dejavnostim je še posebej lastno, da prenašajo usmiljenje tako, da se dotakne src ljudi in jih podpira na poti do polnosti življenja, ki ga je Jezus Kristus, poslan od Očeta, prinesel vsem nam. Da bi bil Jezus poznan in ljubljen, moramo vase sprejeti toplino matere Cerkve in jo širiti okrog sebe. To je tista toplina, ki daje vsebino verskim besedam, neti iskro v oznanjevanju in pričevanju ter ju oživlja.
Komunikacija ima moč, da ustvarja mostove, omogoča srečevanje in vključevanje, ki tako bogatita našo družbo. Kako lepo je videti ljudi, ki se trudijo izbirati besede in dejanja, da bi premostili nerazumevanja, ozdravili ranjen spomin ter gradili mir in slogo. Besede lahko postavijo mostove med osebami, družinami, socialnimi skupinami, narodi tako v fizičnem kakor tudi v digitalnem svetu. Zato naj bodo besede in dejanja taka, da nam bodo pomagala najti izhod iz začaranih krogov obsodb in maščevanj, ki še vedno utesnjujejo posameznike in države ter vodijo do sovražnih sporočil. Kristjanova beseda se zavzema za rast skupnosti in se trudi – tudi, ko je treba jasno obsoditi zlo –, da ne bi nikoli pretrgala odnosa in komunikacije.
Vse ljudi dobre volje torej želim povabiti, naj ponovno odkrijejo moč, ki ga ima usmiljenje, da ozdravi pretrgane odnose in povrne mir ter slogo v družine in skupnosti. Vsi vemo, kako se lahko vlečejo stare rane in zamere, s čimer utesnjujejo ljudi ter jim onemogočajo medsebojno komunikacijo in spravo. To velja tudi za odnose med narodi. V vseh teh primerih lahko usmiljenje sproži nov način pogovora in dialoga, kakor je slikovito prikazal Shakespeare: "Usmiljenje ni nuja. Pada z neba kakor svež dež na zemljo. Je dvojni blagoslov: blagoslavlja tistega, ki ga daje, in tistega, ki ga prejme" (Beneški trgovec/The Merchant of Venice).
Želel bi si, da bi se tudi izrazoslovje politike in diplomacije pustilo navdihniti usmiljenju, kateremu ni nič samoumevno. Pozivam predvsem odgovorne v ustanovah, politiki in pri oblikovanju javnega mnenja, naj bodo pozorni, kako se vedejo do tistih, ki govorijo ali mislijo drugače, in do tistih, ki so zagrešili kakšno napako. Hitro lahko zapademo v skušnjavo, da bi izkoriščali okoliščine in tako podpihovali zublje nezaupanja, strahu in sovraštva. Da bi osebe usmerjali k procesom sprave, potrebujemo namreč veliko poguma. Prav pozitiven in ustvarjalen pogum ponuja rešitve za stare spore in daje možnost, da vzpostavimo trajni mir. "Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje bodo dosegli. [...] Blagor tistim, ki delajo za mir, kajti imenovani bodo Božji sinovi" (Mt 5,7.9).

/ dalje

Kratke

Svetoletno romanje k Mariji na Svete Višarje

Poletna romarska sezona se začne **25. junija** ob 12.15 s procesijo od zgornje postaje žičnice do višarske cerkve, sledi sveta maša. Vabljeni!

Foto JMP

Med 26. junijem in 8. septembrom bodo delavniške maše ob 10.00, 11.00 in 12.00. Nedeljske in praznične maše so ob 10.00, 11.00, 12.00 in 15.00.
V obdobju med 28. majem in 24. junijem ter od 9. septembra do 2. oktobra bodo nedeljske maše ob 12. uri pod pogojem, da obratuje žičnica. Urnik obratovanja preverite pri Promoturju: http: //www. promotur. org
Organizirane skupine svetoletnih romarjev, ki se bodo poprej najavile, bomo na gori pričakali, jih v procesiji peljali skozi sveta vrata ter jim omogočili spoved pri misijonarju usmiljenja. Misijonarjem usmiljenja je papež Frančišek dal pooblastilo, da v svetem letu usmiljenja odvežejo vse grehe, tudi tiste, ki so praviloma pridržani škofu ali papežu.
Svetoletno romanje in odpustek sta priložnost, da odvržete bremena, ki vas ovirajo pri duhovni in človeški rasti, ter z Božjim blagoslovom nadaljujete pot skozi življenje v večnost!
Prijave in informacije: +386 40 473 967 +39 0428 63006 https: //www. facebook. com/Visarje. Lussari. Luschariberg/

Praznovanje ob 15-letnici smrti g. Vinka Kobala

29. maja 2016 mineva 15 let od smrti duhovnika in velikega prijatelja mladih g. Vinka Kobala. Ob tej priložnosti v Gibanju Pot vabimo vse, ki ohranjate spomin na g. Vinka Kobala, na obletno sveto mašo in spominsko slovesnost.
V soboto, **28. maja 2016**, se bomo zbrali **ob 17. uri** ob grobu g. Vinka v Stržiščah pod Črno prstjo in obhajali obletno sveto mašo.

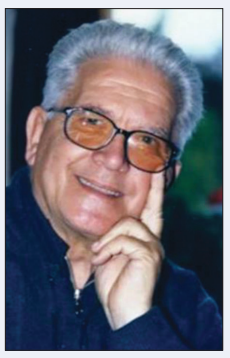

V nedeljo, **29. maja 2016**, pa pripravljamo **ob 16. uri** v Vipavi na Škofijski gimnaziji spominsko srečanje vseh, ki jih je dosegel Vinkov predlog "ob Kristusu, središčnem dogodku zgodovine, in Mariji, njegovi Materi, graditi tovarišijo/skupnost/Cerkev". Na srečanju bo predavatelj dr. Jožko Pirc spregovoril o živi moči gibanj v Cerkvi. V nadaljevanju pa bodo nekateri sodelavci in nekdanji udeleženci tednov duhovnosti podali svoja pričevanja in spomine na g. Vinka.
Veseli bomo, če boste skupaj z nami delili izkušnjo žive Cerkve. / Laiki in duhovniki Gibanja Pot

Cerkveni in družbeni antislovar (21c)

T kot TELO 3

Prvič posvečamo kar tri zapise eni temi, a je tematika telesa zares zanimivo bogata v sodobnem času. Kot smo dejali zadnjič, telo ni več neki nebodigatreba in ovira, temveč največji izraz posameznikove osebnosti. S telesom smo zadnjič povezali tudi človeško verovanje ali religioznost. Čeprav se tako danes zdi, da je z vero konec, pa je ameriški psihoanalitik Norman O. Brown mnenja, da je prišlo do "metamorfoze svetega". Božanske kreposti niso le verska zadeva, temveč ima tudi telo svoje – lepoto, mladost, spolnost oz. seks... Zdi se, in pravzaprav tudi precej drži, da je lepota izpodrinila inteligentnost. Danes je bolj važno, da je nekdo lep in glamurozen, ne pa, da ima druge vrste kvalitet. Mladost ni obdobje, od katerega se beži, temveč obdobje, h kateremu vsi težimo, in izraža pravzaprav lepoto in vitalnost telesa. Kot smo že imeli priložnost pisati v preteklosti, je mladost obdobje, ki je relativno mlado, saj je prej človek moral karseda hitro postati odrasel, sedaj pa imamo obdobje, ki traja od 19. leta do 30. ali celo 35. leta kot posebno dobo, sedanji odrasli pa so na mlade ljubosumni, zlasti na njihovo vitalnost, energijo in seveda na telesno lepoto, hkrati pa se mladih tudi bojijo, da jih bomo izrinili. Svoje "stolčke" zato držijo trdno v rokah, izgovarjajoč se na vse mogoče nesposobnosti in neustreznosti mladih. "Gerontokracija" tako ni le nevarnost, temveč marsikdaj žalostna resničnost. Nekoč so se ljudje učili staranja, danes pa se učijo tega, kako ostati mladi. Seks je sinonim za tehnologijo telesnega zdravja, spolnost pa se je iz sredstva spremenila v cilj. Gre za igro, ki se je končno osvobodila sužnosti rodnosti, ki konec koncev spolnosti celo škodi. Vse točke telesa so že postale erogene – se že najde način, da jih je mogoče stimulirati -, zastarelo razlikovanje med spoloma in starostjo pa so končno presežene. Še bolj kot čustva, so pomembne seksualne sposobnosti, seks pa je predmet potrošnje in sprostitve ter okrepitve. Homoseksualnost, lezbijštvo in pedofilija so le različni načini uporabe osvobojenega telesa. Zdravstvo je bolj usmerjeno k ohranitvi telesnega sijaja in preprečevanju razpadanja telesa, kot pa zdravljenju bolezni. Najbolj se je treba boriti proti celulitu, gubam, sivim lasem, grbavosti... Zdravila prodajajo praktično že na vsakem koraku, tu pa se služijo mastni denarci. Svet medijev je seveda ugotovil, kam pes taco moli, zato je na telesu močan poudarek, posebej na skrbi za telo in kot sredstvo za zapeljevanje, torej posledično za prodajo. V politiki je pogosto za izbiro pomembnejši kriterij zunanjost, ostalo pride kasneje na vrsto, če pride. Kot je bilo dokazano od Mircea Eliadeja naprej, je tudi nudizem liturgično proslavljanje osvoboditve telesa. V majhni meri je to higienska zadeva, drugače pa vrnitev k antični mistični orgiji in zavračanje, četudi morda nezavedno, "iznajdbi" greha, po katerem sta se Adam in Eva zavedela svoje nagote in jo skrila. Nudisti razkazujejo nedolžnost telesa in pač ne potrebujejo, da bi ga skrivali in zakrivali. Seveda nihče ne trdi, da ni prišlo tudi do določenih pozitivnih vidikov v tem novem gledanju na telo, vendar pa je seveda prišlo tudi do tistega zanimivega procesa, ki se ji reče heterogeneza ciljev (G. Vico), ko so rezultati nasprotje želenega. Osvoboditev telesa je privedla do popolnega izginotja temnih, umazanih in grešnih strani spolnosti, kar jo konec koncev dela za manj privlačno. Tista spolnost, ki je privedla do simbolnih podob in globokih pomenov, je postala le še gimnastično-terapevtska vaja. Če je morda kdaj bil seks zabava, je sedaj postal festival. Še vedno ga ljudje prakticirajo, a tudi z velikimi težavami, kdor pa se zateka k njemu, je vse bolj narcističen, utrujen in naveličan – sebe in sveta ter bivanja. Zanimivo tako zaključuje Morra: "V začetku evropske civilizacije je bila Beseda, torej Bitje, na koncu pa je Telo, torej Nič". Zanimivo in obilica snovi za razmišljanje.

Andrej Vončina

DOBERDOB Župnija sv. Martina

Dan odprtih zvonikov in spoznavanje zgodovine domače cerkve

Pritrkovanje iz vaških zvonikov najpogosteje oznanja kak pomembnejši praznik ali dogodek. V tem okviru so Doberdobci tudi sprejeli pritrkovanje, ki se je v sončnem nedeljskem popoldnevu (8. maja) začelo razlegati po vasi v zgodnjih popoldanskih urah. Ni šlo za posebno praznovanje, temveč za dan, ko je doberdobska župnija sv. Martina svojim vaščanom in širši javnosti predstavila svoj zvonik. Pobudo so v Doberdobu izpeljali v okviru "Dneva odprtih zvonikov", katerega namen je predstaviti javnosti teh mogočnih struktur, ki krasijo vsako vas in mesto. Istega dne so v naši okolici priredili "dan odprtih zvonikov" tudi v Zagraju.
Ob tej priložnosti so v Doberdobu odprli dostop do zvonika, kamor so že v prvih popoldanskih urah prišli številni pritrkovalci, da bi preizkusili doberdobske zvonove. Prisotni so bili tudi doberdobski pritrkovalci. Danes je v Doberdobu pet mlajših pritrkovalcev, ki se vaščanom predstavljajo v prvi vrsti ob pomembnejših praznikih in drugih podobnih priložnostih. Skupino sestavljajo Jurij in Aleš Lavrenčič, Jakob Podveršič, Gabrijel Capiello, Elija Marušič in Sandi Lakovič. Koordinator skupine je dolgoletni doberdobski pritrkovalec Mario Vizintin, ki je skupaj s Karlom Ferletičem in Francem Ferfoljo tudi predstavnik nekoliko starejše generacije pritrkovalcev. Nedeljsko popoldne so obogatili tudi številni drugi pritrkovalci, ki so v Doberdob prišli iz celotnega deželnega območja vse tja do Vidma, da bi se preizkusili tudi na drugih, njim nekoliko bolj oddaljenih zvonikih. Trije zvonovi od 400 do 850 kilogramov.
V prijetnem popoldanskem soncu so si odprti zvonik prišli ogledat številni domačini. Z lin, ki na vrhu 40 metrov visoke strukture, se naokoli širi prijeten pogled vse od morja do Julijskih Alp (te so seveda vidne v primeru lepega vremena). Na trgu svetega Martina pa je obiskovalce čakala prava manjša fotografska razstava sodobnejših in starejših posnetkov doberdobske cerkve. Zgodovinski prerez gradnje in razvoja cerkve sv. Martina v Doberdobu tako, kot jo poznamo danes, je obiskovalcem ponujal doberdobski župnik Ambrož Kodelja, ki je spregovoril tudi z nami.

Foto MV

"Prva svetovna vojna je imela na Krasu svojo fronto. Leta 1916 je bila doberdobska cerkev porušena. Ponovno je bia potem dograjena leta 1925. V tisto leto sega tudi doberdobski zvonik", je dejal doberdobski župnik. Posebnost je v tem, da cerkev ni bila posvečena, temveč blagoslovljena. Blagoslov je doživela za veliko noč leta 1925. Posebnost doberdobske cerkve je uporaba kamna, ki je bistven element zunanjega izgleda današnje cerkve. "Pripeljali so ga iz kamnolomov iz Dola. Zvonik ima obliko zvonika sv. Marka v Benetkah. Tako obliko ima veliko zvonikov v naši okolici. Visok je 40 metrov, ponuja pa izjemen razgled. Imamo tri zvonove", je še pojasnil doberdobski župnik. Pred cerkvijo so postavili manjši razstavni prostor s številnimi fotografijami. Nekaj je bilo sodobnejših. Med te sodijo slike o prenovi zvonika leta 2007. Nekaj pa je bilo tudi takih s precejšnjo zgodovinsko vrednostjo. "Najstarejša upodobitev doberdobske cerkve je iz 18. stoletja. Izrisal jo je neki geolog, ki se je mudil v naših krajih. Sliko smo našli v arhivu v Bologni. Imamo tudi fotografijo cerkve leta 1915, naredil jo je avstro-ogrski vojak. Več pa je slik porušene zgradbe cerkve v obdobju 1. svetovne vojne. V tem obdobju je bila na ruševinah cerkve postavljena začasna vojaška bolnišnica. Najprej so jo uporabljali Avstrijci, nato pa, po zasedbi naših krajev poleti 1916, je ta začasna bolnišnica prešla v italijanske roke", je župnik Ambrož Kodelja predstavil zgodovino stare cerkve skozi slike, ki ponazarjajo zgodovino stare cerkve.
Spregovoril pa nam je tudi o pobudi odprti zvoniki, ki so jo v Doberdobu uresničili tudi zato, da bi ugodili željam številnih krajanov: "Velikokrat nas ljudje sprašujejo, ali bi se lahko povzpeli na zvonik. Iz varnostnih razlogov pa tega navadno ne dovoljujemo", je pojasnil doberdobsi župnik in nadaljeval: "Ko smo leta 2007 zvonik obnovili, smo na line postavili mreže. Danes je vzpenjanje zato precej bolj varno. Naš zvonik ima zelo lep razgled. V idealnih pogojih lahko vidimo vse do Gradeža in celo Beneške lagune, v nasprotno smer pa se odpira pogled na Julijske Alpe in celo na Trigalv" Ob tem nam je pokazal sliko s špika zvonika iz leta 2007, ko so bila v teku obnovitvena dela. Na njej se lahko res vidi Sabotin in Sveta Gora, v ozadju pa zelo razločno in jasno še očak med slovenskimi gorami, Triglav.

kil

Vprašanje družine v sodobni družbi

Preizkusni kamen družbene angažiranosti vernih laikov

"Reagirali bomo vsakokrat, ko bo človeško življenje ogroženo. Ko bodo napadli svetost življenja pred rojstvom, se bomo odzvali in glasno povedali, da nihče nima pravice uničiti življenja pred rojstvom. Ko bodo govorili o otroku kot bremenu ali z njim delali kot s sredstvom za izpolnitev čustvene potrebe, bomo vstali in vztrajali, da je vsak otrok edinstven in neponovljiv dar Boga, da ima pravico do družine, združene v ljubezni. Ko bo zakonska zveza prepuščena človeški sebičnosti in zreducirana na začasen in pogojen sporazum, ki se more z lahkoto prekiniti, bomo reagirali in zatrdili neločljivost zakonske zveze. Ko bodo družbeni in gospodarski pritiski ogrožali vrednost družine, bomo vstali in poudarili, da je družina nujna ne le za zasebno dobro vsake osebe, temveč tudi za skupno dobro vsake družbe, naroda in države". Te besede, ki jih je izrekel Janez Pavel II. v Washingtonu 7. oktobra 1979, bi morali imeti vedno pred očmi ne le kristjani, temveč vsi, ki sta jim človeška oseba in življenje temeljni vrednoti. S svojo jasnostjo so namreč pomembno vodilo vsem, ki so prepričani, da nekatera ključna bivanjska vprašanja niso vezana na politične ali verske opredelitve, temveč so antropološka dejstva. Vse to, kar je navedel sveti poljski papež, se v zadnjih letih žal "dosledno" uresničuje. In težko je se otresti občutka, da vlada veliko zmede tudi med kristjani.

Zakon

Prejšnji teden je poslanska zbornica s 372 glasovi za in 51 glasovi proti (vzdržalo se jih je 99) odobrila sporni zakon o t. i. civilnih zvezah, zakon, ki uvaja tudi istospolne partnerske skupnosti. Njegova "mati" je senatorka Monica Cirinna', tik pred odobritvijo v senatu ob koncu februarja letos pa sta ga delno spremenila - in tako zagotovila njegovo odobritev - premier Renzi in minister Alfano, dva "katoliška" politika... Prvi je po odobritvi izjavil, da je "zmagala ljubezen", drugi pa je bil zadovoljen, ker da je zajezil "revolucijo proti naravi".

Laiki

V zadnjem letu se je v italijanski družbi okrog vprašanja istospolnih zvez vnela živahna razprava. Zlasti jeseni in pozimi je bila prisotna po vseh televizijskih in radijskih sporedih, spletnih forumih in družbenih omrežjih, pa tudi v trgovinah, barih, čakalnicah itd. Kot bi to bil glavni problem države... Velik del javnosti je "vznemiril" shod (pretežno, a ne izrecno katoliških) družin v Circu Massimu v Rimu, ki je v organizaciji odbora *Varujmo naše otroke* nastal kot civilna protestna akcija v imenu zaščite naravne družine. Zakon je bil vseeno sprejet, vprašanje družine pa se je izkazalo za pomemben preizkusni kamen družbene angažiranosti vernih laikov v sodobni družbi. Tudi s pomočjo interneta in družbenih omrežij se je v zadnjih letih spletla (in se še naprej plete!) mreža posameznikov in gibanj, ki se borijo za družino kot skupnost moža in žene ter za pravico otroka do lastne matere in očeta. Časnikarji, zdravniki, pravniki, profesorji, književniki, preprosti ljudje... Del laikov italijanske Cerkve se očitno prebuja in dozoreva ter hkrati bodri samozavest kristjanov. Smemo upati, da bodo laiki s pristno in zdravo krščansko formacijo prevzeli več odgovornih nalog v družbi? Za to ne potrebujejo soglasja "škofov-pilotov", je na lanskem cerkvenem zborovanju v Firencah poudaril papež Frančišek; o politikih pred takimi dilemami pa je sredi januarja letos izrazil upanje, da bi glasovali "z dobro oblikovano vestjo". Takih je bilo tokrat očitno premalo oz. samozvani katoliški politiki so dokaj klavrno, brez posebnih pomišljanj svojo vero zatajili...

Katoliški laiki v politiki

Izrecno katoliških politikov je v tem parlamentu malo, je pred nekaj dnevi ugotovil tržaški škof Crepaldi. In mnogi med njimi ne dopuščajo, da bi jih 'pogojevali' napotki katoliške morale, družbenega nauka Cerkve ali pozivi cerkvenega učiteljstva. Prava "nevarnost naše družbe" pa je dejstvo, da se imajo danes mnogi za kristjane, čeprav to sploh niso, je zatrdil škof. Njihova misel je zmedena, zaradi česar dajejo vtis, da katoliška vera sploh ni sposobna izoblikovati organske in dosledne vizije, prave družbene in politične kulture.

V zadnjih letih se je že večkrat pokazalo, da t. i. ljudstvo družin nima primernega političnega predstavništva. Zato je ljudsko gibanje, ki sta ga sprožila milijonska družinska shoda v Rimu junija 2015 in januarja 2016, nekaj edinstvenega v zgodovini italijanske republike. Iz njega je že nastala tudi stranka (Popolo della famiglia), ki bo marsikje kandidirala na junijskih upravnih volitvah. Ta stranka sicer ni izraz odbora *Varujmo naše otroke*, saj ta želi ostati samostojen, ločen od političnih in verskih skupin.

Referendum

Gotovo ni slučaj, da je v tednu, preden je bil zakon dokončno izglasovan, Massimo Gandolfini, nevropsihiater iz Brescie, glasnik združenja *Varujmo naše otroke*, napovedal nastanek odbora, ki si bo prizadeval, da bo na jesenskem ustavnem referendumu zmagal NE. Renzija je treba ustaviti, je dejal, saj ni predsednik vlade vseh državljanov, temveč predstavlja le majhen lobi. Gre za obrambo temeljnih etičnih tem in republiške ustave! Zakon Cirinna' je iz več razlogov protiustaven, pa tudi postopek, po katerem je bil izglasovan, krši osnovna pravila demokratičnega soočanja. Dvakratna zaupnica, ki je parlamentarcem v primeru zakona o kočljivem etičnem vprašanju odvzela možnost glasovanja po lastni vesti, je nekaj nesprejemljivega, nevaren signal za demokratično prihodnost države, je dejal Gandolfini.

Ne ustava ne evangelij

V znani televizijski oddaji je premier Renzi kmalu po odobritvi zakona ponosno izjavil, da je speljal ta zakon kljub nasprotovanju Cerkve. On, ki se ima za katoličana, je tudi dejal, da je "prisegel na ustavo in ne na evangelij". Aldo Moro ali Alcide De Gasperi bi na kaj takega nikdar ne pomislila, kaj še, da bi to tudi izustila... Kar se pa tiče ustave, ali ta ne določa, da je treba o zakonskih besedilih razpravljati najprej v komisiji in šele nato v zbornici? Ali v 29. členu ne določa dovolj jasno, kaj je družina in zakaj je pomembna kot osnovna družbena celica?

In zdaj?

Žalostno je bilo slišati navdušeno izjavo znane radikalke Emme Bonino, da se bodo sedaj borili za druge velike "dosežke", kakršna sta evtanazija in legalizacija kanabisa... Naslednji koraki naj bi bili posvojitev otrok za istospolne pare, poučevanje temeljev *teorije spola* v šolah itd. Zakonski osnutki so že napisani...

Žalostno je bilo tudi brati izjavo komunističnega veljaka Nichija Vendole, ki je že po odobritvi zakonskega osnutka v senatu "posvojil" partnerjevega otroka (pridobljenega v tujini prek nadomestnega materinstva, kljub temu da ta praksa v Italiji ni dovoljena). Z rahlo patetičnim tonom se je zahvalil vsem, ki se v obrambi lastnega dostojanstva niso vdali ter so v boju proti mračnjaštvu zahtevali pravice za vse. Parlament naj bo sedaj dovolj pogumen, da odobri še zakon proti homofobiji.

V državi, ki doživlja - poleg gospodarske krize, ki je prizadela vsa družbena področja - dramatičen upad rodnosti in torej nima prihodnosti (že sedaj je več babic kot mamic!), bi raje brali o politikih, ki konkretno - ne le z besedami! - pomagajo družinam z otroki, ki branijo dostojanstvo žensk, ki v boju proti njihovemu izkoriščanju pišejo zakone proti kupoprodaji dojenčkov, ki razumejo, da v zakonskem priznanju želja posameznikov obstajajo nekatere meje. Upajmo, da bo parlament dovolj pogumen, da bo odobril zakon proti trgovanju z ljudmi (kar posvojitev otrok s strani istospolnih parov gotovo je). Sicer pa se zaman sprašujemo, kako to, da je vlada neke države, ki umira od starosti in v kateri je vedno težje imeti otroke, v triletju 2014-16 ustvarila idealne zakonske pogoje, da se dopolni demografski samomor.

Pomeni novi zakon korak naprej? Brez dvoma. Vprašanje je, v kakšno smer... Morda ima prav papež, ki trdi, da so ljudje, ki imajo radi pse in mačke, ne reagirajo pa, če je človeško življenje ogroženo... / DD

SKUPAJ Z DUHOVNIKI,
SKUPAJ Z NAJŠIBKEJŠIMI.

Škofijski duhovniki bodo tam, kjer evangelij pravi, da je treba biti. Med zadnjimi izmed zadnjih. Imeli bodo odprte oči, srce in roke. Tvoja pomoč jih bo spodbudila, da se ne bodo podali, da bodo šli naprej, skupaj. **Poštni tekoči račun št. 57803009 - www.insiemeaisacerdoti.it**

Spremljal poslanstvo duhovnikov na strani FB **facebook.com/insiemeaisacerdoti**

CHIESA CATTOLICA - C.E.I. Conferenza Episcopale Italiana

SREČANJE POD LIPAMI Nežka Figelj

Za pospešitev odnosov med EU in Srednjim Vzhodom

Neobičajno Srečanje pod lipami 12. maja je bilo posvečeno domačinki z Oslavja in... Bližnjemu Vzhodu.

Na večeru, ki sta ga v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž organizirala omenjeni center in Krožek Anton Gregorčič, je bil govor o temah, "ki so nam blizu in hkrati daleč", je uvodoma dejal moderator pestrega kulturnega srečanja Renato Podbersič ml., med drugim znan kot ljubitelj judovstva in Izraela. Nežka Figelj je po klasičnem liceju Trubar študirala filozofijo v Padovi, potem orientalske vede na Sapienzi v Rimu, nato pa še diplomatske in varnostne vede na univerzi v Tel Avivu v Izraelu, kjer je tudi magistrirala. Ima široko izobrazbo, odlikujejo jo veliko znanje, umirjenost, človeška toplina in modrost; je strokovnjakinja za varnostne vede in piše v številne tuje varnostne časopise.

Renato Podbersič ml. in Nežka Figelj (foto dpd)

Za Bližnji Vzhod se je začela zanimati leta 1997, ko je šla z družino v Egipt. To je bilo dva tedna pred hudim terorističnim napadom, nakar "se je situacija varnostno zaostrila". Naslednje leto je obisk Izraela in Jordanije v njej vzbudil interes do judovske kulture in religije, za hobi se je začela učiti hebrejsko v judovski skupnosti v Benetkah in Padovi, kjer je tudi bolje spoznala evropsko judovstvo. Poleti 2008 je imela možnost preživeti - kot prostovoljka v mednarodni skupini - dva meseca v kibucu na severu Izraela. Prišla je v stik tudi z vojaško mentaliteto, ki je za nas nekaj tujega. "Izkušnja me je zelo spremenila, mi odprla obzorja" in jo prepričala, da je nadaljevala študij v Tel Avivu. Univerzitetni sistem je tam "drugačen, bolj ameriški", s sošolci iz vsega sveta so se spoštovali in si izmenjavali poglede. Želja po varnosti in odgovornost za varnost države sta tako močni, da kljub vseprisotnim puškam dokaj malo uporabljajo orožje. "Problem" je na letališču, kjer so varnostniki zelo pikolovski in dolgi v zasliševanjih... V Izraelu je "demokracija, ki Evropejca skoraj moti". Prebivalci te edine demokratične države v Srednjem Vzhodu "si skoraj preveč dovolijo", so skoraj preveč direktni, je dejala Nežka Figelj, ki je tam živela v letih 2010-2012.

Izrael je vsestransko zanimiva dežela tudi zaradi svojih velikih kontrastov. Je demokratična država, verskega preganjanja ni, je pa tudi res, da je bil Izrael ustanovljen kot judovska država. Palestinci se proti njej borijo, "a nimajo političnega programa". Vprašanje je, kako se bo ta demokracija razvila; raste namreč del judovstva, ki najmanj dela, ne služi vojske, ne plačuje davkov, ima veliko otrok, nima stikov z 'neortodoksnimi' Judi. Bolj zmerni zapuščajo državo. V tem trenutku Nežka Figelj za težave v "bližnjevzhodnem kotlu" ne vidi hitrih rešitev.

V Tel Avivu je od aprila do avgusta 2012 delala na slovenski ambasadi. "Izkušnja je bila odlična", poglobila se je v vprašanja diplomacije, v to, koliko je pomembno sodelovanje tudi med majhnimi državami, kot sta lahko Slovenija in Izrael. Na veleposlaništvu je bilo kar nekaj kulturnih dogodkov, spoznala je tudi Barrosa, "bilo je zelo pestro". Tel Aviv je moderno, odprto in mlado mesto ob morju, po nakupih lahko greš ob vsaki uri dneva in noči; 70 km oddaljen pa je Jeruzalem, "mistično mesto", kjer pozimi sneži in ti v nekaterih četrtih mečejo kamne. Razlike so zelo velike, mladi Izraelci pa so na splošno izredno delavni. "Tel Aviv dosti nudi, moraš pa tudi veliko delati".

Druga velika ljubezen Nežke Figelj je Iran, je dejal Podbersič. To je danes država z velikim naravnim prirastkom in tehnološkim razvojem. Iran in Izrael "zgodovinsko nista sovražnika"; po letu 1948 sta imela politično privilegiran odnos: poleg Turčije sta to bili edini nearabski državi. Z izvolitvijo Clintona v 90. letih se je začel Izrael oddaljevati od Irana in je v njem videl najhujšo grožnjo. "Danes ima Iran jedrski program, ne pa orožja". Program se je začel v 70. letih s Šahom, ki je vodil "belo revolucijo", pospeševal ekonomijo in stike z Zahodom. Leta 1979 se je program s Komeinijem ustavil, nadaljeval leta 1985. Leta 2003 so se začela pogajanja, leta 2013 pa skupen akcijski plan, ki je privedel do sporazuma o prekinitvi programa. Iran je posebno cenil umik ekonomskih sankcij, ki so dolgo pestile državo in ji onemogočale mednarodno sodelovanje.

Kaj se bo zgodilo z Iranom, je vprašal Podbersič. Zanimanje za gospodarsko rast in ekonomsko sodelovanje z Iranom je velikansko; tudi v Italiji, tudi v naši deželi. Do rasti bo gotovo prišlo, ta bo privedla do blagostanja, večjega optimizma in politične stabilnosti. Iran pa še vedno ostaja država z najvišjim številom smrtnih kazni...

Kje se vidiš v prihodnosti, je še vprašal moderator mlado magistrico, odlično poznavalko dveh "kompliciranih držav". Delala je za neko francosko multinacionalko, sedaj se ji odpirajo poti v Bruselj... "Znanje in izkušnje, delo zadnjih let bi rada prenesla na Evropsko unijo. Sem Evropejka in to mi je zelo pri srcu. S svojim znanjem bi želela pospešiti odnose med Evropsko unijo in Bližnjim oz. Srednjim Vzhodom". To področje ni ločeno od Evrope. "Upam, da mi bo uspelo povezati ti dve ozemlji, dati svoj prispevek".

V pogovoru z občinstvom je Nežka Figelj med drugim obrazložila, zakaj so bili Judje v zgodovini tolikokrat osovraženi, spregovorila pa je tudi o izraelskem jedrskem programu, o težkem položaju kristjanov v Sveti deželi, o življenju, ki vedno premaga smrt, kar je v judovstvu posebno živo načelo. / DD

Kratke

Srečanje pod lipami / Jegličev dnevnik

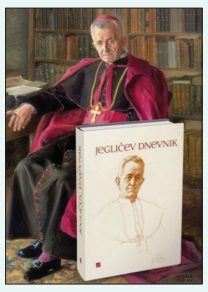

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič vabita v četrtek, **19. maja 2016, ob 20.30** na Srečanje pod lipami, kjer bo predstavitev znanstvenokritične izdaje dnevnika ljubljanskega škofa Antona Bonaventure Jegliča (1850–1937). O Jegličevem dnevniku bo spregovorila Marija Čipić Rehar z ljubljanskega nadškofijskega arhiva, z gostjo se bo pogovarjal prof. Adrijan Pahor.

Obisk svečanosti v Kočevskem rogu

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič bosta poskrbela za obisk spominske svečanosti ob grobišču pod Krenom v Kočevskem rogu, ki bo v soboto, **4. junija, ob 11. uri**. Avtobus bo peljal iz Gorice (ob 7. uri) s postankom pri Fernetičih (ob 7.45) in bo parkiral blizu prizorišča. Po slovesnosti bo za udeležence poskrbljeno kosilo, popoldne je na programu še obisk marijanskega svetišča Zaplaz, ki je glavna romarska točka novomeške škofije. Informacije in prijave v uradu Kulturnega centra Lojze Bratuž od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30, na telefonski številki (0039) 0481 531445 ali po elektronski pošti info@centerbratuz. org. Podrobnosti in ceno bodo organizatorji naknadno sporočili.

SKGZ Klepetalnica Goriškega loka

Dvojezična dediščina goriške pokrajine

Sredi prejšnjega tedna so v klepetalnici *Goriškega loka* na pobudo Slovenske kulturno gospodarske zveze in združenja Darko Bratina odbornici Mara Černic in Vesna Tomsič ter visoka funkcionarka na Pokrajini Gorica Marjeta Kranner v Trgovskem domu razpravljale o tem, kdo bo prevzel pristojnosti, vezane na skrb za Slovence in dvojezičnost, po ukinitvi Pokrajin. Ukrep, kot znano, predvidevata tako usmeritev državne vlade kot tudi deželna reforma krajevne samouprave, ki jo udejanja odbor predsednice Debore Serracchiani preko pristojnega odbornika Paola Panontina. Uvodne besede na goriškem srečanju je ponudil pokrajinski predsednik SKGZ David Peterin, ki je hkrati sedanji predsednik pokrajinske konzulte za Slovence. Temu telesu se z izčrpanjem pokrajin kajpak piše izumrtje, Peterin pa je predlagal edino konzulto za Slovence za Pokrajini Trst in Gorica. Omenil pa je vseskozi pozitiven odnos, ki ga je imela goriška Pokrajina do slovenske narodne skupnosti vsaj v zadnjih štirih mandatih.

Foto Marilka Koršič

Marjeta Kranner je funkcionarka na Pokrajini in vodi slovensko okence. Dejala je, da je bila slovenščina leta 1990, ko se je zaposlila na Pokrajini, tabu tema, danes pa je normalno pogovorni jezik po hodnikih. Velika pridobitev je bila po njeni oceni še ena uslužbenka v uradu za slovenski jezik, ki mu je zdaj usojeno zaprtje. Odbornica za osebje, proračun in šport v Gherghettovi upravi Vesna Tomsič pa je dodala, da je okrepljena vidna dvojezičnost v javnosti in v dokumentih prav rezultat kompetenc in truda osebja. Današnja podpredsednica uprave, odbornica za kmetijstvo in okolje Mara Černic, pa je omenila vrsto uspešno uresničenih projektov, kot sta nazadnje Kras 2014 in Pot miru. Povedala je, da je bila Pokrajina zadnja leta vsakodnevni sogovornik institucij z Novogoriškega in iz Posočja. O prihodnosti pa je ugotavljala, da upa v prispevek bolj razsvetljenih občinskih upraviteljev, ki lahko prevzamejo skrb za pristojnosti o dvojezičnem poslovanju in sploh o skrbi za slovensko manjšino. Dežela je namreč preveč oddaljena enota, na Občini Gorici pa pri sedanji upravi ni videti neke politične volje v tej smeri. Soočenje je nakazalo, da bo odslej veliko odvisno tudi od dejavnosti in dogovarjanja znotraj naše skupnosti same.

Debato Goriškega loka, pri kateri so sodelovali tudi poslušalci, je povezoval David Sanzin.

HC

Gorica in Nova Gorica

O našem mestu še vedno kdaj pa kdaj slišimo ali beremo, da je "staro" ali "italijansko". To vprašanje je bilo aktualno že pred leti, ko mu je goriški tednik Novi glas namenil primerno pozornost in razlago.

Gorica je samo Gorica, tisoč let staro mesto s slovenskim imenom. Popolnoma jasno je, da se Gorica razlikuje od Nove Gorice. Medtem ko smo pred leti praznovali tisočletnico Gorice, je Nova Gorica po drugi svetovni vojni šele zrasla na ozemlju med Solkanom, Kromberkom in Kostanjevico.

Le ohranimo oba izraza, kakor to velja za Beograd. Nikomur namreč ne pride na misel, da bi govoril ali pisal o Starem Beogradu. / L. B.

Uporniški muzikal Dijašega doma Gorica

Matilda vsemogočna

Dijaški dom Gorica večinoma miselno povezujemo s pisanjem domačih nalog in opravljanjem šolskih obveznosti. Vendar vsakdanje delo z 90 učenci Dijaškega doma se nikakor ne zaključi pri tem. Tu so še plesne, pevske in gledališke vaje, delavnice za scenografijo in pripravo kostumografije, različne enkratne dejavnosti in izleti ter mnogo drugega. Ob nizu izjemno zanimivih dejavnosti, ki spodbujajo otroško ustvarjalnost, predvsem pa nadgrajujejo rabo in poznavanje slovenskega jezika, se domače naloge napišejo kar same.

Trenutno celotni Dijaški dom Gorica diha skupaj z novim muziklom in prepričljivo koraka proti premierni urpizoritvi, ki bo predstavljena 27. maja 2016 v Kulturnem domu Gorica. Po romantičnih in komičnih uprizoritvah kot sta bili Briljantina in Vesna-This is it!, so se letos podali v nekoliko bolj intenzivno in zahtevno pripravo muzikla *Matilda vsemogočna*. Letošnji muzikal je nastal po knjižni predlogi pisatelja Roalda Dahla in angleškem muziklu iz londonskega West enda, *Matilda – the musical*. Kdo ne pozna zgodbe o majceni deklici s čarobno močjo, ki se neustrašno upre svetu zlobnih in preračunljivih odraslih oseb. Zgodbe o deklici, ki se skupaj z ostalimi sovrstniki zavzema za tisto, kar je prav. Matildin upor je v tem primeru skrajno pozitivno naravnan prosti vsem, ki stojijo za napačnimi načeli.

Uporniško zgodbo male deklice, ki se za pravičnejši svet bori proti zlobni ravnateljici in družini, ki je ne more in ne zna sprejeti, so učenci Dijaškega doma sprejeli z velikim navdušenjem. Le kdo ne bi zavihtel svoje jakne, skočil na mizo in se postavil v bran za tisto, kar je prav. Muzikal, ki združuje razne oblike umetnosti in nastopanja vključuje preko 70 učencev osnovne in srednje šole. Avtorsko glasbo je ravno za to priložnost priredila pevka in gledališka igralka Damjana Golavšek ter obenem tudi izvirno prevedla besedila posameznih songov, ki so jih dekleta že posnela v njenem studiu. Letošnja novost muzikala Dijaškega doma pa je, da bodo nekatere skladbe izvajali tudi v živo. S tem še dodatno nadgrajujejo dosedanje produkcije, ki so tako med mladino kot ostalimi obiskovalci poželi veliko usehov. Pod izvirno koreografijo se podpisujeta Martina Grmek in Danjela Simčič. Predstavile se bodo kar tri plesne skupine, ki v Dijaškem domu delujejo celo leto in so razdeljene glede na starost plesalcev. Za kostumografijo bo poskrbela Jani Fortuna, s pomočjo mlade Tine Sbarbaro, scenografija pa je bila letos zaupana Lari Kumar. Celotna grafična podoba je v skrbnih rokah Roberta Makuca, za režijo in pripravo scenarija je poskrbela Andreja Benedetič. Ostalo izčrpno delo pa je popolnoma zaupano otrokom, ki se bodo 27. maja ponovno, kot pravi zvezdniki, predstavili na odrskih deskah Kulturnega doma Gorica.

Za otroke in mlade med 6. in 14. letom

Bogate poletne dejavnosti Mladinskega doma

Med počitnicami prireja Mladinski dom za svoje člane vrsto dejavnosti, ki imajo kot glavni namen zaposliti otroke od 6. do 14. leta starosti v času počitnic, jim ponuditi priložnost, da v skupnosti preživijo del dopusta, se ob pogovorih, igrah in dinamikah učijo sprejemanja drug drugega, poglabljajo medsebojne prijateljske odnose, navezujejo nove stike, se zabavajo ob zanimivih aktivnostih predvsem v naravi in se marsičesa koristnega naučijo, skratka, da se pripravljajo na izzive življenja.

ŠALA PO ŠOLI je naslov prve pobude, ki je namenjena otrokom od 6. do 13. leta. Gre za dnevno središče, ki se bo odvijala v prostorih Mladinskega doma štiri tedne dopoldne, in sicer od 13. junija do 8. julija. V programu so skupinske igre, kreativne delavnice, videodelavnica, ekskurzije, kopanje v bazenu in še marsikaj. Vpisnina znaša 40 evrov tedensko ali 140 evrov za ves čas.

VIDEO. LAB NARAVA pa je petdnevno letovanje v koči od 20. do 24. junija, med katerim bodo mladi od 10. do 14. leta ustvarjali igrane filme in risanke. Ne bo manjkalo iger, izletov, kopanja. Vpisnina 80 evrov.

ZELENI IZZIV je ime tretje ponudbe. To so aktivne počitnice namenjene 11-14 letnikom, ki se bodo odvijale od 24 do 29. Junija v Žabnicah. Poleg iger, dinamik, kopanja, pohodov in adrenalinskih pustolovščin so predvidene tudi najrazličnejše spretnosti in tehnike preživetja v naravi, kot npr. pridobivanje hrane in vode, kuhanje, osnove pohodništva, orientacija. Vpisnina 100 evrov.

ŠOLA ZA ŠALO bo zaživela po poletnem premoru, točneje od 29. avgusta do 9. septembra v jutranjih urah. Učenci in dijaki od 6. do 13. leta se bodo začeli polagoma pripravljati na začetek novega šolskega leta. Med med tem dnevnim središčem, ki se bo odvijalo v dopoldanskih urah, je pristop do šolskih obveznosti bolj igriv in sproščen: utrjevanje snovi bodo dopolnjevali jezikovni tečaji, matematične vaje, kreativno branje in pisanje, didaktične igre, izrazne in ustvarjalne delavnice. Vpisnina 80 evrov.

1,2,3: SREDNJA! pravimo uvodnemu tečaju v srednjo šolo, ki ga vsako leto namenjamo petošolcem, ki zapuščajo osnovno šolo. Letos bo potekal od 5. do 9. septembra. Udeleženci bodo osvežili snov glavnih predmetov - predvsem bodo utrjevali matematiko in logiko - in bodo dobili informacije in nasvete v zvezi s potekom pouka in metodami dela na nižji srednji šoli ter s pridobivanjem delovnih navad. Ob koncu tečaja se bodo lahko njihovi starši pogovorili z učnim osebjem. Vpisnina 50 evrov (za gojence brezplačno).

OLAJŠAVE: Predvideni so popusti za brate/sestre 10% in za dosedanje in nove gojence pošolskega pouka 50%. Priprava na vstop v srednjo šolo je zanje celo brezplačna.

Za gojence je zastonj tudi ***PRIPRAVA NA MATURO*** od 6. do 10. junija popoldne, med tem ko je za negojence vpisnina določena v višini 50 evrov. Tretješolci bodo v spremstvu vzgojiteljev in profesorjev zvedeli, kako poteka matura, ponavljali snov glavnih predmetov, se učili premagovati tremo in ohranjati potrebno koncentracijo.

S predvpisom na ***POLETNOSTI 2016*** do 31. maja in k ***POŠOLSKEMU POUKU*** do 9. junija imajo otroci pravico do izrednih olajšav - polovične vpisnine ali celo brezplačne prijavnine pri vseh ostalih dejavnostih Mladinskega doma.

Vse podrobne informacije dobite na sedežu Mladinskega doma, v ul. Don Bosco 60, tel. 0481-280857, 366-6861441 in 331-6936603, po mailu info@mladinskidom. it, na portalu www. mladinskidom. it, pa tudi na www. noviglas. eu.

Poletno središče "SREČANJA 2016" za otroke od 3. do 12. leta

Kje in kdaj - od 13. junija do 12. avgusta 2016
Gorica, ul. Don Bosco 66 (Zavod Sv. Družine)

Urnik - prihod 7.30 / 8.45 - 1. odhod 13.30 / 13.45; 2. odhod 15.30 / 15.45

Dnevna vpisnina - od 7.30 do 13.30 ure: 12 evrov (malica); od 7.30 do 15.30 ure: 18 evrov (malici in kosilo)

Tedenska vpisnina - od 7.30 do 13.30 ure: 50 evrov (malica); od 7.30 do 15.30 ure: 80 evrov (malici in kosilo)

Predvpis do 10. junija za vseh 9 tednov - en teden BREZPLAČEN / ZASTONJ!

Za 2. otroka - z urnikom do 15.30 ure je predviden popust (*dodatni popust za 3/4 otroka)

Program - šport, zabava, igre, animacija, risanje, ročni izdelki, izleti, kopanje v bazenu (s poklicnimi trenerji in animatorji - ne samo s prostovoljci!)
vsi stroški za izlete in / oz. vstopnice so všteti v tedensko vpisnino

Informacije in vpisovanje - od 1. junija dalje na tel. 335/5952551 (Damijana Češčut)

Organizatorji in podporniki - AŠZ Olympia (Gorica) in Skupnost družin Sončnica (Gorica)

Beletrina

V sodelovanju z Zadrugo Goriško Mohorjevo
BELETRINA PRAZNUJE 20 LET
tudi v Gorici

Pesniško zbirko
PRAREKA
bo predstavil avtor
TONE RODE
Pogovor bo vodila **Erika Jazbar**

Branje poezij: **Sanja Vogrič**

Ponedeljek, 23. maja, ob 18. uri
Galerija Ars nad Katoliško knjigarno na Travniku v Gorici

KATOLIŠKA KNJIGARNA vabi na kavo s knjigo

MILAN PETEK LEVOKOV
LJUDJE NA BURJI

v četrtek, 26. maja 2016, ob 10. uri
v prostorih knjigarne na Travniku 25

Pod pokroviteljstvom JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kavo bo ponudilo podjetje PrimoProma CAFFÈ PER AMORE TRIESTE

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

PRAZNIK ŠPARGLJEV 2016

20., 21., 22., 28. in 29. maja 2016
Štandrež - župnijski park med lipami

petek, 20. maja
20.45: razstava umetniških del iz stekla in keramike Ede Miklus

sobota, 21. maja
17.00: slikarski ex-tempore za vrtce in osnovne šole na temo ŠPORT
20.30: ples z ansamblom ***Souvenir***

nedelja, 22. maja
19.00: štandreški župnijski otroški zbor, MePZ Ciril Silič iz Vrtojbe in zbor osnovne šole Fran Erjavec iz Štandreža
Sledi ples z ansamblom ***Hram***

sobota, 28. maja
20.30: ples z ansamblom ***Souvenir***

nedelja, 29. maja
19.00: Folklorna skupina Santa Gorizia, nagrajevanje ex-tempore in komedija PD Štandrež
Sledi ples z ansambom ***Hram***

Bogat srečelov, odlični šparglji, domača jedača in pijača

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Obvestila

AŠZ Olympia - Gorica vabi v ponedeljek, 30. maja, ob 18. uri na zaključni prikaz dela, ki bo potekal v društveni telovadnici. Nastopile bodo skupine gymplay, artistic gym, rhythm&dance in show dance.

ŠZ Soča iz Sovodenj vabi na mesec odprtih vrat. Brezplačna vadba minivolleya (letniki 2007-2010 ob torkih in petkih od 15. do 16.30, trener Rok Černe) in odbojke (letniki 2002-2006 ob ponedeljkih in sredah od 16.30 do 18.30, trenerka Paola Uršič). Info pri trenerjih ali na szsoca@yahoo. it

V galeriji A. Kosič (ul. Raštel 5/7, Gorica) je do 31. maja na ogled razstava likovnih del, ki so nastala na 23. mednarodni likovni delavnici "Slovenija odprta za umetnost 2015" na Sinjem vrhu z udeležbo 21 umetnikov iz osmih držav. Urnik: od torka do sobote od 9. ure do 12.30 in od 15.30 do 19.30. Vhod Raštel 5 / 7 trgovina čevljev Kosič.

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič bosta poskrbela za obisk spominske svečanosti ob grobišču pod Krenom v Kočevskem rogu, ki bo v soboto, 4. junija, ob 11. uri. Avtobus bo peljal iz Gorice (ob 7.00) s postankom pri Fernetičih (ob 7.45) in bo parkiral blizu prizorišča. Poskrbljeno bo za kosilo. Informacije in prijave v uradu Kulturnega centra Lojze Bratuž od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30, na telefonski številki 0039 - 0481 – 531445 ali po elektronski pošti info@centerbratuz. org Podrobnosti in ceno bomo naknadno sporočili.

Združenje cerkvenih pevskih zborov vljudno vabi na koncert cerkvenih pesmi otroških, mladinskih in odraslih pevskih zborov, ki bo potekal v petek, 10. junija, ob 20.30 v župnijski cerkvi v Štandrežu. Rok prijave je petek, 20. maja 2016. Za prijavo kontaktirajte urad ZCPZ: tel. 0481 31817; e-pošta: corili01@gorica. 191. it. Urad je odprt po tem urniku: ponedeljek, sreda 8. -18., torek, četrtek, petek 8. -14.

Mladinski dom vabi otroke od 6. do 14. leta na "POLETNOSTI 2016": z igrami, izleti, videodelavnico, kopanjem, adrenalinskimi pustolovščinami; ŠALA PO ŠOLI – dnevno središče (13.6. - 8.7.); VIDEO. LAB NARAVA - letovanje v koči z videodelavnico (20. -24. junij); ZELENI IZZIV – pustolovsko letovanje v koči (24. - 29. junij); ŠOLA ZA ŠALO - igriva priprava na začetek pouka (29.8.. – 9.9.); 1, 2, 3: SREDNJA! – uvod v srednjo šolo (5. – 9. september). Informacije in vpisi do 31. maja; tel. 0481-280857 ali 366-6861441, 331-6936603, e-pošta mladinskidom@libero. it, www. mladinskidom. it

V Mladinskem domu je v teku vpis k pošolskemu pouku v 2016/17. Informacije in vpisi do 31. maja; tel. 0481-280857 ali 366-6861441, 331-6936603, e-pošta: mladinskidom@libero. it, www. mladinskidom. it

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Informacije na tel. 340 9248297.

Slovensko planinsko društvo prireja od 22. do 28. junija izlet v Apenine (skupina Velino-Sirente) in ogled arheoloških in nekaterih kulturnih spomenikov v srednji Italiji. Prevoz z avtobusom, namestitev v hotelih v dvoposteljnih sobah. Predhodne prijave: Vlado.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da med letom prireja več zanimivih izletov, družabnosti in srečanj, saj je namen društva, da se člani čim več družijo in skupaj preganjajo osamljenost. Zaradi zakonskih predpisov se teh dejavnosti lahko udeležijo samo člani, ki so vpisani v društvo. Dobrodošel je vsakdo, ki se članom želi pridružiti. Če se člani pravočasno ne priglasijo za izlet, kot je navedeno v obvestilih, se lahko zgodi, da izlet odpade.
Na društvenem sedežu na korzu Verdi 51 se ob sredah od 10. do 11. ure še nadaljuje vpisovanje za izlet v Berlin, ki bo od 12. do 17. septembra. Natančne informacije dobijo člani po tel. št. 0481 884156 (Andrej Faganel) in 0481 532092 (Emil Devetak) ter na društvenem sedežu.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 – Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Ostale male oglase bomo objavili prihodnjič.

Čestitke

Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža z Vrha Sv. Mihaela je pod vodstvom zborovodkinje Mateje Černic ponovno posegla po odličnem rezultatu. Na XXXIV Državnem zborovskem tekmovanju "Franchino Gaffurio", ki se je odvijalo v kraju Quartiano di Mulazzano, se je uvrstila na prvo absolutno mesto in prejela vrsto zlatih priznanj. Za izjemen dosežek čestita zboru in zborovodkinji Zveza slovenske katoliške prosvete.

Sožalje

Ob boleči izgubi **drage mame Alme** izrekamo dirigentki Aleksandri Pertot, njeni družini in sorodnikom, iskreno in občuteno sožalje pevci Mešanega zbora F. B. Sedej iz Števerjana.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 20.5.2016 do 26.5.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 20. maja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 22. maja, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Ponedeljek, 23. maja (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 24. maja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 25. maja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Mak sredi polja kima - Izbor melodij.

Četrtek, 26. maja (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Pogovor / Tomaž Pavšič

Ob 50. obletnici začetka izhajanja revije Kaplje

Dragi Tomaž Pavšič, v torek, 12. aprila, ste v Mestni knjižnici in čitalnici v Idriji imeli simpozij ob 50. obletnici začetka izhajanja revije Kaplje, ki pomenijo pravo prelomnico v slovenski kulturni in družbeno-politični periodiki. Dejansko je simpozij oživil spomin na čase in ljudi, ki so začutili potrebo, da domači, a tudi širši slovenski javnosti predstavijo drugačen, svež pogled na slovensko družbo in kulturno snovanje. Zdi pa se mi zanimivo, da je ta svežina in ostrina pogleda našla svoj plodni humus prav v Idriji. Kako si to razlagate?

Tako prijazen klic zahteva primeren odziv z moje strani, pa ne le, ker z njim obveščam rojake za mejo o skupnih slovenskih stvareh, ampak tudi, ker ta prispevek pošiljam Tebi, dragi Marko, stari prijatelj s tržaškega brega.

Zakaj so Kaplje pred 50 leti začele zalivati že posejani humus prav v kotlinici ob Idrijci na stiku kraškega in alpskega sveta? Pokojni istrski publicist Edelman Jurinčič je na nekem Premskem literarnem srečanju dejal, da je to nekakšna skrivnost. Kaplje so poleg svojega, prvenstveno kulturno literarnega poslanstva, izpolnjevale še nenapisani program nadaljnjega osvobojevanja slovenstva, več ali manj jasno izraženega, včasih pa le v spodobno zakritih ali pa tudi neposrednih namigih teže zaznavnega zaradi cenzure, ki je uradno ni bilo, zato pa je bilo vse življenje rajnke federativne "prestreljeno", kot je dejal neki politik, s tajno državno policijo, po srbsko UDBO, ki je bila podobna ali pa še hujša kot Stalinova NKVD. Hitlerjeva Gestapo in Ulbrichtova Stasi – državna varnost. Časopis s približno štirimi številkami letno je nastal popolnoma samostojno. Skupina takrat mladih idrijskih izobražencev, v glavnem še maturantov idrijske gimnazije ali že absolventov ljubljanskih fakultet, se je podala v nekoliko tvegano kulturno politično avanturo. Sprva sem bil v tisti skupini samo jaz v službi, in sicer na idrijski gimnaziji Jurija Vege, tako kot kolega Vinko Cuderman, poznejši dr. literarnih ved. ki je prišel v uredništvo po peti številki in potem za mano prevzel mesto odgovornega urednika. Ime je dal Kapljam slavist Emil Miklavčič. Jože Felc, poznejši primarij psihiatrije in pisatelj, je bil vseskozi glavni urednik. Imenovati moram še ostalo druščino urednikov: Milan Božič (poznejši arhitekt), Rafko Terpin (akademski slikar), Janez Bjak (direktor TNP), Jože Čar (dr. geologije), Silvij Božič (gled. Igralec), Darko Komac (bibliotekar).

Morda pa je tudi v Idriji ostalo nekaj živega kulturnega izročila zaradi nekdanje Realke, ki je že pred prvo vojsko in po njej delovala v tem ne velikem, pa vendar pomembnem slovenskem mestu z odličnimi profesorji in dijaki. Med obojimi je bilo več znanih Tržačanov in Goričanov. V neki mali knjižici o Kosovelu, ki jo je bil pripravil Boris Pahor, zasledimo tudi spominski članek Milka Bambiča, kako so tržaški realčani stanovali in debatirali pri dijaški gospodinji v hišici na "Skalci" pod idrijskim Gradom. V Idriji se je bil tisti čas pojavil tudi rokopisni časopis Obzor.

Bil je to čas duhovne in kulturne prenove v slovenski družbi in sami ste svoj čas omenjali, da je na vas vplivalo tudi zamejstvo s svojimi kulturnimi revijami in stiki s prijatelji na Tržaškem in Goriškem. Kako je do teh stikov prišlo in zakaj so bila ta soočenja zanimiva za mlade kulturnike iz tega širšega primorskega prostora?

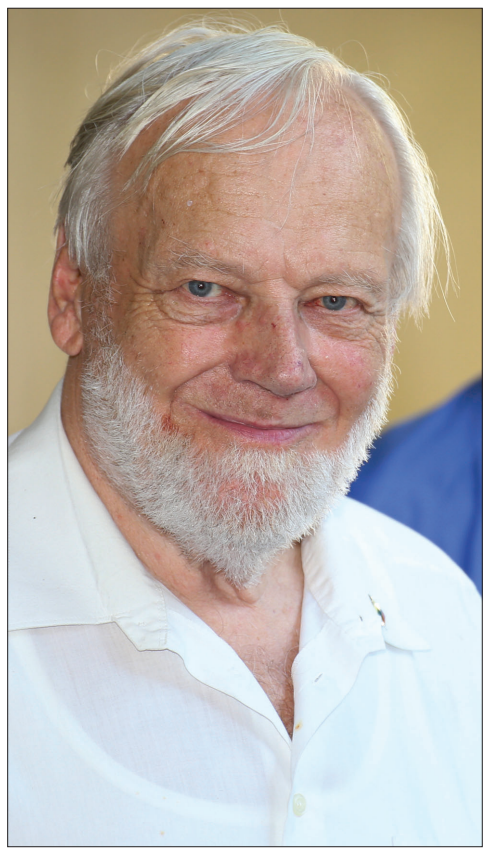

A Kaplje so nastale v čisto drugačnih časih. Četrt stoletja je že vladal Titov jugo-socializem in čeprav je bil že prisiljen kazati bolj človeški obraz in so bile meje odprte (zapirale pa so se pred idejami in "nevarnim" slovenskim tiskom iz zamejstva in tujine), rast slovenske moderne in ponosne narodne samozavesti, ki so jo bodrile tudi drzne "Žebljice" Borisa Pahorja v Delu, pa je vlival strah v režimske aparatčike in biriče. "Perspektive" so bile že utihnile, nastajale pa so nove revije in ravno Primorska je pri tem vodila in ustvarjala skupni kulturni prostor. Prav Kaplje in Zaliv sta bila pobudnika znamenitih Tupeljških srečanj, ki so se nadaljevala še vTrstu, Novi Gorici in Idriji. Bilo pa je tako, kot je v zvezi s Kapljami zapisal Drago Jančar leta 1992: "Klicali smo se s hriba na hrib ... Bili smo osamelci in malo smo vedeli drug o drugem. Vedeli pa smo o tistih z drugih hribov, da imajo pokončno hojo in da človeku gledajo naravnost v oči. Ne tako vsiljivo, kot so gledali v oči zasliševalci". Seveda pa nas ni prenesel Jože Javoršek, ker smo bili v prijateljskih stikih in na isti valovni dolžini kot Pahor, Rebula, Kocbek in drugi. Da bi nas ponižal kot nepomembne zgage iz zakotne Idrije, nas je v svojem slogu ošvrknil v dnevniški knjigi Samotni jezdec: "Kdo božji naj bi na primer vedel, kdo so idrijski arhangeli Pavšič, Cuderman in Božič, ki škropijo množico s kapljami. Idrijska revija Kaplje, ki jo ti možje v glavnem urejajo, je nekakšna zakamuflirana duhovna postojanka slovenske tržaške kulturne centrale in s tem tudi Piča, zato nastopajo v zvezi s Pičevci in Rebulo". (Ponedeljek, 26. januarja 1970, str. 201)

Pri Kapljah sem bil očitno najbolj "primorsko" nastrojen jaz. To ni nasilno, ampak naravno. Bil sem deset let starejši od Felca in drugih; do svojega šestnajstega leta sem kot drugi Primorci živel v "zamejstvu". Od otroških let sem pil primorsko slovensko zgodovino; stik z Borisom Pahorjem sem poiskal že leta 1954, naslednje leto sem ga bil obiskal v njegovem pisateljskem okolju v ulici sv. Nikolaja blizu Rusega mosta. Tako rekoč, vse življenje gojim žive povezave s primorskim zamejstvom. Sklepal sem prijateljska znanstva z rojaki onstran meje brez razlike. Sprva je bil moj krog znancev in prijateljev večinoma levičarsko usmerjenih, potem pa se je ta krog razširil na celo vrsto goriških in tržaških krščansko čutečih ljudi. Nekako mi je šlo na roke spoznavanje med ljudmi. Trud se je seveda izplačal. Z idejami in izkušnjami smo bodrili drug drugega in vzbrstevale so vedno nove pobude.

Delovanje "Drage" je na nas ugodno delovalo, širilo obzorja in prijateljsko skupnost. Ljudje od Mladike, Mosta, predvsem pa Zaliva so postali naši prijateljski sobojevniki. Boris Pahor, ki je najbolj sledil življenju v Sloveniji (Jugoslaviji) in velikokrat bil naš navdihovalec, je v Zalivu leta 1972 objavil vznemirljivo osmrtnico za Kaplje.

Pri tem je bila kulturna izmenjava v vzajemno korist, saj ste Kapljaši, če se prav spominjam, pomagali npr. tudi pri bogatejšem delovanju goriškega SKADA. Imate kak poseben spomin na te izmenjave?

Podpora zamejskih rojakov slovenski demokratizaciji in dolgotrajnemu prizadevanju za končno osamosvojitev je bila zelo pomembna in še ni raziskana. Kapljaši (to poimenovanje jezikovno sicer ne zveni dobro, a se je uveljavilo), smo bili z goriškimi SKADovci zares prijatelji, ne le sodelavci pri kakih podvigih. Profesorja Marija Češčut in Silvan Kerševan, dr. Damijan Paulin in še kdo so bili naši ambasadorji v Gorici. Z Marijo in Damijanom smo šli nekoč skupno h Kocbeku, ki nas je v prijetnih pogovorih zadržal pozno v noč. Marija nas je kdaj obiskala tudi v Idriji. Zaradi zvez s Kapljami, Pahorjem in Kocbekom so jo zasliševali isti udbovki agenti in funkcionarji kot nas Kapljaše. Moj kolega Marko Vuk, ki je bil tudi tvoj prijatelj in je sodeloval pri Novem listu, je bil velikokrat povezovalec za nova poznanstva med takratnimi somišljeniki. Njega so prvega odvedli na zaslišanje v tako imenovani "Žabji kraj" v Solkanu.

Poleg Gorice je bil seveda Trst naša glavna postojanka v zamejstvu. Ljudje okrog Zaliva, Mosta, Mladike, "Drage" so bili tisti, ki jih je mislil Drago Jančar ("klicali smo s hriba na Hrib! "). "Glavni", kot rečeno, je bil Boris Pahor. V Kapljah pa so tudi s svojimi literarnimi prispevki sodelovali iz zamejstva Filibert Benedetič, Ivanka Hergold, Marko Kravos, Aleš Lokar, Boris Pahor, Aleksij Pregarc, Janez Povše, Vekoslav Španger, Irena Žerjal Pučnik in Lev Detela z Dunaja.

Pri snovanju in pisanju je ob Idrijčanih sodelovalo več ljudi tudi iz širšega slovenskega prostora, med osebnostmi, ki so podpirale Kaplje je bil tudi Edvard Kocbek. Kako ste vzpostavili stike in sodelovali s to zelo pomembno pesniško in obenem javno, obenem pa tudi disidentsko osebnostjo?

Tako kot z Borisom Pahorjem, sem prišel v stik tudi z Edvardom Kocbekom: pisal sem mu pismo, celo s skopim naslovom Edvard Kocbek, pesnik, Ljubljana. Odgovoril mi je in me povabil na obisk, Bilo je poleti leta 1964. Kot vsem njegovim znancem, so tudi meni sledili tajni agenti. Zelo je bil zadovoljen z mojo oceno njegove Listine v 8. številki. Iz pietete, ne zaradi osebnega bahanja, naj navedem del njegovega pisma iz leta 1967: "Moja veselja nad knjigo so torej izraz naše neuničljivosti. Gutta cavat lapidem, non vi sed saepe cadendo. Zato se veselim, da bo esej izšel prav v "Kapljah", ki s svojo tiho močjo skalo dolbejo". Za našo 10. št. je prispeval svežo, pretresljivo pesem Zdaj, ki se konča s temi verzi: Vse čute so mi zmešali / in rekli, da sem blazen. / Zdaj sem srečen.

Tedanji politični sistem v Jugoslaviji je zelo pozorno spremljal Kapljaše in delo, ki ste ga opravljali, zlasti ker so bralci v reviji lahko prebrali tudi marsikaj kritičnega o družbeni ureditvi ali načelnega o osnovah demokracije. Kako ste občutili posledice teh pritiskov in ukrepov?

Še dve leti po prenehanju Kapelj je šef slovenske Udbe Janez Zemljarič v delovni načrt za leto 1975 dal zapisati, da je treba slediti delovanju Kapljašev, njihovim zvezam v zamejstvu, za Tomaža Pavšiča pa je bil načrtovan morebitni kazenski pregon!

Udbovci so po tolovajsko ponoči udrli v stanovanje Vinka Cudermana in v njegovi odsotnosti iskali obremenilne spise, tako njega osebno, kot našega prijatelja in sodelavca Vikija Blažiča. Zališevali so Janeza Bizjaka in mu sledili ter vzeli literaturo in potni list, zasliševali so tudi Jožeta Felca, glavnega urednika in tedaj že psihiatra v Idriji, pa tudi Jožeta Čarja (pred kratkim je pomagal organizirati Simpozij, ki ga omenjaš in ga je priredila Mestna knjižnica, skupaj z Muzejem in Gimnazijo). Mene, ki sem bil že v službi v Goriškem muzeju, so v Rožni Dolini na meji aretirali 25. marca 1975 (po Zemljaričevem programu?). V novogoriškem zaporu sem sicer preživel samo eno noč in še do popoldanskihh ur, odvzeli so mi potni list, prerešetali moja bivališča v Idriji, Otaležu in Novi Gorici ... Vse je bilo v povezavi z afero o Kocbekovem tržaškem intervjuju (v Zalivu). Novembra istega leta sem bil amnestiran od postopka, ki je tekel zaradi prenašanja sovražne propagande. Kapelj tožilstvo ni navajalo. Vsega skupaj me je Udba zasledovala 38 let, od mature v Postojni do slovenske pomladi '90. Zaradi svojih "grehov", tudi Kapelj, nisem dobil mesta za direktorja idrijske knjižnice, za kar sem se potegoval leta 1976 in 1977., kakor tudi ni mogel dobiti mesta na univerzi dr. Vinko Cuderman. Kaj hujšega pa se nam ni zgodilo.

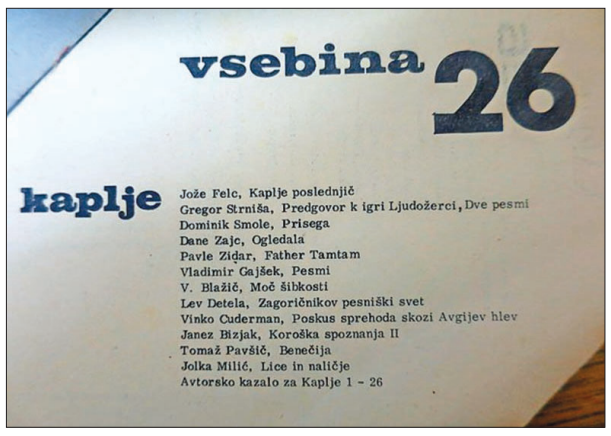

vsebina 26

kaplje

Jože Felc, Kaplje poslednjič
Gregor Strniša, Predgovor k igri Ljudožerci, Dve pesmi
Dominik Smole, Prisega
Dane Zajc, Ogledala
Pavle Zidar, Father Tamtam
Vladimir Gajšek, Pesmi
V. Blažič, Moč šibkosti
Lev Detela, Zagoričnikov pesniški svet
Vinko Cuderman, Poskus sprehoda skozi Avgijev hlev
Janez Bizjak, Koroška spoznanja II
Tomaž Pavšič, Benečija
Jolka Milič, Lice in naličje
Avtorsko kazalo za Kaplje 1 - 26

Leta, ko so izhajale Kaplje, veljajo za dobo velike družbene prenove po vsej Evropi: Stari red se je podiral in mnogi so zlasti na zahodu zapadli v nekakšen ideološki nihilizem. Med vami pa je bilo čutiti vero v boljšo slovensko prihodnost. Koliko je bilo zavestnega v tem?

Takratno prenavljanje evropske družbe in močna študentovska in mladinska gibanja smo živo spremljali, vendar se pri Kapljah, kjer smo bili tudi socialno orientirani in so nas nekateri imeli za svobodne slovenske socialiste, nismo navduševali za večkrat zgolj anarhistične izpade in zlasti ne nad nihilizmom, ki se je širil med intelektualci in tudi v literaturi porajal kratkotrajne muhe raznih izmov, ki so bili skonstruirani in daleč od stvarnega življenja, Kot oporečniška revija, v oporečništvo smo padli zaradi širjenja demokratičnih in narodnozavestnih idej, smo bili blizu raznim skupinam, ki so z nami iskale stika. Tako v Ljubljani (neki študentski blok) kot na Koroškem v Avstriji (Kladivarji). Prepričani smo bili, da moramo reševati razmere doma; odkrivali smo laž socialistične demokracije, ko je celo veliki Vidmar, ki ga je naš Cuderman napadal, videl maksimum pridobitev v pluralizmu samoupravnih interesov in je nemoško zatajil "Drago". Če povem privzdignjeno, šli smo za videnjem Borisa Pahorja.

Ko se ozirate nazaj in iz razdalje teh desetletij gledate na izkušnjo pri urejanju in pisanju za revijo Kaplje, kaj vam leži na duši in bi še radi sporočili našim bralcem?

Po petdesetih letih ugotavljam, da diktature in režimi nasploh lahko dolgo vladajo, če se ljudje počasi prilagajajo in znajo živeti dvojno življenje. Tako smo se tudi vsi mi več ali manj morali prilagajati. Ko sem nekoč govoril z Borisom Pahorjem o Zalivu in o Kapljah, je pisatelj izjavil, da smo bili vsi skupaj premalo ostri in zahtevni. Kardinal Rode pa je oni dan dejal, da bi Slovenci lahko bili boljši, kot smo. Tudi jaz mislim, da je tako. Največkrat je strah močnejši od poguma. Premalo je takih, ki se znajo odrekati in truditi, da je končno tudi samozavest poplačana. Taki kot sta Boris Pahor in Peter Prevc!

Marko Tavčar

V Galeriji Magazin je v torek, 12. aprila 2016, v soorganizaciji Mestne knjižnice in čitalnice Idrija, Mestnega muzeja Idrija in Gimnazije Jurija Vege Idrija potekal zanimiv, strokovno-spominski simpozij, posvečen idrijski reviji Kaplje, ki je izhajala med letoma 1966 in 1972, torej letos mineva 50 let od izida prve številke te revije "za kulturo in občа vprašanja". Trinajst sodelujočih – Tomaž Pavšič, Rok Pirih, Aleš Gabrič, Ksenija Šabec, Denis Poniž, Špela Bratuš, Tjaša Gantar, Alenka Felc, Janez Bizjak, Silvij Božič, Rafael Terpin, Milan Božič in Jože Čar – je z različnih zornih kotov osvetlilo nastanek in začetke delovanja Kapelj, čas in politične razmere, v katerih so izhajale Kaplje, obseg in akterje cenzure, ki je vplivala na vsebino Kapelj, identitetna in nacional (istič) na vprašanja, ki so jih odpirali prispevki kapljašev, vlogo Kapelj v zgodovini slovenske literature in njihovo likovno opremo. Še živeči kapljaši pa so obudili mladostniške refleksije in sicer še žive spomine na svoja (družabna) srečevanja. Manjša priložnostna razstava s Kapljami povezanega arhivskega gradiva je bila na ogled v pritličnem prostoru Mestne knjižnice in čitalnice Idrija do 3. maja. (vir in foto: Mestna knjižnica Idrija)

PIKA NA (PESM)I

Majda Artač Sturman

Majska noč

O to je tista majska noč,
ko zemlja se, nebo smehlja,
ko s cvetjem se zefir igra,
o to je tista majska noč!

Ko speje k rožam ogenj zvezd,
ljubezen diha beli cvet,
o blaženstvu ko sanja svet,
ko speje k rožam ogenj zvezd. -

Ko bele roke sklepajo
k molitvi se sredi noči,
ko srce prvič zaihti...
v očeh nadeje sevajo.

Ko usta skrivaj ljubijo
premehki žamet mladih lic,
ko v krogu belih še družic
ljubezen misli snubijo.

O to je tista majska noč,
ko srca zubelj zagori
neugasljiv vse dni, noči -
o to je tista majska noč!

Kristina Šuler (1866 - 1959)

Pesem se umešča v obdobje najlepšega razcveta pomladi: v mesec maj, ko nas prevzamejo bujnost zelenja, omamnost vonjav, barvitost cvetja. V teh dneh je občutek lepote, radosti in prebujanja narave še intenzivnejši. Koliko umetnikov in umetnic vseh generacij se je navdihovalo ob majskih večerih in nočeh: kot da ponovno zaživiš svojo življenjsko pomlad, kot da odkriješ ne otroka v sebi, temveč mladostnika, mladostnico, polno hrepenenja in pričakovanj!

Verzi Kristine Šuler izžarevajo neugasljivo ljubezensko koprnenje, željo po ljubezni, razodevajo pa pečat svojega časa, to je začetek prejšnjega stoletja. V tem kontekstu jih gre brati kot izpoved literarno izobražene in ambiciozne, jezikovno občutljive pesnice, ki je malokomu znana. Rojstna vas Kropa, šolanje v Škofji Loki in v Ljubljani, po maturi na učiteljišču poučevanje najprej na Gorenjskem, v Bohinjski Bistrici, nato na Štajerskem - in velika ljubezen do ustvarjanja, objave v Domu in svetu, Ljubljanskem zvonu ter v prvi slovenski ženski reviji Slovenka, ki je izhajala v Trstu.

V pesmi se zdi vse sanjsko, poduhovljeno, eterično, saj je poudarek na elementih, kot je nebo z zvezdami ali molitev, v katero se sklepajo *bele roke.* Občutje sveta zastirajo nežne podobe zefira, blaženstva, molitve, ki se kljub ognju zvezd in zublju srca ne odevajo v kričečo barvitost, temveč v simbolično belino. Na to opozarjajo pridevniki v zvezah *beli cvet, bele roke, v krogu belih še družic.* Občutje je pomirjujoče, spravljivo, zamaknjeno. Najbolj izvirno se zarisujejo poljubi, *(k) o usta skrivaj ljubijo/ premehki žamet mladih lic.*

Sodobni bralki oziroma bralcu bodo neobičajno zveneli starinski izrazi *speje* (dospe, pride), *nadeje* (nade, upanja) in stilno zaznamovani besedni red. Ob tem se po formalni plati ne moremo znebiti vtisa, da se ženska duša ne more prepustiti čustvu, temveč ga skoraj zadržuje, zakriva, uravnava v tradicionalne okvire. Tako vlogo bi pripisala *oklepajočemu refrenu* oziroma ponavljanju istih verzov kar štirikrat v prvi in zadnji kitici (ponavljanje je sicer tudi v drugi kitici), skoraj utesnjujoče učinkuje dejstvo, da se okrog in poleg njih kopičijo *časovni odvisniki.* Podobno kot glavni oziroma *prosti* stavki (in priredja) lahko dajejo občutek *prostosti*, svobode, *odvisni* ali *podredni* vzbujajo občutek *odvisnosti, podrejenosti*, zavrtosti. A pesnica se, četudi skrita za pesniškimi metaforami, ne predaja, njene žive besede zvenijo polnokrvno, življenjsko.

Čar pesmi je namreč v poudarjeni rabi pesniške figure, ki ji pravimo *poosebitev (personifikacija)* , ta prisoja neživemu svetu, naravnim in rastlinskim pojavom človeške lastnosti. V majski noči se zdaj igrivo, zdaj bolj ozemljeno v človeški vlogi znajdejo razni elementi: zemlja in nebo se smehljata, zefir se igra, cvet diha, svet sanja, srce zaihti, usta ljubijo, misli snubijo. Nič ne more ugasniti ljubezenskega ognja, ljubezenske strasti. Ta tako ali drugače prenika na dan skozi verze, ki se na prvi pogled zdijo prej tradicionalna romantična izpoved kot pa izviren pesniški izraz ženskega koprnečega srca. Morda je prav zato potrebno pesem ponovno prebrati...

Portorož

Pahor in Rojčeva o Kertészu

Avditorij v Portorožu je v ponedeljek, 16. maja, gostil tržaška gosta Borisa Pahorja in Tatjano Rojc. Center za korekcijo sluha in govora iz Portoroža, ki ga vodi ravnatelj Marko Strle in letos praznje svojo sedemdesetletnico, je namreč priredil srečanje, ki sta ga uvedla z glasbeno točko

Foto Jure Kufersin

in recitacijo Soči dva dijaka portoroške ole. Nato sta tržaška gosta v daljšem pogovoru spregovorila o Pahorjevi ustvarjalnosti, njegovem srečanju z madžarskim nobelovcem Kertészom, zgodovinskem spominu, vlogi žensk v današnji družbi. Pisatelj je razširil svoje razmišljanje na sodobno Evropo in na migranske tokove, ki so spremenili evropska politična in družbena ravnovesja. Večera se je udeležila številna publika, ki je z zanimanjem spremljala izvajanje na odru in se nato v pogovoru še dolgo zadržala s protagonisti večera.

In memoriam

Umrl pesnik in prevajalec Fabjan Hafner

V 50. letu starosti je umrl pesnik in prevajalec Fabjan Hafner. V nemškem govornem prostoru je Hafner veljal za nesporno avtoriteto na

področju literarnega prevajanja. Bil je velik poznavalec Slovenije, Koroške in njune književnosti v obeh jezikih. Za svoje delo je prejel številna priznanja.

Hafner se je kot eden najvidnejših prevajalcev slovenske književnosti v nemški jezik uveljavil že med študijem nemške filologije in slavistike v Gradcu ter med pisanjem doktorske disertacije o vlogi slovenskih elementov v opusu Petra Handkeja. Cenjen je bil kot pedagog na univerzah v Gradcu, Celovcu in Ljubljani.

Hafner je za svoje delo prejel številne nagrade, med njimi nagrado Petrarca Preis, avstrijsko državno nagrado za književno prevajanje, nagrado mesta Münster za evropsko poezijo, koroško deželno nagrado in nagrado Rotahorn. Leta 2014 je Društvo slovenskih književnih prevajalcev Hafnerju podelilo Lavrinovo diplomo, priznanje za prispevek na področju posredovanja slovenske književnosti v druge jezikovne kulture.

"Nepodkupljivo in senzibilno je prepoznaval kakovostna dela ter slovenskim avtorjem, kot so Dane Zajc, Kajetan Kovič, Florjan Lipuš, Maruša Krese, Uroš Zupan, Maja Vidmar, Mojca Kumerdej in Tomaž Šalamun, pomagal do prvih revialnih objav v nemškem jeziku v legendarni reviji manuskripte, pozneje pa tudi do knjižnih prevodov, objavljenih pri najuglednejših nemških založbah, kakršni sta Suhrkamp ali Klett-Cotta", je zapisala žirija Lavrinove diplome. Pred leti je koroški pesnik in prevajalec nastopil tudi na študijskih dnevih Draga na Opčinah.

Kaj pa dvojina?

V tem kratkem zapisu razmišljamo, kaj bo z dvojino, to zanimivo in dragoceno posebnostjo slovenskega jezika. Nanjo bi morali biti ponosni, namesto da jo zavračamo.

Tudi v medijih jo bolj malo upoštevajo.

Samo dva primera takšne rabe: ta dva nebesna telesa ali dva dogajanja. Kakor da bi rekli: dva okna in dva sonca namesto dve okni in dve sonci.

Žal je danes v splošnem pisanju vse več odstopanja od dvojine, tudi v novinarstvu in v književnosti.

Pri tem gre predvsem za vsebinsko obubožanost jezika. Saj vendar ni vseeno, če rečemo "šli so na sprehod" "sprehajamo se" ali "šla sva na sprehod" in "sprehajava se". V dvojinski obliki je poleg določnosti čutiti neko intimnost, ki ju v množinski ni.

Ne bojmo se dvojine, te slovenske posebnosti med slovanskimi jeziki!

L. B.

VIPAVSKI PRIIMKI (4)

Tino Mamić

ŠČEK

Šček je zelo pogosta končnica priimkov na Štajerskem. Človek zato najprej pomisli, da ne gre morebiti za priimek, ki je nastal iz končnice priimka. A to ne gre. Šček je namreč tudi prava beseda. Izvor priimka moramo iskati v stari besedi ščekati, ki se lahko naglasi na E ali pa na A. Ščekáti ali ščékati najdemo v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, kjer kot primer navajajo stavek: "V daljavi so ščekale srake". V narečni obliki pa gre tudi za pomen bevskati, kjer navaja stavek: "Pes je besno ščekal". To razlago priimka najdemo tudi pri vseh jezikoslovcih, ki so doslej raziskovali izvor priimka Šček.

Priimek Šček je nekje v okolici Vipave dobil človek, ki je bil zelo glasen. Mogoče je imel značilen ali zoprn glas in so mu rekli, da se dere kot sraka? Ali je imel lep, a prodoren glas in je pri petju vse preglasil? Natančno ne bomo nikoli izvedeli.

Priimek Šček izvorno ni kraški ali tržaški, kot bi mogoče kdo najprej pomislil zaradi najbolj znanega Ščeka, Virgila. Vseh 62 Ščekov, ki jih danes najdemo v Sloveniji, ima izvor v pražupniji Vipava. Skoraj gotovo so vsi po-

Ščekovi imajo svoje gnezdo na Gradišču pri Vipavi, pod priljubljeno plezalno steno Gradiška tura. Podružnična cerkev s klasičnim vipavskim zvonikom je posvečena Sv. Križu.

tomci Ščekovih z Gradišča pri Vipavi, ki jim sledimo tja do začetka 18. stoletja. Takrat se je rodil Matija Šček. To je bil pra-pra-praded Virgila Ščeka. Kako so ga v resnici imenovali, ne vemo. Mogoče Matija, ali pa Matevž, Matej, Matjaž... Duhovnik je takrat zapisal le latinsko različico imena. Zaenkrat vemo le, da je Matija imel enega sina, ki je bil verjetno prvorojenec in dedič. Tudi njemu je bilo ime Matija.

Njegov pravnuk, Vipavec Jožef Šček (1852-1934), po poklicu strojevodja, je bil sedmi od osmih otrok. Poročil se je z Vincencijo Kante iz Velikega Dola pri Komnu. Družino sta si ustvarila v Trstu, tako kot mnogi drugi Slovenci. Bil je zanimiv mož z velikim smislom za humor. Apostolski administrator in nekdanji župnik v Tomaju Albin Kjuder je zapisal, kako mu je nekoč z vso resnostjo pripovedoval: "Sinoči smo imeli pri nas veliko večerjo. Veliko povabljenih. Sem bil pri večerji jaz, moje žene mož, našega Gildota oče, brata

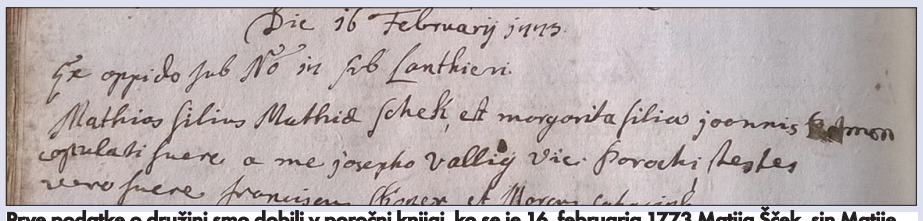

Prve podatke o družini smo dobili v poročni knjigi, ko se je 16. februarja 1773 Matija Šček, sin Matije Ščeka, poročil z Marjeto Rodman, hčerjo Janeza Rodmana. Ščekovi so živeli na naslovu Vipava 17, poroka pa je bila v župnijski cerkvi v Vipavi. Poroka ni bila v soboto, kot je to danes običajno, ampak v torek. Zaradi bližajočega se posta je bila poroka sklenjena v zadnjem tednu pred pustom, ki je tistega leta padel na 23. februar. Knjigo danes hrani Škofijski arhiv Koper..

naše Fride oče, Marice Ščekove oče, potem je bil penzionirani stari Šček in tudi mašinfirer Šček". V tej družini sta se rodila dva Virgila Ščeka. Četrtorojenec Virgil je umrl že po nekaj mesecih (1887-1888), zato je petorojeni tudi dobil ime Virgil. Tudi v tej družini se je skupaj rodilo osem otrok.

Virgil Šček (1889-1948) je bil duhovnik, politik, narodnoobrambni delavec, poslanec, urednik, pisec in organizator. Na državnozborskih volitvah v času italijanske okupacije Primorske po prvi svetovni vojni je bil leta 1921 izvoljen kot poslanec za rimski parlament. Bil je med pobudniki in ustanovitelji Goriške Mohorjeve družbe in več slovenskih časopisov. Kot zanimivost naj omenimo, da smo v Vatikanskih arhivih našli zanimivo označbo o Ščeku, ki jo je oktobra 1924 napisal Pietro Tacchi Venturi, eden od arhitektov lateranskega sporazuma: "Don Virgilio Scek, piu' assai politicante che sacerdote". Za znanega jezuita in diplomata, ki je bil zveza med papežem in Mussolinijem, je bil Šček torej "veliko bolj politikant kot duhovnik". Žal pa v dosjeju AA EE SS 568, 21 ni tudi tega, kar si je Šček mislil o Tacchiju Venturiju.

V družini so samo trije od osmih otrok dočakali polnoletnost: Virgil, Marica in Breda. Je pa zato Marica Šček živela več kot 100 let (vest o njeni smrti v Lokavcu je 1992 objavil tudi Katoliški glas). Breda Šček (1893-1968) je bila glasbenica in skladateljica.

Glasbi so zapisani tudi Ščeki, med katerimi je več znanih imen. Skladatelj Ivan Šček (1925-1972) je znan tudi pod psevdonimom Štefan Kovač – rojen je bil namreč v vipavski družini kovača. Tudi oba njegova otroka, rojena v Kopru, sta znana glasbenika. Zborovodja je Matjaž Šček, pianistka pa Alenka Šček Lorenz (poročena s pokojnim violinistom Tomažem Lorenzom).

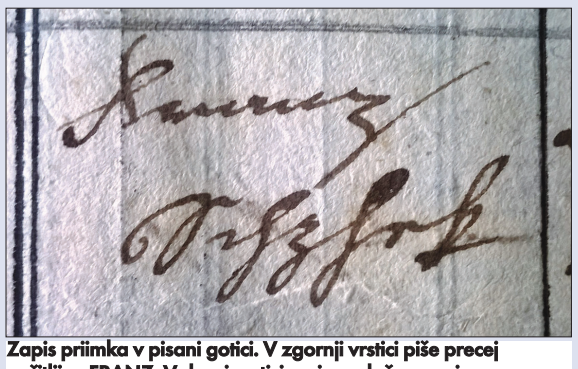

Zapis priimka v pisani gotici. V zgornji vrstici piše precej nečitljivo FRANZ. V drugi vrstici pa je razločno napisano: SCHZHEK. Ker je bilo priimek v latinskem ali nemškem pravopisu težko napisati, najdemo različne oblike zapisa: SZEK, SCHEK, SZHEK, ŠZEK. Gre za Franca Ščeka, Virgilovega deda. Zapis je iz družinske knjige za župnijo Vipava, ki se nahaja v Škofijskem arhivu v Kopru.

Virgilovih daljnih sorodnikov je na Vipavskem in na Krasu veliko. Poleg priimka Šček nosijo tudi mnoge druge priimke: Rodman, Bukovič, Furlan, Kante, Trobec, Kosmina...

Kratke

Rim odklonil faraonske projekte nove železnice Ronke-Trst

Slovenska skupnost, zbirna stranka Slovencev v Italiji, pozdravlja sklep pristojne rimske komisije, ki je izrazila odklonilno stališče do načrta o novi visokohitrostni železniški trasi od Ronk do Trsta. "Na Tržaškem je načrt predvideval opustošenje vasi pod Grmado, uničujočih posledic pa ne bi bila izvzeta niti druga naselja, ki naj bi jih podzemna trasa oplazila ali kar presekala. To je primer Nabrežine postaja,

kjer naj bi visokohitrostni vlaki ponovno zagledali luč in blazno vožnjo nadaljevali v smeri Trsta na popolnoma novem viaduktu. Prav tako neverjeten je bil načrt skoraj desetkilometrskega tunela od Križa do Trsta. Kraški rob je že danes dovolj nestabilen, kar dokazujejo usadi pod sedanjo železnico in na cestnih odsekih. Škodi, ki bi jo tako načrtovana hitra železnica povzročila posameznikom (že samo sprejetje načrta bi pomenilo vzpostavitev novih omejitev na nepremičninah in torej premoženjsko oškodovanje lastnikov parcel) in skupnostim na površju, gre dodati še nepredvidljive posledice na onesnaževanje zraka zaradi povečanja prašnih delcev od izkopavanja in prevažanja materiala ter na ravnovesje neznane mreže podtalnih voda in črpališč pitne vode", je v izjavi za tisk poudaril deželni svetnik SSk Igor Gabrovec že leta 2012. Načrt je bil po Gabrovčevem mnenju tehnično nepopoln, ekonomsko neizvedljiv in strateško že danes zastarel, kaj šele čez desetletja, ko naj bi se uresničeval. Edino realno in takojšnje bi bilo ponovno premoženjsko oškodovanje domačinov, ki so zato jasno izrazili svoje nasprotovanje in predlagali preprosto posodobitev sedanje železniške trase. Samo podjetje RFI priznava, da je železnica že danes premalo uporabljena.

"Zaskrbljujoče je, da železniško podjetje v teh letih ni namenilo niti evra za posodobitev obstoječe trase, ki pa bi po oceni mnogih že z majhnimi sredstvi dosegla čisto zadovoljivo raven hitrosti in tovorne zmogljivosti v luči potreb Trsta in njegovega zaledja", poudarja vodstvo Slovenske skupnosti.

Gabrovec ob obisku italijanskega kmetijskega ministra Martine

Protokol o Prosekarju iz leta 2010 je pred kratkim zapadel, ne da bi bile udejanjene številne od tam zapisanih obvez v odnosu do kmetijske tržaške pokrajine. S pristojnim deželnim odbornikom Cristianom Shaurlijem soglašam, da se je Dežela vendarle potrudila in v tem smislu gre izpostaviti nekatere stvarne postavke: omilitev hidrogeoloških omejitev, prispevek za ureditev t. i. Doma Prosekarja na Proseku, pilotni projekt za obnovitev poti do terasastih vinogradov (paštnov) nad Grljanom in financiranja študije o razvojnih gospodarskih zmogljivostih podeželja na Tržaškem (Masterplan). V tem okviru je pomembna tudi odločitev deželne uprave, da ohrani in na novo financira Lokalno akcijsko skupino Kras, kar v prihodnjem obdobju lahko pomeni vsaj tri milijone evrov za gospodarske pobude na teritoriju. Ob zapadlosti veljave Protokola pa grenko ugotavljamo, da so bile povsem prezrte obveze glede poenostavitve okoljevarstvenih omejitev in birokratskih obveznosti, ki bremenijo zlasti kmetovanje na zaščitenih območjih SIC-ZPS Natura 2000, se pravi na glavnini kmetijsko zanimivih površin na Tržaškem. Prav tako ni bilo sledi o svežih finančnih dotacijah za obnavljanje terasastih vinogradov in za uresničevanje predlogov, ki so zapisani v tržaškem masterplanu. Tu je na potezi ponovno rimska vlada in zato je pomemben današnji obisk ministra za kmetijstvo Maurizia Martine. Njegove spodbudne besede nam vlivajo upanje, da italijanska vlada tokrat misli resno. Zato pričakujemo in se bomo v tem smislu tudi še naprej trudili, da se spodbudne besede tokrat vendarle spremenijo v konkretna dejanja. / Igor Gabrovec, Deželni svetnik SSk in Podpredsednik deželnega sveta FJk

Mednarodni odnosi: zajeten dogovor med FJK in Bavarsko

Deželi Furlanija-Julijska krajina in Bavarska sta v sredo, 4. maja, v Trstu podpisali sporazum, ki zaobjema izboljšavo tovornega prometa, izboljšavo konkurenčnosti gospodarstva, trajnostni razvoj in spodbujanje inovacij z dejavnostmi znotraj Strategije za alpsko regijo (EUSALP). V svežnju, ki sta ga podpisala predsednica Debora Serracchiani in glavar Horst Seehofer, sta med področji sodelovanja omenjeni tudi vinogradništvo in poklicno izboraževanje.

A guverner Bavarske Seehofer je največ besed namenil tržaškemu pristanišču, ki bi za deželo na jugu Nemčije lahko postalo izhodišče za zanimive in donosne gospodarske pobude. Predsednica Furlanije-Julijske krajine Serracchianijeva pa je pojasnila, da je danes podpisani dokument predvsem načrt, po katerem bosta regiji razvijali še druge projekte in utrjevali sodelovanje.

Pri slovesnem podpisu dogovora so bili navzoči tudi prefektinja Trsta Annapaola Porzio, tržaški župan Roberto Cosolini, predsednik deželnega sveta Franco Iacop, deželni odborniki Loredana Panariti, Mariagrazia Santoro in Cristiano Shaurli ter zastopniki tržaškega pristanišča, videmske gospodarske zbornice, videmske zveze industrijcev in ne nazadnje minister za zunanje zadeve Dežele Bavarske Marcel Huber. / ARC/PV

Finžgarjev dom ob mednarodnem dnevu družine

Vesel družinski praznik s petjem, igrico in čarovnijami

V Finžgarjevem domu na Opčinah se je ravnokar zaključil ciklus predavanj, sezona se pa ni zaključila. Tokrat so za prijetno vzdušje poskrbeli otroci, predstava pa je bila namenjena mamicam, očetom, nonicam, nonotom – sploh celim družinam. Prav na začetku priprav so sicer organizatorji mislili bolj na "praznik mamic", vendar pa so občutki ob tem uradnem prazniku zmeraj razdvojeni – malo zaradi komercialnega pridiha, ki ga je praznik dobil, še bolj pa zaradi dvoma, če je to res praznik mamic, saj smo bili navajeni, da praznik mamic sovpada s praznikom Marijinega oznanjenja (letos je datum, 25. marec padel celo na veliki petek). Navsezadnje pa je tudi prav, da ne ločimo praznika mamice od praznika očeta in sploh cele družine. Prav v teh zmedenih časih naj le pride v ospredje čut za pravo družinsko skupnost. In tako so se v Finžgarjevem domu odločili za "Vesel praznik družine".

In res je bil vesel, saj so se na odru zvrstile same zabavne točke. Najprej je Otroška pevska skupina Vesela pomlad pod vodstvom Andreje Štucin Cergol in ob klavirski spremljavi Alenke Cergol zapela nekaj prijetnih otroških pesmic. Vse so bile primerne za njihovo starost, izvajali so jih uglašeno, obenem pa sproščeno in razgibano, z veselo nasmejanimi obrazki.

Tudi igrica, ki je sledila, je bila zabavna, vsebovala pa je prav resno priporočilo otrokom in odraslim: vsi moramo skrbeti za to, da ostane narava – v tem primeru predvsem morje – čista. Zgodbico o zlati ribici, ki jo v Barkovljah ulovi ribič Pepi, in ki izpolni njegovi pohlepni Katrci tri želje, je v verzih napisala Lučka Susič, izvajali pa so jo mali tečajniki lepe govorice Radijskega odra. Nekaterim se je zdelo čudno, da sta bili dve izmed vlog napisani v narečju. A "lepa govorica" ne pomeni samo pravilne dikcije v zbornem jeziku, pač pa tudi čist in jasen izgovor ter smiselno podajanje vsebine. In na to sta "Pepi in Katrca" skrbno pazila. Radijski oder že desetletja prireja tečaje lepe govorice za otroke in odrasle. Letos, ko praznuje 70-letnico svojega obstoja, je seveda v ta lepi jubilej vključil tudi tečaj lepe govorice za najmlajše. (Obnovil in obogatil ga bo spet jeseni, ko bo praznovanje doseglo svoj višek.) Premierno je igrica zaživela v Gorici, na Pastirčkovem dnevu (tudi Pastirček je takrat obhajal svoj 70. rojstni dan). Na Opčinah pa so mali tečajniki dodali svoji igrici še splet skečev o otrocih, mamicah in nonotih ter polno dvorano gledalcev spravili v smeh in jih obenem zamotili, da je medtem za zaprto zaveso čarodejka Carly Ann pripravila vse potrebno za svoj nastop.

Foto damj@n

Prav čarodejko so otroci najbolj nestrpno pričakovali. Nekateri so jo že poznali in čeprav so morda kakšno čarovnijo že videli, jih to ni niti najmanj motilo. Nasprotno. Še in še bi radi gledali določene točke, da bi na kak način razumeli, kako se ji posreči, da iz majhnih pisanih robčkov nastane velika ruta, ali da ji čarobne paličice rastejo v rokah, se množijo, se lomijo in spet postanejo cele. Ko je čarodejka klicala otroke-pomočnike na oder, pa je sploh nastalo tako prerivanje in vpitje, da je morala uporabiti skoraj magično energijo, da je vzpostavila red. Njen skoraj celourni program se je vsem zdel še prekratek, tako je bil živahen in zabaven.

Čeprav je bil program "Veselega družinskega praznika" tako bogat, da se je marsikdo bal, da se bo razpotegnil krepko preko ure večerje, je vse teklo tako gladko, točno in kvalitetno, da je bilo marsikomu od gledalcev celo žal, da je praznika že konec. A s tem je ostalo morda še nekaj predragocenega časa za prijateljski pomenek, navezovanje ali obnavljanje stikov in prijateljstev. Kar tudi potrebujemo. In še kako!

Lučka

Občine

Žensko obarvani 26. slovenistični dnevi

V dvorani Zadružne kraške banke na Opčinah je Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm v sodelovanju s sorodnima društvoma iz Kopra in Nove Gorice ter Društvom slovenskih izobražencev in Slovenskim klubom v četrtek, 5. in petek, 6. maja priredilo 26. primorske slovenistične dneve, ki so bili letos posvečeni ženski literarni ustvarjalnosti na Primorskem od začetka 20. stoletja do sodobnosti.

Foto damj@n

Četrtkov del posveta je bil priložnost, da so se udeleženci lahko poglobili v pomen in izrazno moč narečne poezije v Reziji, Benečiji, na Tržaškem in v Istri, se pravi poeziji, ki uporablja najbolj intimno izrazno sredstvo, se pravi narečje. Pri okrogli mizi, ki jo je vodila Olga Lupinc, so sodelovali Marija Pirjevec, Marko Kravos, Jasna Čebron, Lugia Negro in Jadranka Cergol. O izrazni moči te poezije smo se lahko prepričali ob poslušanju verzov pesnic Silvane Paletti, Marine Cernetig, Alferije Bržan in recitacij pesmi Marije Mijot, ki jih je občutljivo podala Loredana Gec, vse ob glasbenih intermezzih Aleksandra Ipavca.

Petkov posvet, ki ga je oblikovalo 21. predavateljev in predavateljic, pa je jasno pokazal razvoj, ki ga je doživela ženska literarna ustvarjalnost v zadnjem stoletju. Srž obravnavane teme pa je idelano strnjeno v besedah pisatlejice Ivanke Hergold, ki je v nekem intervjuju leta 2002 izjavila: "Odločno sem proti umetnemu ustvarjanju ženske literature kot nečesa posebnega, drugačnega. Ne, ne pišem drugače, ker sem ženska, le teže živim zato, ker sem pisateljica. ". To izjavo je ob koncu svojega uvodnega nagovora navedla predsednica Slavističnegha društva Trst-Gorica-Videm Marija Pirjevec, ki je med drugim izpostavila, kako je bila ženska literarna ustvarjalnost večkrat krivično zapostavljena. Predavanja in posegi pa so pokazali, kako je vsestranski razvoj družbe vplival na razvoj te književnosti. Prav potrebo po poznavaju ženske plati ustvarjalnosti za pravilno razumevanje dužbe, pa je v svojem pozdravu izpostavila generalna konzulka Republike Slovenije v Trstu Ingrid Sergaš.

Dejstvo je, da je mogoče ob prebiranju lietarnih del slovenskih primorskih pisateljic in pesnic od Marice Nadlišek Bartol do sodobnih mladih pisateljic in pesnic, skozi ženske oči in občutke spoznati njihove poglede in doživljanje, kar je bistvenega pomena za pravilno razumevanje družbe v določenem zgodovinskem kontekstu, kakor tudi sedanjega sveta in celo zaslutiti, kam nas vodi razvoj v prihodnosti. Iz analiz posameznih avtoric (Marica Nadlišek Bartol, Ana Praček Krasna, Zora Tavčar, Evelina Umek, Irena Žerjal, Bruna Marija Pertot, Ivanka Hegold, Alenka Rebula Tuta, Vilma Purič, Jasna Jurečič, Marija Mercina in še katere) je bilo tudi jasno razvidno, kako se pesnice in pisateljice z različnimi pristopi do pisanja lotevajo svojih sporočil. Pri tem veliko pove njihov odnos do jezika, saj mnoge na zelo oseben in inovativen način prestopajo ustaljene načine pisanja in v slovensko jezikovno zakladnico prispevajo zanimive in nove oblike in tudi besede.

Neva Zaghet, Marija Pirjevec in Poljanka Dolhar (foto damj@n)

Kakšna je ta raznolikost besednih ustvarjalk, je bilo razvidno tudi iz predavanj zastopnic založb Mladika in ZTT, ki sta razčlenjeno predstavili vsaka svoje avtorice. Pravo bogastvo in veliki duhovni naboj pa smo spoznali ob ogledu bogate razstave knjig slovenskih literarnih ustvarjalk iz tržaške, goriške in videmske pokrajine, ki jo je pripravila knjižničarka Ksenija Majovski, na kateri smo lahko fizično občudovali knjige, ki so izšle, kot samostojne objave v tem prostoru v samozaložbi in seveda pri različnih založbah, tudi Goriški Mohorjevi družbi, ter so prav gotovo veliko prispevale k jezikovni in duhovni rasti slovenskega zamejskega človeka. Razstava je predsatvljala knjige pisateljice in pesnic od Marice Nadlišek Bartol do Jasne Tuta, s posebnim poudarkom na otroško in mladinsko književnost.

Simpozij je bil torej dragocena priložnost, da so udeleženci lahko poglobili svoje znanje o literarnih delih pesnic in pisateljic primorskega, zlasti zamejskega prostora, ki pa bogati celotni slovenski narodni in jezikovni prostor. Gre za avtorice in sporočila, ki bodo tudi v prihodnosti deležna velike pozornosti slavistične stroke, predvsem pa hvaležnosti bralcev, ki ob tej literaturi prestosto uživajo ob branju in se obenem duhovno oplajajo.

M. F.

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji

Jezikovni poligon za mladinske ekipe

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji je v ponedeljek, 16. maja, predstavilo javnosti svojo novo športno izobraževalno pobudo z naslovom *Jezikovni poligon.* Gre za tekmovanje, ki je namenjeno mladinskim ekipam včlanjenih društev v ZSŠDI, na katerem mladi športniki utrjujejo svoje znanje slovenskega jezika preko igre in zabave. Tekmovanja se bodo udeležile moške in ženske mladinske ekipe letnikov 2002 in mlajši. Doslej se je prijavilo 18 zamejskih društev, prvi na vrsti pa so bili odbojkarji Vala in Olimpie v torek, 17. maja, v Gorici.

Matejka Grgič, Evgen Ban in Ivan Peterlin (foto damj@n)

Posamezni poligoni prvega dela tekmovanja potekajo med rednim treningom v dvoranah, telovadnicah ali na zunanjih igriščih. Kvalifikacijskemu delu, med katerim bo vsako društvo izbralo svojo najhitrejšo in najspretnejšo peterko (vsako ekipo sestavlja 5 članov, vsako društvo lahko prijavi več ekip), bosta sledili dve polfinalni tekmi. 25. junija pa bo na vrsti veliki finale, kjer se bodo najboljše ekipe potegovale za naslov prvaka v jezikovnem poligonu za leto 2016.

Na vsaki posamezni tekmi vsak tekmovalec enkrat preteče predpisano razdaljo poligona in odgovarja na eno jezikovno vprašanje. Vsaka ekipa torej odgovarja na pet vprašanj treh različnih stopenj znanja. Zmagovalna ekipa bo tista, ki bo opravila vse predpisane naloge v najkrajšem času. Za vsak pravilen odgovor na jezikovna vprašanja se ekipi odbije 10 sekund za vprašanja nizke stopnje znanja, 20 sekund za vprašanja srednje stopnje znanja in 30 sekund za vprašanja visoke stopnje znanja.

Za oblikovanje vprašanj se je Zsšdi obrnilo do jezikovne strokovnjakinje Matejke Grgič, ki je za to priložnost pripravila preko 150 vprašanj.

V DSI večer posvečen svetima bratoma

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 9. maja, tradiiconalni večer posvetilo svetima bratoma Cirilu in Metodu. Odprli so izredno lepo fotografsko razstavo Cirila Velkovrha o cerkvah in kapelah, ki so v slovenskem prostoru posvečene svetnikoma. Avtor je izpostavil, kako je znaimiv pogled na zemljevid, na katerem so označeni te svete stavbe, ki so posvečene svetnikoma, ker skoraj vse stojijo na obronkih slovenskega narodnega prostora, med drugim tudi v Cerovljah in na Padričah, a tudi na Koroškem, kar lahko razumemo, kako so naši ljudje, vse od blaženega škofa Antona Martina Slomška dalje, sv. Cirila in Metoda doživljali kot zavedtnika slovenstva in slovanstva.

Umetnostni zgodovinar, akademik in predsednik Slovenske matice Milček Komelj pa je predstavil svojo knjižico, v kateri je osvetlil z umetnostno zgodovinskega vidika upodobitve svetih bratov. Pri tem gre za kipe, slike in oltarje, a tudi upodobitve na cerkvenih fasadah ali celo na zvonovih. Raziskovalec je poudaril, da so se te teme lotevali tudi zelo kvalitetni likovni ustavrjalci, kot Grohar, Jakopič, Maksim Gaspari, Tone Kralj, France Mihelič, Stane Kregar, Miha Maleš, Ive Šubic in drugi. Še posebej pa je izpostavil upodobitve na Primroskem, zlasti izpod čopiča Toneta Kralja, ko sta sveta brata Ciril in Metod dobivala tudi izrazito narodno-obrambno sporočilo, v smislu ohranjanja intimnih vrednot kot sta vera in narodna zavest.

Gledališče Verdi

Puccinijeva Boheme spet v Trstu

Po štirih letih se je ponovno vrnilo v Trst "nesmrtno" Puccinijevo delo, ki na najlepši način simbolizira usodnost strastnega življenja mladih umetnikov, ki živijo ob robu družbe in je postalo nekakšen idealni model in opis tovrstnega sloga življenja, kjer mladi ljubimci in sanjači ne sprejemajo družbenih pravil in konvencij ter se prepuščajo svojim čustvom in sli po svobodi.

Tokratna uprizoritev *La Boheme* prihaja iz rojstnega mesta velikega opernega skladatelja, gledališča Teatro del Giglio iz Lucce in se nam predstavlja kot izrazito tradicionalna postavitev, po dokaj inovativnih in tudi vprašljivih, ki smo jih videli v prejšnjih sezonah Verdijevega gledališča. Pomislimo le na posodobljeno ambientacijo v Parizu mladinskih manifestacij maja 1968 ali pa na temnopolto Mimď. Zgodba mladih zaljubljencev je tokrat postavljena na konec 19. stoletja, z zamikom kakih 50 let, tako da bi nekako približali njihov svet in dogodivščine resnični izkušnji skladatelja Giacoma Puccinija, ko je živel kot mlad glasbenik v Milanu.

Tržaški orkester vodi Renato Balsadonna, ki ima bogat in uspešen staž v tujini. Sodeloval je namreč z Antoniom Pappanom in dirigiral prestižnima angleškima orkestroma Royal Philarmonic in BBC, sedaj pa prvič nastopa v Italiji. Režiser postavitve je Marco Gandini, scenograf Italo Grassi, tudi ta dva sta bila deležna mednarodnih priznanj (na Japonskem), kostumografinja je Anna Biagiotti in vodja zbora Fulvio Migliazza.

Zgodba je znana. Literarno predlogo, roman francoskega pisatelja Henrija Murgera *Scenes de la vie de Boheme*, sta uglasbila v opero Puccini in Neapeljčan Leoncavallo, prvi po libretu Luigija Illice in Giuseppeja Giacose, drugi po lastnem besedilu. Ni treba povedati, da je Puccinijeva priredba že od začetka povsem zasenčila sicer vredno Leoncavallovo.

V ospredju sta ženski junakinji, nežna in nesrečna Mimi' (hrvaški sopran Lana Kos) in njena strastna prijateljica Musetta, sopran Marje Fajtova, ki je že nastopila v lanskem tržaškem Don Juanu. Kvartet štirih "bohemskih" prijateljev sestavlja pesnik Rodolfo, ki se zaljubi v Mimi' (kosovski tenor Rame Lahaj), slikar Marcello, Musettin srečni-nesrečni zaročenec (baritonist Marcello Rosiello), glasbenik Schaunard (baritonist Vincenzo Nizzardo, ki smo ga že slišali v Elisir d'amore in v Pepelki) in filozof Colline (bas Ivan Šarić). V drugi zasedbi nastopajo še Korejka Hye-Youn Lee kot Mimi', Ho-Yoon Chung kot Rodolfo in Argentinec Matďas Tosi kot Marcello. Poleg solistov in domačega zbora omenimo še mlade pevce "I Piccoli Cantori della citta' di Trieste", ki jih je pripravila Cristina Semeraro.

Tradicionalni okvir pa ni pogojeval režiserja Gandinija in niti pevcev, tudi izvrstnih igralcev, da bi nam razgrnili barvito in svežo postavitev, v kateri zgodovinsko opredeljene prvine (kostimi, kulise, besedilo) nas ne odvračajo od današnje stvarnosti. Prej nasprotno. Monokromatsko zasnovana scenografija, ki upodablja začetno in končno prizorišče, umetniško okolje, kjer se začne in zaključi aktualizacija mita o usodni povezanosti erosa in thanatosa, nas popeljejo v sodobni čas. Tudi prizor stražarjev, ki nadzorujejo prihod mlekaric v mesto, nas vleče v današnji socialni vakuum.

Dueti zaljubljencev, kvarteti prijateljev umetnikov in tudi množični prizori z zborom in mladimi pevci igračkarja Parpignola se odvijajo pred nami izredno neposredno, zlasti prepričljiv in zabaven je bil vstop Musette. Pantomima njenih vratolomnih zamenjav oboževalcev in igračkanj z ljubosumnim Marcellom deluje dinamično in noro, v ritmu burke in skoraj bi rekli risanke. *La Boheme* bo na sporedu v Verdiju do sobote, 21. maja. Za informacije in vstopnice je na razpolago blagajna na tel. 040672331 od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 19.30, www. teatroverdi-trieste. com.

Davorin Devetak

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev prireja večer na temo "Razmišljanje o monoteizmu z različnih bregov" ob izidu knjige Iztoka Simonitija "Deus vult". Knjigo bo predstavila Meta Kušar, ki bo vodila tudi pogovor med avtorjem knjige in teologom Dragom Ocvirkom. Peterlinova dvorana, ponedeljek 23. maja ob 20.30.

Romanje v Medjugorje od 6. do 9. maja. Odhod avtobusa zgodaj zjutraj z glavne avtobusne postaje v Novi Gorici s postankom v Rožni Dolini in nato v Kozini. Pozno popoldne prispemo v Medjugorje. V naslednjih dneh bogoslužje in sv. maša in vzpon na Križevac. Vračamo se v ponedeljek, 9. maja. Prijave: Darko tel. 0039 3703201305 ali tel. 0481 32121; Ana 05 3022503 in pri župniku Jožetu Markuži tel. 0039040229166. Slovenski in italijanski državljani potujejo z osebno izkaznico.

Jadralni klub Čupa vabi vse otroke, ki bi se radi približali svetu jadranja, na dneva odprtih vrat, ki bosta v soboto, 28. maja 2016, in v četrtek, 2. junija 2016. Otroci in starši bodo lahko spoznali jadrnico optimist, jadralsko dejavnost kluba, trenerje in sedež. Oba dni bo zbirališče ob 14. uri na sedežu kluba v Sesljanskem zalivu.

Klub prijateljstva – Vincencijeva Konferenca vabita na izlet v Padovo z obiskom groba bl. p. Leopolda Mandiča (ob 150-letnici njegovega rojstva), bazilike sv. Antona in vodenim ogledom drugih mestnih zanimivosti, v petek, 17. jun.; informacije in prijave na tel. 347 1444057 (Vera).

Barbara Fužir **KRASNI KRAS (13)** ***Opažanja pupe iz celinske Slovenije, ki je v zamejstvo prispela po skrivnostnih poteh ljubezni***

Kraševci ali kako jih prepoznati, se jim ne zameriti in z njimi sobivati

Zaradi varovanja osebnih podatkov bom naslednjo prigodo zapisala malo bolj zavito, nabito z metaforiko, simboliko, ovenčano z dvoumnimi, bistroumnimi nesmisli in kar je še takšnih uporabnih figur.

Nekje na Krasu, tam nekje v neki prisrčni vasici, kjer so hiške kot piščanci stisnjene in kjer se moj mali "avtek" komajda prerine mimo ovinkov, sem naletela na nonota. Ne svojega, na nekega tukajšnjega starejšega strica, ki je počasi ubiral metre po sredini vozišča. Ker spoštujem starejše in ker sem pomislila na njegovo srce in morebitni slušni aparat, sem lepo počasi vozila za njim, saj ga nisem hotela prestrašiti, sploh pa sva se po korakih bližala nekoliko širšemu predelu vasi, kjer bi ga z lahkoto in brez stresa (zanj) prehitela.

A usoda je hotela, da me je ta kraški dedek zapazil že prej. Z namrgodenim obrazom mi je požugal, zabentil nekaj kot "Presneti Ljubljančani! " (verjetno je kriva moja ljubljanska registracija) in počasi šel naprej. Prehitela sem ga lahko šele točno tam, kjer sem si prvotno zamislila. Da ne bi pozabila nanj, mi je še jezno pomahal s pestjo. Z mešanimi občutki sem doživljaj zaupala dragemu. Nič ni komentiral, sem pa videla, da v glavi nekaj melje ...

Čez dober teden sem se v tisto neimenovano kraško vasico zopet vrnila s prevoznim sredstvom, le da je to tokrat imelo italijansko registracijo. Glej ga šmenta, zopet nono na cesti. Isti! Kot miška sem mu tiho sledila, prosila vse svetnike, naj me ne opazi ... Seveda me je, zarobantil proti meni "Presneti Italijani! " in zopet sva se cijazila v kolonici do trga, kjer je stopil pol koraka stran in mi že tradicionalno zažugal s pestjo.

Dragi tokrat ni več ostal brez komentarja. "Veš, pač Kraševci... " je dejal skoraj nekoliko opravičujoče. Ker mi ta označba do sedaj ni pomenila nič kaj več, kot je geografska označba prebivalca, sem za razlago poprosila nekaj svojih najbližjih. Kraševcev in Nekraševcev.

Najprej sem po njegovem zaključenem pouku za pogovor nagovorila svojega enajstletnega soseda. Ne da bi ga prosila, mi je oddrdral Grudnovo: "Pravijo, da Šempolajci tečejo čez Kras kot zajci, pravijo, da Nabrežinci jih premagajo z mezinci (tukaj sem kot nova Nabrežinka vneto kimala z glavo), pravijo, da so Križani pol pečeni, pol sežgani (ugotovila sem, da imajo Kraševci ta Križ večkrat v zobeh), pravijo... " Če razumem, me je pogledal izpod čela. Ne, ne štekam. Vdano je zavzdihnil. "Glej, že to je dobro v tem, da si Kraševec, da nisi Furlan! " mi je še pribil in oddirjal domov na večerjo. Mene pa pustil popolnoma zmedeno.

Da se tudi sami Kraševci spreminjajo, višje in globlje na Kras, kot gremo, sem opazila tudi sama. Tam pri Samatorci in Saležu, če se kje ustavim na kavi, izstopam kot črni kos med beneškimi golobi. Nihče me ne ogovori, vsi pa pogledujejo proti meni. "To je v'na... " Očitno me tudi poznajo, čeprav jih jaz vidim prvič. Ker prihajam iz male štajerske vasice, ki se očitno ponaša s podobno kraško mentaliteto, mi situacija deluje precej znano. Če povem po domače – kot da bi v Lepi Njivi šla na kavo k Sitni Hruški. Vsi, razen natakarice, bi se delali, da me ni, a moja prisotnost bi bila dosmrtno zabeležena v krajevno kroniko. Počasi sem pričenjala razumevati tisto momljanje dragega, ki se je poskušal izviti z izgovorom, da je nekdo Kraševec – pa čeprav je to tudi sam. Biti Kraševec je kar naenkrat postalo nekaj domačega.

A raziskave o kraševstvu seveda nisem mogla pustiti tako na pol dokončane. Zahtevala sem še več podatkov. Kar sem odkrila, me je – presunilo. V bistvu tri četrt odgovorov niti nisem razumela, saj so mi jih zaupali v trdi kraščini. Najprej so mi sogovorniki zaupali tipičen izgled pravega Kraševca: jeans felpa, majica z napisom "Praha drinking team" in "šulni" Adidas.

Tukaj se je vnela vroča debata, saj je kar nekaj sogovornikov zagovarjalo, da k videzu avtohtonega Kraševca bolj spadajo škornji na špico, ki so umazani od terana, saj je moral lastnik, da jih je krstil, iz njih spiti vsaj en liter rujnega. Ne da bi postavljala podvprašanja, so pričeli moji zbrani Kraševci in Nekraševci povzdigovati glas in mi zagotavljati, da najlepša roba tu je osmica. In da ni samo razlike med Tržačani in Goričani (ki so vsi menda ene m.... - se opravičujem, samo citiram), ampak so še neki Bizjaki, da Furlanov ne poznajo niti jih nočejo, da je razlika že med Kraševci in Kontovelci, da pa so čisto svet zase ti Ištrijani: "Istrijane grejste z m'šino u bare pt bjru".

Vročina in tempo pogovora sta vedno bolj risala vzdušje kakšnega saloon na Divjem zahodu, ko se je v pogovor vmešal Boljunčan, trdeč, da oni "almeno govorijo normale", preostanka njegovega prispevka pa na žalost ne razumem – in se izgovarjam z dejstvom, da mi za nadaljevanje tega Krasnega Krasa zmanjkuje dodeljenega časopisnega prostora: "Grjn dmu na brjć jn n kaščo, ja! "

Pogovor z Giorgiom Banchigem, postal je predsednik pomembne ustanove v Špetru

Inštitut za slovensko kulturo vabi mlade k sodelovanju

Inštitut za slovensko kulturo ima novega predsednika. V sredo, 4. maja, so na prvi seji novega upravnega odbora na to odgovorno mesto izvolili Giorgia Banchiga. Za podpredsednico so izvolili Živo Gruden. V upravnem odboru so še Larissa Borghese, Luisa Cher, Davide Clodig, Luciano Lister, Luigia Negro, Sandro Quaglia, Loretta Primosig, Riccardo Ruttar in Margherita Trusgnach. V nadzornem odboru pa so Sandra Manzini, Renzo Mattelig in Lucia Trusgnach. Bruna Dorbolo', ki je Inštitutu predsedovala vse od ustanovitve 7. decembra 2006, ni ponovno kandidirala. Novega predsednika, ki je bil med pobudniki in ustanovitelji Inštituta in vrsto let podpredsednik, smo zaprosili za pogovor.

S kakšnimi občutki ste sprejeli to veliko odgovornost?

Po eni strani se čutim počaščenega, ker je Inštitut v teh desetih letih postal trdna točka v Benečiji in na vsem območju videmske pokrajine, kjer živimo Slovenci. Dežela Furlanija Julijska krajina ga je priznala za primarno ustanovo slovenske manjšine in tudi Slovenija ga je podprla tako pri iskanju prostorov kot s projektom Jezik/Lingua. Inštitut je napravil tudi veliko stvar, kar gotovo je multimedijski center SMO. Tako je Inštitut postal pomembna ustanova za Benečijo in vse Slovence v videmski pokrajini ...

In po drugi strani?

Po drugi strani se zavedam velike odgovornosti in se malo bojim, ker moramo gledati naprej in se ne smemo ustaviti pri tistem, kar smo do sedaj naredili. Inštitut moramo razviti, da zraste, priklicati moramo nove in mlade moči, zadati si moramo program za naprej. In tega se bojim, ker okrog nas ne vidiim tiste pozornosti, ki bi jo potrebovali, tako s strani dežele Furlanije Julijske krajine kot iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Kot primarna ustanova, ki je v desetih letih pokazala, da ima ideje in jih zna uresničiti, smo deležni zelo nizkih finančnih sredstev v primerjavi z drugimi. Res je, da smo imeli veliko podporo, ko je šlo za ureditev prostorov in pri projektu Jezik/Lingua, a bojim se, da si bomo morali zavihati rokave za dozidavo, nadgradnjo Slovenskega multimedialnega okna, za nove iniciative in za redno delovanje. Upamo na evropski projekt Jezik/ Lingua 2 ...

Kakšen je program dela, ki ga imate v mislih?

Stari odbor je za letos že izdelal zelo bogat program. Gre za dejavnosti, ki so potekale že v prejšnjih letih in so vredne, da jih uresničimo, in tudi za nove iniciative. Med temi naj omenim zgodovinski simpozij ob 150-letnici priključitve Benečije in Rezije Kraljevini Italiji, ki bo meseca oktobra v Špetru in za katerega je dala pobudo Raziskovalna postaja ZRC SAZU v Novi Gorici in ob našem Inštitutu pri pripravi sodelujejo tudi druge ustanove. Multimedijski center SMO je potrebno obogatiti, dodati mu moramo druge točke, ga raztegniti na vso videmsko pokrajino od Kanalske doline do Rezije in vse do Terskih dolin; v programu so tudi druge tematike. Med temi je prva svetovna vojna, ki jo bomo dali v SMO s pomočjo Fundacije Poti miru iz Kobarida. Glede drugih iniciativ: novi odbor bo moral gledati naprej, zato bo najbolj pomembno, da pritegnemo mlade ljudi. Center SMO mora biti odprt in vanj moramo priklicati čim več ljudi iz Slovenije, iz naše dežele FJK in od drugod, ker je vredno videti, kar smo naredili. Multimedijski muzej prikazuje našo zgodovino, našo kulturo, naš jezik. Še eno stvar moram povedati v zvezi s SMO ...

Kar povejte!

Tisto, kar smo naredili v multimedijskem muzeju, je sad našega dela, našega uma, naše inteligence. V eni besedi: to je sad naših ljudi. Seveda smo imeli pomoč od zunaj, še posebno tehnično, a vsebina je naša, smo jo sezidali z našimi rokami! Ko in če nam bodo zaupani prostori gorske skupnosti, bomo tudi v njih zaigrali na isto pesem! To bo zares veliko in zahtevno delo!

Da bi pritegnili številno publiko, pa je treba imeti dober marketing...

Seveda. Da bi ljudje spoznali tisto, kar smo naredili, jih je treba priklicati. Treba je najti moderne načine, moderne pristope. Poglejte, kaj so napravili v Posočju, v Soški dolini. Kobarid je majhen, a je postal turistični center, v katerega prihajajo ljudje iz vse Evrope in celega sveta. Mi se moramo tega naučiti. Imamo veliko kulturno, zgodovinsko in jezikovno bogastvo. Treba jo bo predstaviti, da jo drugi spoznajo. Moramo jo znati 'prodajati', da ljudje lahko pridejo k nam in spoznajo, kaj je danes naša skupnost in kaj je bila v zgodovini.

Potrebno je tudi tesno sodelovanje s šolo, kajne?

Ta zadeva malo boli. Dvojezična šola je odprta že več kot trideset let, a takrat, ko potrebujemo mlade, ki bi nam pomagali v SMO in tudi v društvih in uredništvih, jih ne najdemo in tako nimamo ljudi, ki bi delali za nami. Na občnem zboru Inštituta je bila povprečna starost prisotnih zelo visoka, zato je treba delati, da bomo na prihodnjem občnem zboru dobili tudi ljudi, ki bodo znižali povprečno starost. Seveda je treba poznati take mlade, ki imajo ljubezen do naše stvarnosti, jih spremljati, jih napotiti, da bodo ob dobrem poznavanju našega jezika poglobili našo kulturo in zgodovino, imeli čut pripadnosti, da bodo v sebi čutili lepoto biti Slovenci in delati v naših organizacijah, časopisih in na samem Inštitutu za preporod naše skupnosti.

Ali ste optimist?

Zakaj smo sicer delali? Ko gledam na minula desetletja, se spominjam, kako je bilo težko delati v slovenskih organizacijah. Na nas so gledali grdo, "slavi" so nas klicali, kakor da bi bili izdajalci. Klima se je danes spremenila in je lažje delati. Pa smo takrat imeli tisti pogum, tisto voljo, tisto ljubezen do naše kulture, da smo prenesli vse težave. Mogoče je danes lažje, a ne najdemo takih ljudi, ki bi si naložili breme, ki smo si ga naložili mi in ga nosili do današnjega dne.

Ezio Gosgnach

Bilje

Teden slovenske ljubiteljske kulture

Na kulturni prireditvi v Domu krajanov Negovana Nemca v Biljah, ki je bila 13. maja, je povezovalka Sonja Cijan uvodoma povedala, da je tretji teden v maju posvečen ljubiteljski kulturi, ko z raznimi prireditvami izpostavljamo njene pozitivne vplive na družbeno in duhovno dogajanje. Tako je bilo tudi v petek, 13. maja, v Biljah, kjer so program oblikovala tri ljubiteljska kulturna društva: Kulturno turistično društvo Zarja iz Bilj, Prosvetno društvo Štandrež in Kulturno društvo Stanko Vuk iz Mirna in Orehovelj. V krajih, kjer delujejo omenjena društva, ima ljubiteljska kultura zelo pomembno vlogo, kar dokazuje tudi odlično sodelovanje med temi društvi, ki so v zadnjih letih skupno izvedla kar nekaj uspešnih prireditev.

Vseslovenski Teden ljubiteljske kulture zaznamujejo kulturni dogodki, ki jih v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Slovenije prek območnih izpostav Javnega sklada kulturnih dejavnosti pripravljajo številna kulturna društva, zveze, zavodi, lokalne skupnosti, šole, vrtci, knjižnice, muzeji in drugi po vsej Sloveniji in v zamejstvu.

Ljubiteljska kultura je po navadi tista kultura, ob kateri nihče ne služi, hkrati pa je nekaj, kar bogati kar sedem odstotkov Slovencev: 40.000 mladih in 107.000 odraslih Slovencev je pripravljenih svoj prosti čas žrtvovati za vaje in nastope v več kot 5000 kulturnih društvih in skupinah. Več kot 25.000 dogodkov letno privabi okoli 4 milijone obiskovalcev.

Foto DP

Slovenija se s tednom ljubiteljske kulture pridružuje evropskim državam, ki se vsako leto poklanjajo ljubiteljskim kulturnim ustvarjalcem ter opozarjajo na pomen, kakovost in množičnost ljubiteljske kulture v sodobni družbi.

Teden ljubiteljske kulture poteka pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja, dogodek v Biljah tudi pod pokroviteljstvom občine Miren-Kostanjevica.

Bogat in kakovosten kulturni večer je potekal v znamenju Gregorčičeve poezije in so ga doživeto oblikovali Tamara Harej na harmoniko, Makrina Quinzi na violino, duo violin Ana Cotič in Mojca Batič, vokal Lea Marušič, kvartet Animo in recitatorji Mojca Dolinšek, Matej Klanjšček, Maja Silič, Božidar Tabaj in Majda Zavadlav. Celoten program je na klavir spremljala Eva Dolinšek. Za režijo in umetniško vodstvo sta poskrbela Božidar Tabaj in Jože Hrovat.

Župan občine Miren-Kostanjevica Mauricij Humar je v svojem posegu poudaril pomembno vlogo ljubiteljske kulture, ki ima še dodano vrednost v raznih oblikah sodelovanja med kulturnimi društvi v čezmejnem prostoru. Kulturna društva dajajo življenje vaškim skupnostim in bogatijo naš vsakdan ter pospešujejo človeško produktivnost. Sklenil je z ugotovitvijo: več nas bo, lepše nam bo!

DP

Miren

Občina Miren - Kostanjevica, KS Miren, Čevljarsko društvo Miren, KD Stanko Vuk Miren - Orehovlje vabijo na razstavo o zadružništvu v spomin na mirenske begunce v Zgornji Savinjski dolini 1915-1919 "Pozdravljeno zlato jutranje solnce!", ki je odprta vsako soboto in nedeljo v maju od 10. do 12. ure in od 15. do 19. ure. Možen je tudi ogled Čevljarskega muzeja.

Bukovica

Svoja vrata odpira prva waldorfska šola na Primorskem

V prihodnjem šolskem letu bo waldorfsko šolo začela obiskovati prva generacija prvošolcev. Šola bo v Bukovici, kjer že štiri leta domuje waldorfski vrtec Kresnica. Bodoči šolarji prihajajo iz različnih občin, od Ajdovščine do Nove Gorice. Prijave še sprejemamo – do zapolnitve mest.

Waldorfska šola izvaja javno priznan program osnovne šole, prinaša pa sveže pedagoške pristope kot odgovor na izzive in potrebe sodobnega časa.

Strokovnjaki ugotavljajo, da pedagoške paradigme, ki temeljijo na intelektualizmu, tekmovanju, merjenju in ocenjevanju, ne zadostujejo potrebam sodobne družbe, ki vedno bolj potrebuje ustvarjalnost in inovativnost. Šola naj bi zato razvijala miselno prožnost, čustveno vpetost in voljo ter spodbujala razvoj zdravih, odgovornih in sočutnih odraslih. Vse te kvalitete ima waldorfska pedagogika, ki vzgojo in izobraževanje pojmuje kot potovanje in ne kot tekmo. Na tej poti tesno sodelujemo učitelji, starši in otroci, medsebojno zaupanje je temeljnega pomena.

Učitelj vse klasične akademske predmete prepleta in nadgrajuje z umetnostjo in gibanjem. Ne poudarja zgolj intelektualnega znanja, temveč tudi nego čustev in krepitev volje. Zato se waldorfska pedagogika imenuje pedagogika za glavo, srce in roke. Učenci se učijo z izkušnjami, v povezanosti z naravo, učitelj s svojim pristopom in navdušenjem prebuja, ohranja in hrani otrokovo radovednost, notranjo motivacijo, željo po učenju. Učni načrt upošteva značilnosti otrokovega razvoja v vsakem starostnem obdobju, hkrati pa spoštuje posebnosti posameznika, saj vsak otrok nosi v sebi talente, darove, ki jih je treba videti in razvijati.

Ob všolanju otroka se starši znajdejo pred pomembno življenjsko odločitvijo. Sprašujejo se, ali se bo otrok v šoli dobro počutil, bo šola otroku dala dovolj znanja, bodo učitelji znali odkriti njegove sposobnosti in jih razviti.

Včasih se pojavi bojazen, da se otroci iz waldorfskih šol težko prilagodijo današnjemu življenju. Izkušnje in raziskave potrjujejo nasprotno. Običajno ti otroci nimajo predsodkov in kažejo veliko zanimanja za svet in ljudi okoli sebe, vidijo potrebe drugih, zato so bolj pripravljeni pomagati in prevzemati odgovornost. Znajo gledati izven okvirov in so dobro pripravljeni na poznejše šolanje in na življenje.

Za več informacij smo vam na voljo na waldorfsola.go@gmail. com, kjer sprejemamo tudi prijave za šolo. Obenem vas obveščamo, da se septembra začne nov triletni program izobraževanja za waldorfske učitelje in vzgojitelje v Ljubljani.

nbf

Odločitev za osamosvojitev Slovenije je bila pravilna, pravi Milan Kučan

Bo nova stranka prispevala kaj novega v slovensko politiko?

V Sloveniji potekajo mnogi dogodki, kar je sicer značilno za sodobno demokratično družbo, v kakršno naj bi se država razvijala. Seveda imajo ljudje in zlasti tudi politika do njih različen odnos. Majhno je, denimo, zanimanje za volitve novega predsednika ZDA, čeprav, kot je zapisala neka revija na svoji naslovni strani, "Donald Trump drvi v Belo hišo, Slovenka Melania pa bo prva dama ZDA". Med politiki je še vedno zelo aktiven premier Miro Cerar, ki pogosto in vztrajno nastopa na javnem prizorišču, pri čemer pa v svojih nastopih ni skoraj nikoli konkreten in prepričljiv. Rad se sklicuje na svoje pravno znanje in izkušnje, seveda pa ne omenja, da je slednje podredil politiki oz. svoji težnji, da ob Milanu Kučanu in Janezu Janši postane tretja karizmatična osebnost v Sloveniji. Provladni časnik Delo je v sredo, 11. maja, na polovici prve strani objavil fotografijo Mira Cerarja v športnem oblačilu, ko je na tekmi vlade proti ljubljanski regiji "borbeno napadal koš, a je kljub temu z ekipo izgubil". V isti številki omenjenega časopisa, vendar na notranji strani, pa je časnikar Zoran Potič ponovil svojo trditev, "da je Janez Janša politik, ki poskuša težave dokazovanja organov pregona pred sodišči obrniti sebi v prid, in se prikazuje kot žrtev zarot tajnih podzemelj". Časnikar seveda ni omenil ustavnega sodišča, ki je obtožbe in sodne sklepe zoper simbolnega vodjo slovenske opozicije, kar naj bi Janez Janša bil, v celoti zavrglo oz. razveljavilo.

Vzbudil pa je zanimanje in odmeve javnosti in politike nekdanji predsednik Republike Milan Kučan s svojo izjavo, "da je bila odločitev za samostojnost Slovenije pravilna, čeprav vseh takratnih sanj v današnjih okoliščinah ni mogoče doseči". To je dejal v pogovoru z dijaki gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra v Kamniku. Menil je nadalje, "da Slovenija danes ni socialna država, saj so razlike med ljudmi prevelike. Veliko ljudi namreč živi težko, zlasti mladi ljudje pa so brez perspektive". Nekdanji državni poglavar se je ob prisotnosti sedanjega predsednika Slovenije, Boruta Pahorja, dotaknil tudi domoljubja. Za Milana Kučana je domoljubje "tudi odnos, ki ga kaže država do posameznika". Sicer pa kaže, "da je bilo relativno lahko priti do države, je pa težko in odgovorno s to državo in usodo naroda upravljati".

Pomenljiv je bil tudi dogodek v Študijskem centru za narodno spravo. Le-ta je pripravil pogovor z dr. Tatjano Rejec-Srebot o tem, ali so organizacija TIGR in tigrovci še aktualni. Srečanje je bilo posvečeno 75. obletnici prvega spopada z okupatorji na Slovenskem, se pravi boju tigrovcev 13. maja leta 1941 na Mali gori pri Ribnici. Dr. Tatjana Rejec, avtorica več del o Tigru, med njimi tudi odmevne knjige z naslovom Partija in tigrovci, in soproga Alberta Rejca, političnega vodje tigrovcev, je poglobila temo o Tigru in tigrovcih, tudi z navedbo in komentiranjem manj znanih dejstev iz povojnega časa.

Franc Kangler

Organizacijo TIGR so zadnja leta uvrščali v različne organizacijske oblike, levo usmerjena politika jo je celo poskušala umestiti kot privesek zvezi borcev. Zaradi dvomov in nejasnosti je nekaj razmišljanj in pridržkov tudi o novem društvu Tigr. Po letu dni delovanja civilne pobude z naslovom Gibanje 13. maj so ustanovili Društvo Domoljubni Tigr-13. maj. Slovesno so ga predstavili 6. maja v Vipavi. Predsednik novega društva Vili Kovačič zagotavlja, "da bo društvo delovalo na izročilu antifašizma in tigrovstva, to pa so domoljubje, svoboda in človekove pravice". Pravi tudi, "da je nedopustno, da blokada molka in izrivanje Tigra iz javne zavesti niti po četrt stoletja samostojne države niso prenehale, tisti, ki so poklicani za to, pa jih ne znajo ali nočejo odpraviti".

Zdaj pa o dogodku, ki je zelo zaznaven v Sloveniji, ker vznemirja velik del Slovencev. Vlada napoveduje, da bo letos in v letu 2017 na podlagi odločitve Evropske komisije v Slovenijo prišlo skupaj 567 beguncev. Nekaj jih je že prispelo. Velik del javnosti je ogorčen, ker je Slovenija edina država v povezavi, ki je povsem odprla vrata beguncem in jih celo vabila. Vlada jim je izrekala dobrodošlico in ponuja razne pravice in ugodje. Pri tem pa je povsem zanemarila primere krivic in socialne izključenosti Slovencev.

Nadalje navajam nekaj drugih novic iz novejše politične kronike. V Mariboru so ustanovili novo politično stranko z imenom Nova ljudska stranka Slovenije. Njen pobudnik je bil nekdanji mariborski župan, poslanec in politik Franc Kangler, ki ga je stranka SLS nekoč izključila iz članstva, zdaj pa se je očitno vrnil v politiko in na javno prizorišče. V SLS, ki je sedaj zunaj parlamenta in v opoziciji, so ga sprejeli brez pridržkov in očitkov o preteklosti, ob ustanovitvi nove stranke pa so v SLS tudi sporočili, da bodo zagotovili ponovno izhajanje časnika Slovenec. V vodstvu RTV pa je nastala afera zaradi tega, ker se je na seji programskega sveta pojavil napis Smrt janšizmu, svobodo narodu. Domnevno so sramotilni napisi o Janezu Janši objavljeni tudi v dvigalu stavbe RTV, a ni nikogar, ki bi jih izbrisal. V Slovenski demokratski mladini, podmladku SDS, z razočaranjem ugotavljajo, "da je RTV Slovenija samo še eden iz podsistemov družbe, ki pogosto poroča v nasprotju s temeljnimi členi slovenske ustave". Prepričani so, "da je program, ki ga oddaja RTV Slovenija, pristranski, nekvaliteten in aktivističen. Zaradi tega je Slovenska demokratska mladina podprla peticijo, ki zahteva ukinitev obveznega plačevanja RTV prispevka".

Televizijska časnikarka in voditeljica Rosvita Pesek je pri Celovški Mohorjevi družbi objavila svojo novo knjigo o dr. Jožetu Pučniku. Ob izidu je dejala, "da bo zgodovina dr. Jožeta Pučnika pomnila in obravnavala kot osamosvojitelja. Bil je motor slovenske demokratizacije in snovanja nove države". O razmerah in stanju države pa je razmišljal tudi Lado Ambrožič, znan in ugleden televizijski časnikar, urednik in voditelj, ki je zdaj Varuh pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija. V kolumni, objavljeni na spletu javnega Radio-televizijskega zavoda, je zapisal tudi naslednje: "Velika pričakovanja slovenskih državljanov v letih osamosvajanja so se razblinila v razočaranje, žalost, jezo. Politični razred ni upravičil zaupanja volilcev, deloval je zase in za omrežja, kot v času po koncu druge svetovne vojne, ki ga je opisoval Milovan Djilas. 25-letnica osamosvojitve Slovenije naj bi bila priložnost za praznovanje dobrih dejanj, gospodarske uspešnosti in vrednot, veselja, da imajo Slovenci svojo državo, ki so po njej hrepeneli stoletje in več. Razmere pa so take, da bodo obletnice praznovali vsak po svoje, eni na jahtah, drugi na balkonu stanovanjskega bloka, množica pa, kot običajno, na dveh ločenih proslavah.

Marijan Drobež

Debora Serracchiani in Karl Erjavec v Novi Gorici

Na dvostranskem srečanju Slovenije in FJK tudi o migrantih

Pred plenarnim delom drugega zasedanja skupnega odbora Slovenija - Furlanija-Julijska krajina (FJK) sta se v torek, 10. maja, v Novi Gorici srečala zunanji minister Karl Erjavec in predsednica dežele FJK Debora Serracchiani. Govorila sta o aktualnih vprašanjih, med njimi o prvi skupini migrantov, ki naj bi v Slovenijo prišla iz Italije.

Minister Erjavec in Serracchianijeva sta spregovorila tudi o sodelovanju pri pridobivanju evropskih sredstev za skupne projekte, sodelovanju na področju gospodarstva, prometne povezanosti, kmetijstva, civilne zaščite, zdravstva, sociale in varstva okolja.

Poleg migracij je bilo izpostavljeno tudi vprašanje gradnje plinskih terminalov v Tržaškem zalivu. Serracchianijeva je poudarila, da tudi sama nasprotuje gradnji plinskih terminalov, vendar so bili projekti začeti še pred njenim predsedovanjem in so trenutno v fazi različnih presoj.

"Italija je pomemben partner za Slovenijo, Slovenija želi to partnerstvo z Italijo graditi tudi na t. i. deželni ravni, kjer pravzaprav delamo za konkretne interese ljudi", je povedal slovenski minister za zunanje zadeve.

Spregovorila sta tudi o položaju in težavah slovenske manjšine v Italiji, kjer pa je v zadnjih dveh letih prišlo do bistvenih premikov na bolje s sistemskim financiranjem slovenskih ustanov in organizacij.

"Slovenska narodna manjšina v Italiji in italijanska narodna skupnost v Sloveniji sta pomembna vez med Slovenijo in FJK, zato si morajo tako Slovenija kot FJK in Italija prizadevati za njuno uveljavljanje in promocijo in ju podpirati pri ohranjanju in razvijanju njune identitete, kar je naša obveza in odgovornost", je poudaril Erjavec.

Dodal je, da sta obe manjšinski skupnosti sooblikovalca družbene raznolikosti prostora, ki prispevata k celostnemu razvoju tega območja.

Minister Erjavec je v pogovoru, na katerem je sodeloval tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc, posebej poudaril pričakovanje, da bo dežela FJK zagotovila polno uresničitev zaščitnih določb za slovensko narodno manjšino, so sporočili z MZZ.

Predstavniki skupnega odbora Slovenija - FJK so se na plenarnem zasedanju dogovorili o nadaljnjih področjih in temah delovanja ter sodelovanju pri skupnih projektih in dejavnostih. Izpostavili so potrebo po nadaljnji krepitvi sodelovanja pod okriljem odbora.

V Novi Gorici danes poteka tudi investicijska konferenca v sodelovanju z Območno gospodarsko zbornico v Novi Gorici, kjer podjetnikom iz FJK predstavljajo priložnosti za investiranje v Sloveniji v sklopu tretjega privatizacijskega paketa (turistični center Kanin, logistični center Vrtojba, poslovna cona Ajdovščina...).

Prvo zasedanje skupnega odbora, naslednika nekdanje mešane komisije za obravnavo skupnih razvojnih vprašanj med Slovenijo in FJK, ki ponovno vzpostavlja medresorski dialog na področjih skupnega interesa med stranema, je potekalo aprila 2015 v Trstu.

Skupni odbor omogoča boljšo in učinkovitejšo koordinacijo sodelovanja na različnih področjih skupnega interesa, obenem vzpostavlja dodaten pregled nad sodelovanjem in stiki med predstavniki slovenskih ministrstev in predstavniki deželne vlade FJK.

Za Slovenijo so dobri prijateljski odnosi s sosednjo deželo FJK posebnega pomena, tako zaradi utrjevanja prijateljskih odnosov, kot tudi povezovanja v skupnem prostoru s FJK na področju gospodarskih, kulturnih in drugih družbenih odnosov ter sodelovanja na področju izobraževanja, znanosti, varovanja skupnega okolja, povezovanja skupnih projektov in na drugih področjih, so poudarili na MZZ.

Močno vez med obema državama predstavlja obstoj manjšin na obeh straneh meje. Odnosi med sosednjima državama se najbolj izkazujejo prav na regionalni ravni, kjer obstaja močna volja za poglobitev odnosov na obeh straneh, so še poudarili.

Naša luč / Izposojeni komentar

Je Slovenija še katoliška?

Politika je strup za vero, vendar se mora pri njenih pripadnikih odražati tudi pri javnem delovanju. Da o osebnih vrednotah niti ne govorimo.

Prve demokratične volitve pred 26 leti so pokazale rezultat, ki je dajal neko upanje glede slovenske politične prihodnosti, nadaljevanje pa je bilo v nasprotju z vsemi pričakovanji. Danes je Nova Slovenija, ki se predstavlja kot krščanska stranka, najšibkejša v parlamentu. SLS, stranka z najbogatejšo politično dediščino, je izpadla in resničen čudež bo, če se bo vanj vrnila.

Slovenska osamosvojitev je pokazala, da je bila katoliška laična elita med vojno na Notranjskem, Dolenjskem in v Beli krajini načrtno in sistematično pobita. Nekaj jo je ostalo na Štajerskem. Svoje so prispevali vojna, povojni množični poboji, emigriranje v Argentino in v šestdesetih letih na "začasno delo" v tujino. Velike posledice imajo tudi strukturne spremembe, saj je po 1940 postal delež kmečkega prebivalstva manjši od polovice, sedaj pa je manj kot štiri odstotke. Podeželje je naseljeno, toda to niso kmetje. Slovenska "katoliška" politika je to povsem prezrla. Računa na ljudi, ki jih ni!

Slovenska vernost je glede na preteklost, ko so z njo na vse načine obračunavali, tudi z uboji, in evropske trende, ki se jim Slovenija ni mogla izogniti, čudežno močna. Ne upamo si napovedovati prihodnosti, toda pretirani pesimisti ne smemo biti. Lahko pa bi bilo boljše. Malo je verjetno, da se bo to pokazalo tudi v strankarskem življenju. Če nam je všeč ali ne, je pomemben del trdega jedra slovenskega katolicizma pri Janši ali pa je pasiven. Njegova stranka ni katoliška, ni pa ji nasprotna. Je najbolj nekompromisna glede komunistične preteklosti in to pri slovenskih vernikih očitno šteje.

Ne glede na vzroke je temeljni problem sama slovenska katoliška desnica. Z izjemo Ivana Omana, če omenjam najbolj vidne slovenske osamosvojitvene politike, svoje lastne zgodovine ne poznajo. O Kreku nimajo pojma, o Gosarju še manj. Bistvo krščanske socialne misli zaradi politike krščanskih socialistov nekateri vidijo le v kolaboraciji s komunisti. Nasedli so trditvi, da so slovenski "klerikalci" zlorabljali vero in vlekli za nos svoje volivce. Ne moremo zanikati posameznih primerov, večinsko pa je bila slovenska katoliška stranka izrazito demokratična in socialna. Zavzemala se je za kmete, delavce (!), ljudi na obrobju ... Osamosvojitvenim politikom so zlasti delavci tuji. V sindikatih vidijo zgolj orodje komunizma in jih niti niso skušali pridobiti! Namesto krščanskega socialnega nauka je glavna predvolilna parola: "Hodim v cerkev! " Načela in stališča sedanjega sv. očeta Frančiška so mnogim tuja in bi ga najraje prišteli h komunistom. Namesto da bi se javno zavzemali za gospodarski in posebno socialni razvoj v skladu s slovensko tradicijo in potrebami, so jim glavna skrb dobra politična ali siceršnja donosna politična mesta. Od nečesa je treba živeti, toda v politiki so vendar potrebni tudi ideologija, gospodarski in socialni načrti, ne zgolj kariera. Socialdemokrati bi rekli, da bolehajo za ministerializmom. Slovenske politične razmere naravnost kličejo po klasični krščanski desnici, ki se bo zavzemala za delavce, upokojence, mlade in ljudi z obrobja. Namesto gospodarskega liberalizma, ki ga tako poudarja vodstvo Nove Slovenije, se je treba zavzeti za družbo v smislu temeljnih krščanskih načel. "Navadni" ljudje, tudi neverni, morajo videti v Sloveniji prihodnost. Liberalizem je ne more dati, ker sicer ne bi bil, za kar se razglaša. Slovenija je brez liberalizmu konkurenčnih socialnih idej. Prav zato se nekateri mladi ozirajo proti levici, ki pa ima to "smolo", da njeni voditelji poznajo socialne probleme in stiske zgolj iz knjig, ne pa praktičnega življenja.

Preteklosti ni mogoče spreminjati, usoda prihodnosti pa je na dosegu roke. Če verjameš, hočeš, znaš in si za to pripravljen nekaj žrtvovati!

Stane Granda

Katoliška knjigarna v Gorici / Na kavi s knjigo

Dr. Karel Lavrič (1818-1876) in njegova doba

Druženja ob kavi in knjigi, ki jih prireja Katoliška knjigarna v Gorici pod imenom *Na kavi s knjigo*, so namenjena ljubiteljem knjig, predvsem pa predstavitvam pomembnejših novosti, ki zadevajo naš prostor. V četrtek, 12. maja, je Katoliška knjigarna gostila zavidljivo veliko ljubiteljev knjige, ki so prišli, da bi poslušali zanimiv pogovor med dvema sopotnikoma, saj tako najlepše povemo, da sta dr. Branko Marušič in prof. Marija Češčut dolgoletna znanca, prijatelja, predvsem pa sodelavca pri Goriški Mohorjevi družbi, najstarejši knjižni založbi pri nas. Povod za tokratno druženje ob kavi, ki jo vedno ponuja tržaško podjetje PrimoAroma, je nedavni izid knjige goriškega zgodovinarja dr. Branka Marušiča z naslovom Doktor Karel Lavrič (1818-1876) in njegova doba, ki je izšla pri Inštitutu za kulturno zgodovino ZRC SAZU in Lavričevi knjižnici iz Ajdovščine.

Foto dpd

Prof. Marija Češčut je v svojem uvodu v pogovor s starosto goriških zgodovinarjev poudarila predvsem pomen zgodovinskih biografij, ki so izjemnega pomena predvsem zato, ker nam iz pozabe potegnejo like pomembnih ljudi, kot nam istočasno tudi omogočajo, da pobliže spoznavamo dobo, v kateri je dotični živel in delal. Knjigo o dr. Lavriču je označila za "vseobsegajočo", saj je dr. Marušiuč zares poskrbel za imeniten zgodovinski oris dr. Lavriča, a je obenem tudi pokazal glavne značilnosti dobe, v kateri je ta pomembni Goričan živel in delal. Obenem je prof. Marija Češčut povedala, da je pri Goriški Mohorjevi družbi izšlo doslej že veliko zgodovinskih biografij, ker so izjemnega pomena za poznavanje preteklosti.

Dr. Branka Marušiča je potegnila v razgovor z ugotovitvijo, da se je z dr. Karlom Lavričem začel ukvarjati zelo zgodaj, pravzaprav je bil prvi strokovni zapis mladega študenta zgodovine Branka Marušiča posvečen prav Karlu Lavriču in to na povabilo profesorja zgodovine....

"Lavrič me je vedno zanimal, zdel se mi je zanimiv in danes se mu oddolžujem z biografijo, z njim sem tudi vstopil v svet zgodovine. Upam, da mi je s to biografijo uspelo prispevati kamenček v mozaik boljšega poznavanja velikega človeka, kar je dr. Lavrič bil. Poglejte, na goriškem pokopališču počiva Lavrič zraven Frana Erjavca, a zdi se, kot da smo na dr. Lavriča vsi pozabili", je začel svoj poseg dr. Marušič, ki je nadaljeval z mislijo, da je mogoče to usoda vseh politikov, čeprav je to krivično do njih.

Dr. Karel Lavrič je bil izjemna osebnost, čeprav, tako je dejal dr. Marušič, se ne ve ničesar o njegovem očetu, zato je njegov lik še danes nepopolno osvetljen. Dr. Lavrič je bil vsestranska, krasna osebnost, velikanski idealist; čeprav se je pozno zavedel nacionalne ideje, je postal eden največjih slovenskih politikov in organizatorjev predvsem čitalniškega in kulturnega življenja, zavzemal se je za javno uporabo slovenskega jezika, sicer je res, da so ga zaradi izjemnega svobodoljubja zafrkavali z imenom *Doktor Svoboda*, a je prav tako res, da so mu dali predvsem študentje, katerim je dejavno pomagal, nadimek *Ljudoljub*, ki pove ogromno o njegovi srčnosti. Kot član goriškega deželnega zbora se je odpovedal velikemu denarju zaradi neuporabe slovenščine, zase ni skrbel veliko, ustanavljal je knjižnice, doživljal je napade tako Staroslovencev kot Italijanov in Furlanov. Dejansko je napovedal propad Avstrije, če ne bo postala federativno urejena. Izjemen pomen je posvečal vzgoji in mladim, katere je navajal in učil lepega govorjenja slovenščine (poučeval je deklamatoriko!), govoril je na slovitem šempaskem taboru, katerega pobudnik je bil, Italijani so se ga bali... in še in še. Prerano je umrl, je bilo rečeno, naredil je ogromno. Po smrti mu je prvi zapel hvalnico dr. Jože Lavrenčič, njegov kip je prvi, ki so ga v Novi Gorici postavili na Erjavčevi ulici, pustil je velik in močan spomin!

Knjigo velja prebrati, saj "moramo biti na take ljudi, kot je dr. Lavrič, izjemno ponosni"! je sklenila prof. Marija Češčut.

JUP

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (16)

Mariza Perat

Maksimin je vse življenje ohranil otroško srce in globoko pobožnost do Matere Božje. Njegovo življenje je bilo v vsakem oziru neoporečno. O prikazovanju, ki ga je doživel, je pripovedoval z veliko gorečnostjo in se pri tem vedno zavedal velike milosti, ki je je bil deležen. Leta 1865 je o Marijinem prikazovanju v La Salette objavil delo, v katerem z različnih zornih kotov temeljito obravnava prikazovanje.

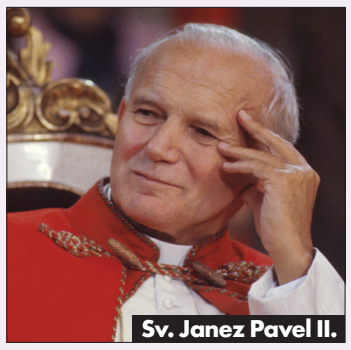

Sv. Janez Pavel II.

Ljudje so v La Salette vedno radi romali in še vedno romajo.

Ob priložnosti stoletnice Marijinega prikazovanja je 15. avgusta 1946 svetišče obiskal tudi tedanji apostolski nuncij v Parizu msgr. Angelo Roncalli, poznejši papež Janez XXIII., danes prištet k svetnikom. Tudi Janez Pavel II. je na lasaletsko svetišče bil zelo navezan. Že kot krakovski nadškof je dejal:

"Prikazovanje v La Salette je v posebni meri povezano z Marijinim materinstvom. Marija je mati vsakega človeka, mati celotne človeške družine, mati Cerkve".

Pozneje, že kot papež, je v zvezi z Marijinimi solzami opomnil:

"Marijine solze so znamenje in pričajo o Marijini navzočnosti v Cerkvi in v svetu... Marija joče v La Salette sredi 19. stol., še pred prikazovanjem v Lurdu, in sicer v času, ko je krščanstvo v Franciji postajalo vedno bolj osovraženo".

Sv. Janez XXIII.

Ob Marijinih solzah v La Salette se sv. Janez Pavel II. spominja tudi Marijinih solz v Sirakuzah na Siciliji.

V La Salette se je Marija, kot ugotavlja p. Anton Nadrah, prikazala dvema neukima otrokoma in ne kakšni redovni osebi in sicer zunaj, na prostem, kar se bo ponovilo tudi v Lurdu (1858), v Fatimi (1917), v Banneux (1933) in drugje.

Posebnost je skoro usahli studenec, ki je tu nanovo začel izvirati in ni nikoli več presahnil. Studenec bomo našli tudi v Lurdu in v Banneux.

V La Salette Marija joče, kot joče tudi v Sirakuzah na Siciliji.

Marija vedno prihaja kot posredovalka med Bogom in ljudmi. S svojo prisotnostjo in svojimi prošnjami in tudi s svojimi solzami želi doseči, da bi se ljudje spreobrnili in svoje življenje usmerili k Bogu.

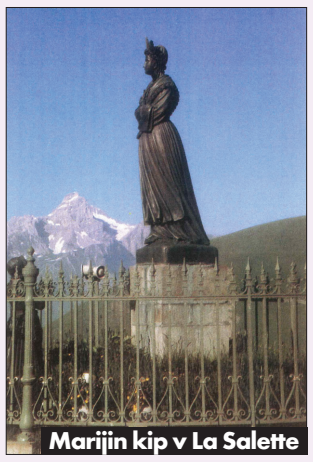

Marijin kip v La Salette

Viri: *Barbero Giuseppe: La Vergine a La Salette, Ediz. San Paolo 1996, Cinisello Balsamo - Milano; Caterini Macario: Nostra Signora a La Salette, Ediz. La Salette, Torino; Nadrah p. Anton: Marijina sporočila I., Izdala Cistercijanska opatija, Stična 1996.*

/ dalje

NATUROPATSKI NASVETI (108)

Erika Brajnik

100 DNI TEKA

Moramo se zavedati, da sedeči stil življenja ni nekaj naravnega in je zato vzrok za veliko večino bolezni. Na novi televiziji ali fotelju bi zato moral viseti napis: Pozor, pretirana uporaba povzroča smrt!

SZO (Svetovna zdravstvena organizacija) meni, da sedeči stil življenja povzroči letno kar 2 milijona smrti na svetovni ravni, je odgovoren za 10–16% diabetesa tipa 2, raka debelega črevesja in raka na dojki ter je kriv za 22% vseh srčnih infarktov na svetu.

70% odraslih Evropejcev ne dosega niti minimalne stopnje aktivnosti, s katero bi si lahko zagotovili zdravje!

Šport je fizična aktivnost, ki predpostavlja tekmovalnost do nečesa drugega, ta pri športu ključen motivator posameznika. Zastavljanje cilja – izboljšanje fizičnega stanja posameznika – je prvi korak na tej poti do zdravega načina življenja. Drugi korak pa je, da postane določena fizična aktivnost dobra navada, kot je umivanje zob, in ne delo oziroma obveza.

Na evropski ravni veljajo dejstva: na 712 milijonov prebivalcev je smrtnost zaradi sedečega stila življenja ocenjena na približno **500.000 smrti letno**.

Strošek napačnega, sedečega stila življenja v Evropi znaša **80,4 milijarde** evrov letno in je neposredno povezana z boleznimi, kot so diabetes tipa 2, infarkt, rak na debelem črevesju in na dojki.

Vsekakor moderni stil življenja predpostavlja pretirano sedenje.

Med letoma 1994 in 2014 je odstotek zaposlenih, ki imajo sedeče delo, narastel s 55% na 67%, kar pomeni, da kar **2/3 vseh prebivalcev opravljata sedeče delo.**

Športna aktivnost je ključnega pomena za ohranjanje psihofizičnega zdravja. SZO svetuje 150 minut športne aktivnosti na teden, to je dnevno 20 minut. V Evropi je kar 26% odrasle populacije popolnoma neaktivne.

Pubertetniki v Evropi so otroci med 11. in 15. letom starosti, kar 83% le-teh pa je premalo aktivnih!

Med letoma 1998 in 2008 se je pri najstnikih pojav debelosti podvojil.

Sedeči način življenja je odgovoren tudi za višjo smrtnost; slednja je spodaj izražena v milijonih na letni ravni:

1. arterijska hipertenzija: 7,5
2. kajenje: 5,1
3. diabetes tipa 2: 3,4
4. sedeči način življenja: 3,2
5. debelost: 2,8

Sedeči način življenja je vsako leto krivec za 3.200.000 smrti na svetu in 360.000 smrti letno v Evropi.

Študija: Lack of exercise responsable for twice as many deaths as obesity, Ekelund et al. American Journal of Clinical Exercise, 2015.

Študija: Effects of phisical inactivity on major non-communicable desease worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy, Lee et al. Lancet, 2012.

Mentalno zdravje in sedeči način življenja: Disability Adjusted Life Years predstavlja 20% težav z zdravjem v Evropi in ovira eno osebo od štirih v določeni fazi življenja v Evropi. 83 milijonov Evropejcev trpi zaradi mentalnih težav. Veliko študij dokazuje, da sta fizična aktivnost in mentalno zdravje povezana in da fizična aktivnost zmanjšuje depresijo, tesnobo, slabo samopodobo, psihološki stres.

V Evropi stroški sedečega načina življenja znašajo **9,2 milijarde** evrov na leto in je vzrok za: **6% infarktov, 8% diabetesa tipa 2.**

Genetika ostaja vedno enaka (za 97%) od avstralopiteka pa vse do današnjega človeka: paleogenetika nam govori, da se je v 140.000 letih genetska zasnova spremenila za samo 0,003%, zadnjih 10.000 let pa genetika človeka sploh ni doživela nikakršnih sprememb. Pred milijoni let, ko se je genska evolucija zaključila, je bila fizična aktivnost vedno nujna za preživetje po principu: veliko fizične aktivnosti in malo hrane!

Geni so bili zasnovani, da živijo v sovražnem okolju, radikalna socialna sprememba pa je spodnesla gensko zasnovo, ki je sedaj močno drugačna. Naši geni pričakujejo, da bomo športno aktivni, v nasprotnem primeru se deaktivirajo, saj nimajo več razloga za obstoj, kar pa predstavlja prvi korak k bolezni.

Kaj lahko storimo? Predvsem bodimo fizično aktivni!

100 dni za zdravje in 100 dni teka!

Od 20. MAJA do 28. AVGUSTA si prizadevajmo za svoje zdravje!

Tekli bomo 20 minut vsak dan!

Na ta način izrazito zmanjšamo tveganje za nastanek bolezni, okrepimo svoje zdravje ter telo in si podaljšamo življenje. Če zboliš, tudi prej umreš!

Za info o teku www. saeka. si ali 0038540640968

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednik** prof. Peter Černic
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.eu**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: ICRAITRRES0
ali **IBAN:** IT 67 M 05484 12401 001570069280, **SWIFT** ali **BIC koda:** CIVIIT2C
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B – Videm.
Tel. št. 0039 0432 299664 – Faks 0039 0432 512095 – E-mail info@publistarudine.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
To številko smo poslali v tisk v torek, 17. maja, ob 14. uri

Spominov ne moreš izbrisati

6. MAJ 1976 (1)

Čeprav si pred štiridesetimi leti tega še zamisliti nisem mogla, je naneslo, da sem se nekje na polovici svoje življenjske poti znašla ravno v tistih prelepih dolinah, v katere se je tistega toplega, sončnega maja 1976 zarezala globoka, še nezaceljena rana.

Sedaj, ko je moj dom v Benečiji in hočeš nočeš vsak dan poslušam tudi furlansko govorico, spoznavam, da dejansko živim med tistimi ljudmi, ki so pred štiridesetimi leti grozo potresa doživeli na svoji koži. Kot otroci, najstniki, ali že v zrelih letih. In se njihovi spomini na strah in brezup nikakor ne morejo primerjati z mojimi. Meni so se namreč samo stresla tla pod nogami, oni so morali iz ruševin ponovno sestaviti svoj vsakdan.

A vendar spominov ne moreš izbrisati. Kljub temu da smo v Trstu doživeli le močno tresenje, hrup in žvenket, a nobene resnejše škode, mi tisti majski večer, ki naj bi bil le večer med prelestno pomladjo in začetkom poletja, ne gre iz spomina. In tisto dogajanje, ki je za vedno spremenilo lice te moje lepe, rojstne dežele, je še danes živo, kot bi od tedaj minilo le nekaj dni. Pa je mimo štirideset let. Tako rekoč polovica življenja.

Tistega maja, ko so se stresla tla od Trbiža vse do morja, sem bila najstnica, ki se je z vso energijo, upornostjo in veseljem podajala v življenje. In tisti večer je bil podoben vsem drugim. Mama, oče in jaz pa smo bili zbrani v našem malem stanovanju v petem nadstropju. Prižgana televizija, mislim, da so tedaj ravno predvajali priljubljeno reklamno oddajo Carosello, umazani krožniki, ki čakajo na mamine delavne roke, jaz, ki ne vem, ali bi še kaj prebrala v svoji sobi ali bi se odpravila spat. Naslednjega dne me je čakalo namreč napornih šest ur v šoli. Potem se spominjam čudnega zvoka, šklepetanja, lestenca, ki je nihal, in krožnikov, ki so poskakovali kot za stavo. Ljudje na balkonih, moj oče, ki mi je naročil, naj stečem na cesto. In potem tisti let iz petega nadstropja na ulico, ko se je okoli mene in pod mano še vse treslo in je šlo tako hitro navzdol. Prepričana sem, da mi nikoli prej v življenju in nikoli pozneje ni uspelo tako naglo preskakovati domačih stopnic. Kljub temu da sem že od majhnih nog nerodna in okorna kot hlod, sem v nekaj sekundah premagala vseh pet nadstropij in kar izpljunilo me je na travnik pred blok. Mama je prišla počasneje za menoj, s seboj je prinesla radio, oče pa je ostal doma s prižgano televizijo. Mislim, da nikoli v življenju nisem videla svojega očeta, da bi pred čim bežal. In tudi tokrat nas je mirno gledal z balkona.

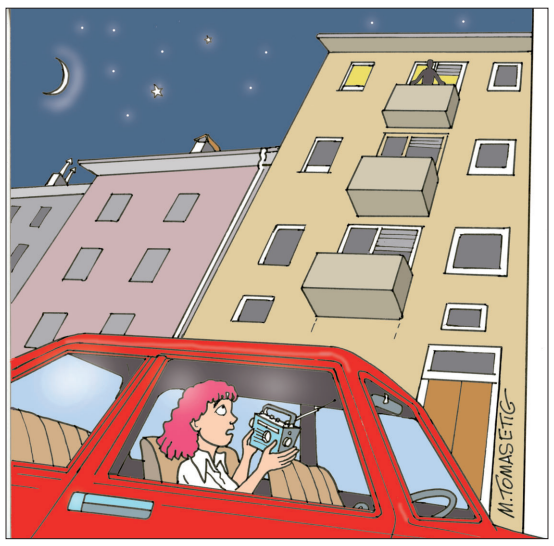

Iz sosednjih hiš so se ljudje ravno tako preplašeni zlivali na cesto. Kmalu nas je bilo pod bloki veliko, zbrali smo se okoli radijskih sprejemnikov, ki smo jih imeli nekateri s seboj in poslušali prve zmedene novice. Nekje nad Vidmom, v gorah, nekje nad Čedadom, menda je popolnoma porušen Humin, razdejanje in neprehodne ceste, ljudje brez vsega. Novice so se nabirale, a še dolgo nismo izvedeli, kje je bil epicenter in kaj se dogaja na drugem koncu naše dežele. Mama se je vrnila domov, kaj bi na cesti, prinesla mi je odejo, kajti sama sem odločila, da bom prespala v avtu. Mislim, da me je bilo precej strah tresenja, če me spomin ne vara, pa sem si obenem želela noč prespati zunaj, brez staršev, s prižganim radiom v očetovem avtomobilu. Šestnajst let mi je bilo takrat, to so leta, ko radovednost in radoživost premagata najhujši strah. Noč je nekako minila, spominjam se zarje in čudnega občutka, ko sem iz avta gledala naše stanovanje in ugotavljala, da naša hiša še stoji, da se pri nas nič ni spremenilo in da je vse naokoli mirno in spokojno. Kljub groznim novicam, ki sem jih poslušala dolgo v noč. Kljub obupanim izpovedim tistih, ki v prvi prebujajoči se zarji niso več videli doma, svojcev, prihodnosti in preteklosti. Kljub temu da se je kakih 100 km severno od Trsta zemlja še vedno tresla.

V šolo sem seveda prišla nepripravljena, tako kot ves razred, tokrat pa smo imeli tehten izgovor, da smo se izognili spraševanju in pismeni nalogi. Čeprav je bilo vse okoli nas nespremenjeno, smo vendarle imeli občutek, da se je tudi nam zgodilo nekaj groznega. In vsi smo govorili samo in stalno o potresu. Kako nas je bilo strah, kako hitro smo bežali, kako se je treslo okoli nas in kako je moralo biti šele na kraju samem. Pa še o tem so nas v šoli poučili, kam naj se zatečemo, če bo spet treslo. Morali smo izvedeti, da je najvarneje pod podboji vrat ali pod mizo. Morali so nam povedati, pa četudi smo vsi vedeli, da smo na Krasu varni pred večjim razdejanjem. Nekaj groznega in novega obenem. Razburjenje, strah in občutek, da si zaradi nečesa, ki ti je bilo prej tuje, starejši in bolj izkušen. A nič drugega, nič hujšega, kajti naši domovi so bili nedotaknjeni, naši prijatelji in sorodniki živi, naš vsakdan nespremenjen. In tega, da obstaja nekje Orcolat, ki se je nenadoma, nepričakovano prebudil, mi v Trstu še vedeli nismo.

/ dalje

Suzi Pertot

Festival zgodovine v Gorici

Mednarodni festival e'Storia letos tudi po slovensko

Suženjstvo, njegova zgodovina in sodobne oblike zasužnjevanja bodo osrednja tema letošnjega 12. mednarodnega festivala e'Storia, ki bo potekal v Gorici od 19. do 22. maja 2016. Gre za trdo in zahtevno temo, kot jo je označil predsednik in prva gonilna sila istoimenskega združenja Adriano Ossola med tiskovno konferenco, ki je v petek, 13. maja, potekala v mali dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici. "Še nedavno bi festival z naslovom 'Sužnji' imeli za angažiran dogodek z izjemno kritičnim pogledom. Danes je verjetno veliko bolj primerno govoriti o kulturnem pomenu mednarodnega dogodka, posvečenega zgodovinopisju, na katerem se vlečejo vzporednice med sedanjostjo in preteklostjo. Zgodovinarji, pričevalci, filozofi, pisatelji in novinarji bodo štiri dni obravnavali grozote suženjstva, zaradi česar lahko upravičeno govorimo o pomembnem kulturnem dogodku", je med drugim še povedal Ossola.

Poleg združenja e'Storia so na novinarski konferenci sodelovali še Pokrajina Gorica, Kulturni dom Nova Gorica in Zavod AREA 57/15. Pod sliko Diega Rivere iz leta 1951, ki prikazuje izkrcanje Špancev v Veracruzu in bo zaznamovala letošnjo temo na tiskanem in multimedialnem gradivu, so organizatorji ugotavljali, da beležijo rekordne številke tako glede nastopajočih kot glede dogodkov.

Posebna novost letošnje izvedbe festivala e'Storia pa je prisotnost slovenščine. Organizatorji bodo v glavnem Herodotovem šotoru nudili 150 slušalk za simultano prevajanje v slovenski jezik. To sta omogočila Pokrajina Gorica in Univerzitetni konzorcij. Podpredsednica Pokrajine Gorica Mara Černic je povedala, kako so na Pokrajini od vsega začetka podpirali Festival e'Storia. Letos pa so mu priskočili na pomoč tudi pri zagotovitvi simultanega prevajanja. Černičeva je obrazložila, da gre pojem suženjstva obravnavati širše, saj smo npr. lahko sužnji klimatskih sprememb ali hrane. Pohvalila je dejstvo, da se festivala udeležuje veliko mladih. Pa tudi sama organizacijska ekipa ima veliko mladih, ki se angažirajo za uspešno izvedbo številnih dogodkov.

O pomenu, ki ga Mednarodni festival e'Storia ima za Gorico, je bil predsednik Ossola zelo jasen. Festival se je v teh letih uveljavil in poleg uglednih gostov ter strokovnih vsebin nudi mestu tudi pomemben gospodarski zalogaj, ki ga bodo skušali letos analizirati s pomočjo Trgovinske zbornice. Glede na nove izzive, ki se kažejo v prihodnje, pa je nujno potrebno, da se v organizacijo vključi tudi novogoriški del. Tako so se že letos začela prva sodelovanja s Kulturnim domom v Novi Gorici. Ustanovo je na tiskovni konferenci predstavljala ravnateljica Pavla Jarc, ki je izrazila zadovoljstvo, da bo e'-Storia v prihodnje pomembno obogatila tudi čezmejni prostor.

Med glavnimi gosti letošnjega 12. Festivala e'Storia pa bodo borec proti izkoriščanju dninarjev (t. i. caporalato) Yvan Sagnet, izvedenec za sodobno suženjstvo Kevin Bales, profesor iz univerze v Pittsburgu Seymour Drescher, filozof Emanuele Severino, časnikar Sergio Romana in še mnogi drugi. Prisotni bo tudi kar nekaj Slovencev. Poleg Mare Černic, ki bo v soboto, 21. maja, spregovorila v Herodotovem šotoru na temo klimatskih sprememb, bodo nastopili še pisatelj Boris Pahor, časnikar Igor Devetak, univerzitetna docentka Jasna Legiša, zgodovinar Jože Pirjevec, profesorica in literarna kritičarka Tatjana Rojc, predsednik numizmatičnega društva "J. V. Valvasor" Andrej Štekar, zgodovinarka Petra Svoljšak in verjetno bo še kdo v seznamu 300 nastopajočih. Zanimivo pa bo tudi petkovo predavanje prof. Fulvia Salimbenija na temo Fašistična država in narodne manjšine: Južno Tirolci, Slovenci in Hrvati. Program in vsebine je mogoče dobiti tudi na spletni strani www. estoria. it.

V sklopu e'Storie bo v soboto, 21.5, s pričetkom ob 11.30 srečanje, na katerem bo osem višjih srednjih šol Pokrajine Gorica predstavilo video posnetke, povezane s klimatskimi spremembami.

Letošnjo temo zgodovinskega festivala "Sužnji" je mogoče pojmovati tudi kakor Sužnji fosilnih virov, ker smo nanje priklenjeni v naši vsakdanjosti. Višja šola I. Cankar, J. Vega in Ž. Zois bo pod mentorstvom prof. Saše Černic predstavila video "Od podnebja do migrantov", družboslovni P. Trubar in S. Gregorčič pa video "one, two, TREE, four. Drevo za Živo" pod mentorstvom prof. Harjet Dornik. Dogodek bosta vodila podpredsednica Pokrajine Gorica Mara Černic in klimatolog Luca Mercalli. Srečanju bo mogoče prisluhniti tudi v slovenskem jeziku.

JČ

Samokritično v premislek

O Ponterošu (Rusem mostu)

Na prvi in osmi strani Prim. dnev. z dne 16. aprila 2016 sem nedavno in danes ponovno in že spet vsa radostna prebrala članek Sare Sternad, da so v Trstu končno obnovili... Ponteroš (Rusi most) - pa da bo drevi - mišljen je bil 16. april - ob 18. uri slovesno odprtje prenovljenega trga, in bo tako na Terezijanski četrti po enoletnih obnovitvenih delih končno spet zadihal v novi preobleki. In mi, koristniki in sprehajalci, verjetno z njim tudi bolj sproščeno dihali, ker bo po dolgem času povrnjen občanom. Na desni strani članka pa je zgovoren odlomek iz *Mesta v zalivu* Borisa Pahorja z naslovom O branjevkah in rožaricah ob Rusem mostu. On očitno sodi še med primorsko staro gardo, ki ne daje malce servilno prednosti triestinščini, za navrh po domače zadrgnjeni s š-ji (Ponteroššš, trikrat) in niti na kraj pameti mu ne pade, da bi stlačil slovenski izraz - Rusi most - v oklepaj, kot da bi šlo za manj pomembno drugorazredno izrazje ali za govorico drugorazrednih ljudi.

Ko berem v naših lokalnih časopisih namesto lepih slovenskih knjižnih in tudi narečnih izrazov one iz triestinščine (recimo panin, bičerin, njoki, tripe, zenf, krodigin, fešta itd. tja do že kroničnega in prepogostnega Ponteroša), ko da bi šlo za slovenske, ker naš jezik je pač tako strašno siromašen, da svojih izrazov niti nima, pa si jih moramo, revčki, kar naprej sposojati pri Italijanih. A istočasno smo naravnost smrtno užaljeni, da nam v mestu in vsej slovenski okolici z enojezičnimi oznakami in signalizacijo nesramno kratijo dolžno jezikovno razvidnost, se - hočeš nočeš - spomnim na brošurko, ki je pred mnogimi leti krožila po Italiji - navajam po spominu - s tem ali podobnim dokaj nedvoumnim naslovom: *I bambini ci guardano e ascoltano* (Otroci nas gledajo in poslušajo), v kateri si lahko bral kup vzgojnih nasvetov in pedagoških prijemov, ki so bili izraženi največkrat zelo duhovito, z njimi pa so pri vzgojiteljih spodbujali zlasti doslednost pri vzgoji otrok. Navedla bom samo dva in celo sorodna primera: Starši ne morejo pričakovati od otrok, da bodo govorili recimo spodobno ali vsaj letom primerno, če se sami dan na dan in pred njimi izražajo malodane razpuščeno in kvantaško. V njej je bila tudi sočna anekdota o šestletni punčki, ki je mater čisto nedolžno vprašala: "che c... o di merenda mi hai preparato" (le kakšno kurčevo ali jebeno malico si mi pripravila), pa o njenem bratcu, ki je povlekel očeta za rokav, ker je preslišal, kar mu je oče pravil in je hotel zvedeti od njega: "papa', che c... o mi sta (v) i dicendo? " (ata, jebemti, kaj neki si mi pravil?) Oba starša sta se sprva vsa zgrožena zdrznila, le kje in od koga (!) sta se mulca naučila te grde besede, šele naknadno sta napol skrušena in napol nasmejana ugotovila, da je tisti nebodigatreba, le okrasni medmet ali izraz ("c... o") stalni gost v njunem pogovornem meniju in da se ga bosta morala obvezno znebiti - da ne bosta otroka jezikovno tudi sama še naprej pohujševala ali govorno že od mladih nog posiljevala.

No, jaz si spričo obilice Ponterošev et consortes v našem tisku po navadi po analogiji prikrojim gornji naslov in si zabrundam to novo vižico: *Gli italiani ci guardano, leggono e ascoltano* (Italijani nas gledajo, berejo in poslušajo). Če nam samim slovenščine ni mar in damo absolutno prednost italijanski narečni spakedranki Ponteroš, slovenski izraz, ki ga je čas že žlahtno patiniral, da se naravnost blesti kot cekin, pa skoraj brutalno strpamo v oklepaj, da druge popačenke, ki običajno kar mrgolijo v našem govoru, niti ne omenimo, potem ni nič čudnega, draga Sara in bralci, pač pa povsem naravno, da nam Italijani tu pa tam in že prepogosto servirajo tudi polomljeno hrvaščino na kakšnem plakatu namesto vidne in zgledno neoporečne slovenščine. S tistimi, ki rajši opletajo s Ponterošom in feštami, namesto da bi v svojem vrtičku ali zelniku poiskali domači izraz, ne kaže ravnati z rokavicami in zgubljati z njimi čas. C... o, vzkliknejo - in k.. c naj vas gleda, dodajo prostaško, naš čas je zares predragocen, da bi ga zapravljali z vami, ki ste z doslednostjo prav skregani! Pa še res je! Od nas zahtevate v javnosti vidno slovenščino, sami pa se neredko za... masko poitalijančenih imen - preprosto rečeno - skrivate ali... previdno potuhnete, da postanete do kraja ne-raz-vidni, kot da vas ni. In za nameček tako radi maličite svojo materinščino, da bolj kot lepemu evropskemu jeziku je podobna precej ne-marnemu krajevnemu narečju, beri mišmašu, in potemtakem ni sploh čudno, da nas sosedi, ki nam prisluhnejo, tu pa tam dvomeče vprašajo, ali je slovenščina sploh jezik (una lingua?) ali gre le za naše tržaško obarvano narečje (la vostra parlata triestina), ki ga celo bolj slabo obvladamo in precej nerodno, skoraj kmetavzarsko, nič mestno, izgovarjamo.

V premislek. Samokritično.

Jolka Milič

KCLB ZSKP Iskrivi smeh na ustih vseh

Butalci v "štandreški" inačici

Nedvomno so letos levji delež v nizu predstav veseloiger ljubiteljskih odrov *Iskrivi smeh na ustih*, ki ga že vrsto let pripravljata Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete, da bi spodbujala v včlanjenih društvih gledališko ustvarjalnost, imeli mladi, brez katerih bi vsaka dejavnost polagoma presahnila. Brez svežine mladih sil bi namreč utihnili vsi naši zbori in bi zajokala tudi žlahtna modrica Talija, ki je pri nas našla že nekdaj veliko zvestih častilcev. K sreči je prav ta pri nas že dobro utečeni niz ljubiteljskih gledaliških predstav potrdil, da se mladi ob zagnanih in gledališču predanih mentorjih še sami navdušijo nad gledališko umetnostjo, ki nedvomno ohranja svoj čar od antike dalje in tudi s kritičnim pogledom skuša prikazati marsikatere človeške in družbene hibe, ki se žal ponavljajo iz roda v rod. Na take kritične strune je s humoristično-groteskno noto in z mojstrsko duhovitim poigravanjem z jezikom zaigral tudi slovenski mladinski pisatelj, po poklicu pravnik, Fran Milčinski (1867-1932) v humoreskah *o Butalcih*, ki so kot zbirka izšli po pisateljevi smrti l. 1899. Nekoč smo jih že kot šolarji brali v šolskih berilih. Ti naivni preprosteži, ki jih lahko vsak vleče za nos in katerih vas "leži tri ure hoda za pustno nedeljo", sredi nje pa "se cedi rjava mlakuža, ki ji pravijo potok", in ki so v boju s pametjo sami slavili zmago, so se prikupili štandreški druščini živahnih in delavnih, obetavnih mladih fantov in deklet. Ob spodbudi in pomoči mentorjev Daniele Puja, dolgoletne, prizadevne članice dramskega odseka PD Štandrež, in Božidarja Tabaja, gledališču povsem predane duše in gonilne sile štandreških komedijantov, so v PD Štandrež obudili Mladinski dramski odsek. Z velikim veseljem so se lotili dela ob omenjenih mentorjih – Daniela Puja jih je, ko so bili še otroci, pripravljala na krajše prizore, npr. za materinski dan - in ob zanesljivi režijski roki Emila Aberška, ki ima štiridesetletno izkušnjo dela z mladimi gledališkimi zanesenjaki - pred tremi sezonami je še bil vodja Amaterskega mladinskega odra (AMO), ki deluje v blagodejni senci SNG Nova Gorica, petnajst let pa vodi Gledališče na vrvici v Novi Gorici - in je bil dolgo let umetniški usmerjevalec štandreškega dramskega odseka, lotili odrske postavitve *Butalcev.* Skupaj so zbrali nekaj značilnih butalskih zgodb in jih skušali strniti v smiselno celoto ter jih pri tem priredili za domače potrebe. Referenčne figure so jim bile premeteni in "brihtni" zmikavt Cefizelj, strahopetni butalski policaj in predstavnik oblasti slavnih Butal, butasti župan, ki nima kaj povedati svojim vaščanom, saj je postal prvi mož na vasi zato, ker je pač nanj skočila bolha, ki v Butalah odloča, kdo bo župan (sic!). Nelahko nalogo prikazati neumnosti, vraščene v butalske "vrline", so mladi skušali opraviti čim boljše. Premierno so predstavo uprizorili 10. aprila 2016 v domači župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Ob Butalcih pa so se oglasili tudi zadnji akordi letošnjega ljubiteljskega gledališkega niza *Iskrivi smeh na ustih vseh* v nedeljskem popoldnevu 16. maja 2016 v veliki dvorani goriškega Kulturnega centra Lojze Bratuž, ki je bila žal precej manj zasedena kot prejšnjo nedeljo. V razpoznavnem režijskem slogu Emila Aberška, ki svoje zamisli in domislice prepleta zmeraj s kritičnimi prebliski na račun aktualne družbe, so tako Butalci ob že znanih potezah svoje kratke pameti namigovali tudi na sedanji čas in na družbene razmere na Slovenskem, pa tudi širše. Butalci so se, kot pravi butalski župnik Don Lokar, "naselili tudi ob Soči. Ostali pa so, kar so bili ..." Mlade štandreške igralce moramo pohvaliti tudi zato, ker nedeljske predstave niso odpovedali, kljub temu da je njihov najbolj razigrani soigralec Gabriel Braini, ki je odigral vlogo Cefizlja, imel zlom na eni nogi, poškodbo pa na drugi. Kolikor mu je to dovolilo, je razgibal Cefizljeve potegavščine. Satiričnost vsebine se zrcali že v samih imenih protagonistov; njihove komične odtenke so poudarjali tudi kostumi, ki jih je za nastopajoče odbrala Nevenka Tomašević, vodja šiviljske delavnice SNG Nova Gorica. Milan Turkavidel je župan: v "oblastniški" butalski drži ga je odigral Lorenzo Marussi, njegovo na moža ponosno ženo Štefko je poosebila Virginia Braini, Ester Sclauzero je bila Anica Meketačeva, pri kateri že samo ime razkriva njene značajske poteze, Christian Zavadlav je bil zmeraj zaspani Pek Grega Brezhlačnice, Alberto Medeot župnik don Lokar, policaja Jako Prismuka (!), ki se boji svoje sence, je orisal Pietro Grauner, ki se je tudi izkazal kot odličen pevec v solističnem pevskem nastopu. Celotno predstavo, katere prizorišče nakazujejo minimalistični, a učinkoviti scenski elementi (izdelali so jih Leopold Plesničar, Franko in Joško Kogoj; za tehniko pa so poskrbeli Simon Florenin, Marko Brajnik in Juri Faggiani), so prepletali vsebinsko posrečeni songi, kar tudi spada v Aberškove postavitvene izbire. Uglasbil jih je Matej Petejan, ki je glasbeno opremil veliko Aberškovih uspešnih predstav za mlade. Poudariti moramo, da so songe, ki jih ni ravno najbolj enostavno zapeti, igralci izvajali v živo. Ob morebitnih ponovitvah bodo izzveneli še bolj jasno, pa tudi nekatere negotovosti v samem podajanju teksta se bodo razblinile.

Foto DP

Foto DP

Najbolj pomembno je seveda to, da se mladina sama zaveda, kakšno bogastvo predstavlja v njihovi domači vasi dramski odsek, ki je bil deležen že veliko priznanj in nagrad, a prav v letošnji jubilejni, 50. sezoni obstoja doživlja zaradi marsikaterih vzrokov krizo. Zelo razveseljivo je, da so mladi sami začutili potrebo po gledališkem ustvarjanju, kar navdaja z upanjem na gledališki podmladek v tej obsoški vasi, kjer se zmeraj kaj dogaja.

Iva Koršič

Pilonova galerija v Ajdovščini

Fotografski portreti Janeza Vlachyja

V Pilonovi galeriji so 6. maja odprli razstavo fotografij Janeza Vlachyja. Postavitev z naslovom *Obviseli pogovori* združuje množico ženskih in moških portretov iz istoimenske serije. Kot je ob razstavi zapisal Aleksander Bassin, za Vlachyjeve fotografske portrete velja, da niso samo naličja konkretnih izbranih posameznikov, temveč človeka kot takega.

Astronavtka Sunita Williams

Obraz po Bassinovih besedah postaja medij subjektivnega pomena, preko katerega se nam razkriva strategija današnjega časa in njegovega umetnostnega izražanja.

Na Vlachyjevih fotografijah je tako zaznati izraz psihološke in socialne atmosfere dobe. Njegove podobe so odzivi na realnost, polno neizpolnjenih želja, seksualnih strasti in pripovedi, očitkov, agresije in romantične nostalgije. Niso ne portreti ne akti, pač pa vizualno zasnovane in miselno usklajene intimne pripovedi, v katerih se avtor kaže kot preprosto ranljiv in neustavljivo izpostavljen nemilosti gledalca.

Vlachy: Obviseli pogovori

Vlachy sam pravi, da skuša čim bolj pronicljivo opazovati, ustvariti energijo skupaj z modeli, da jih privabi v svoj studio, kjer prevzamejo neko drugo osebnost ali identiteto. Pred gledalca tako postavi zahtevo po določeni stopnji kulture opazovanja in hkrati prepoznavanja, je še zapisal likovni kritik.

Vlachy se je rodil leta 1954 v Ljubljani. Na fotografskem prizorišču deluje že več kot 25 let, veliko razstavlja in objavlja v tujini - v Evropi, ZDA in na Japonskem. Tradicionalno velja za avtorja, ki ga ob portretu zanima predvsem akt, obravnavan na stičišču fotografske tradicije ter sodobne perspektive. Posveča pa se tudi urbanim tihožitjem, motivom mestnih izložb in naravi.

Razstava Obviseli pogovori je januarja že bila na ogled v zagrebškem Muzeju Mimara, v Ajdovščini bo odprta do 5. junija.

Gostovanje slovenskih književnikov

Dunajski teden sodobne slovenske literature

V najpomembnejših dunajskih literarnih središčih in združenjih so se konec aprila vrstile predstavitve literarnih del slovenskih avtoric in avtorjev, povezane z dvojezičnimi avtorskimi branji iz slovenskih izvirnikov in različnih v nemščino prevedenih publikacij. Večdnevno prireditev pod naslovom "APROPOS SLOWENIEN - Nova literatura od zraven" je organizirala Javna agencija za knjigo skupaj z dunajskim slovenskim informativnim centrom SKICA, ki deluje v okviru slovenskega veleposlaništva v Avstriji.

Višek zanimivega dunajskega soočanja z aktualno slovensko književnostjo in njenimi ustvarjalci je zagotovo pomenil nastop književnika Borisa Pahorja iz Trsta v četrtek, 28. aprila, v nabito polni dvorani Avstrijske družbe za literaturo. Legendarnega starosto slovenskih pisateljev je predstavil dunajski publicist in urednik Cornelius Hell, s pisateljem pa se je razgovarjal nemški univerzitetni profesor, grecist in klasični filolog Thomas Poiss, ki je že v Berlinu podrobno predstavil Pahorjevo pretresljivo taboriščno prozo *Nekropola*.

Tudi na Dunaju je Pahor ostal zvest svojemu ozaveščevalnemu poslanstvu, ki ga iz slovenskega tržaškega jedra uspešno prenaša v mednarodni evropski kontekst. Je vest časa in pričevalec težke in temne evropske preteklosti in polpreteklosti. V ospredju njegovih izvajanj so bili pretresljivi spomini na trpljenje in zlo v nacističnih taboriščih in oris težkega položaja primorskih Slovencev v času italijanskega fašizma. Opisal je tedanje slovensko vztrajanje na narodnih pozicijah kljub pritiskom in nasilju, kritiziral pa je tudi povojni komunizem, ki je prav tako negativno vplival na družbeno stanje v 20. stoletju. Posebej je nagovoril nove mlade generacije in pri tem poudaril, da se moramo v času sedanjih kriz moralno ozavestiti in opogumiti, drugače sodobna družba nima perspektivne bodočnosti.

Cvetka Lipuš

Ana Pepelnik

Tudi v drugem dunajskem pomembnem literarnem središču Alte Schmiede – Stara kovačnica je 27. aprila predstavitev nemškega prevoda romana *Odpusti* izpod peresa Aleša Štegra pritegnila pozornost dunajske javnosti. Zanimivo prozno delo, ki je v nemščini izšlo pod bolj privlačnim naslovom *Archiv der toten Seelen – Arhiv mrtvih duš* je v nemškem prostoru prejelo že več pohvalnih kritik. Aleš Štegerse je do zdaj uveljavil predvsem kot avtor petih pesniških zbirk. Zdaj pa je presenetil tudi s svojim prvim romanom, ki se, kot pove nemški naslov dela, opira na veliko tradicijo evropske groteskne literature, ki so ji dali poseben pečat Kafka, Bulgakov in že v 19. stoletju tudi Nikolaj Gogolj z romanom *Mrtve duše*. Štegerje je svoj pripovedni tekst postavil v leto 2012, ko je bil Maribor evropska kulturna prestolnica. Napeta zgodba se dogaja v času karnevala, ko ima norost glavno besedo. Toda v Štegrovem romanu, ki je v nemščini izšel letos pri založbi Schöffling Verlag v Frankfurtu ob Maini, imajo glavno besedo pokvarjeni slovenski lokalni politiki, ki hočejo iz dejstva, da je Maribor kulturna prestolnica, narediti kapital in iztržiti čim več denarja v lastni žep. V medijski hrup se vmešata dramaturg Adam Bely in kubansko – avstrijska novinarka Rosa Portero. V posebni misiji se ukvarjata z nevarno zaroto, ki ju vodi v jedro temne Evrope. Srečujeta se tudi s številnimi Mariborčani, ki so se umazali s korupcijo in lažjo.

V glavni dunajski knjižnici Hauptbücherei sta 29. aprila brala odlomke iz svojih del koroška slovensko – nemška avtorica Maja Haderlap in Goran Vojnović iz Ljubljane. Za oba je značilno, da v proznih delih *Angel pozabe* ali *Jugoslavija*, moja dežela na kritičen način opisujeta življenje manjšincev in priseljencev v lastni domovini sredi drugačne večinske skupnosti.

Razvejanost dogajanja je popestril tudi dogodek v dunajski knjigarni PHIL, kjer so se 26. aprila predstavili perspektivni avtorici Cvetka Lipuš in Ana Pepelnik ter Davorin Jenko. Da je bil zadnji dunajski aprilski teden zares ves čas v znamenju soočanja s slovensko sodobno književnostjo, pa je podčrtala 26. aprila tudi prireditev v Slovenskem inštitutu, na kateri so spregovorili o dveh novih večjezičnih pesniških zbirkah pokojne Milene Merlak, ki sta izšli v Zagrebu.

Lev Detela